

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

**матеріали
науково-практичних конференцій
здобувачів вищої освіти
за результатами проходження
виробничих та технологічних практик**

***«Сучасний стан і перспективи
вдосконалення практичної підготовки
здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів»***

Випуск 9

Полтава – 2020

Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів: Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по спеціальностях, випуск 9, 2020 р. Полтава : ПДАА, 2020. 87 с.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради факультету обліку та фінансів від 12 жовтня 2020 р., протокол № 3.

Редакційна колегія:

Дорогань-Писаренко Людмила – декан факультету обліку та фінансів;

Безкровний Олександр – заступник декана факультету обліку та фінансів;

Лега Ольга, Прийдак Тетяна – координатори практичної підготовки по кафедрі бухгалтерського обліку та економічного контролю;

Краснікова Оксана – координатор практичної підготовки по кафедрі фінансів, банківської справи та страхування;

Приходько Сергій – координатор практичної підготовки по кафедрі гуманітарних і соціальних дисциплін.

У збірнику подано матеріали досліджень, виголошених на науково-практичних конференціях студентів за результатами технологічних практик по напрямках підготовки «Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів». У публікаціях висвітлено досвід практичної роботи суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема аграрних підприємств, бюджетних закладів, фінансово-кредитних установ, банків, страхових компаній, політичних організацій, бюро перекладів тощо залежно тематичної спрямованості та видів виробничих практик, які проходять здобувачів вищої освіти за освітньо-професійними програмами: облік і оподаткування, фінанси, банківська справа та страхування та політологія першого (бакалаврського) рівня.

Зміст

	ст.
Секція 1. Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування	
<i>БОЙЧЕНКО Максим.</i> Методи амортизації основних засобів.....	5
<i>ГАРБУЗ Анна.</i> Особливості автоматизованої обробки інформації щодо наявності та руху запасів підприємства.....	6
<i>ГОРВАД Єлизавета.</i> Облік фінансових результатів в інформаційній площині підприємства.....	8
<i>ГУСАРЕНКО Наталія.</i> Особливості обліку операцій з основними засобами за МСБО 16 та П(С)БО 7: порівняльний аспект.....	10
<i>ЗМІЄВСЬКА Альбіна.</i> Оплата праці в натуральній формі.....	13
<i>ІВАНЧЕНКО Вікторія, ГРІШНЕНКО Ірина.</i> Економічний зміст запасів та особливості управління ними.....	15
<i>ІВАЩЕНКО Вікторія.</i> Особливості формування статутного капіталу підприємств.....	17
<i>ІЛЬІНА Руслана, НАЛИВКА Маргарита.</i> З історії розвитку грошей.....	19
<i>КАНТИПЕНКО Денис.</i> Договірні відносини: економічна сутність та значення.....	20
<i>КОЛІБАБА Аліна.</i> Екологічний податок як складова податкових розрахунків підприємств.....	23
<i>КОРХ Ірина, ФЕДОРЧЕНКО Аліна.</i> Порядок складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва.....	25
<i>КОСТЕНКО Євген, СОЛОДКИЙ Володимир.</i> Договір як інструмент розрахункових взаємовідносин.....	26
<i>МЕЛЬНИК Ярослава., СОБКО Вікторія.</i> Сутність електронних грошей, переваги та недоліки їх використання.....	29
<i>МІХЕСВА Катерина.</i> переоцінки основних засобів.....	31
<i>МЯЛО Карина.</i> Особливості формування вартості нематеріальних активів та їх амортизації.....	33
<i>ПАВЛІЄНКО Ірина.</i> Виробничі запаси як об'єкт обліку та контролю.....	35
<i>ПАЛАМАРЕНКО Руслан.</i> Податок на додану вартість: механізм нарахування та сплати.....	37
<i>ПИНЧУК Анастасія.</i> Прямолінійний метод нарахування амортизації: переваги та недоліки використання.....	39
<i>ПОДГОРНА Анастасія.</i> Бухгалтерський облік в контексті технологічних змін.....	41
<i>СИВОГЛАЗ Анна.</i> Організація бухгалтерського обліку у підприємствах нафтопромислової галузі.....	43
<i>СКРИЛЬНИК Ольга, ОЛЕФІР Ірина.</i> Розрахункові відносини суб'єктів господарювання та їх нормативне регулювання.....	45
<i>ТУПОВА Інна.</i> Організація бухгалтерського обліку формування зареєстрованого капіталу.....	47

Секція 2. Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування	
<i>БАРДАКОВА Вікторія, ОДНОВОЛ Богдана. Фінансовий механізм управління формуванням та використанням оборотних активів.....</i>	50
<i>БЕЗКРОВНИЙ Олександр, СУХОМЛИН Ганна, ВОЙТОВИЧ Людмила. До питання трактування сутності категорії «Податки».....</i>	52
<i>ГАВРИЛЮК Вікторія. Необхідність і сутність кредитування аграрних підприємств.....</i>	54
<i>ДЕМ'ЯНКО Вікторія, ЯГОЛЬНИК Катерина. Медичне страхування в системі соціального захисту населення.....</i>	56
<i>ЖАДАН Анна. Фактори впливу на рівень конкурентоспроможності банку.....</i>	58
<i>ЖАДЬКО Наталія. Ефективність запровадження принципів корпоративного управління в банку.....</i>	60
<i>ІЛЬІН Вікторія. Теоретичні аспекти фінансової санації та банкрутства підприємства.....</i>	63
<i>ЛАШКО Тетяна СУХОМЛИН Ганна, ШАТРАВКА Яніна Перспективи покращення якості адміністрування податкових розрахунків шляхом податкового планування.....</i>	64
<i>МАТІЇВ Іванна. Основні проблеми кредитування сільськогосподарських підприємств.....</i>	67
<i>ОЛЕШКО Тетяна. Кредитування в банківській установі.....</i>	69
<i>ПАСТУХОВА Вікторія, РЕУТА Владислава. Оцінка фінансового стану підприємства: сутність та завдання.....</i>	70
<i>РОМАНЕЦЬ Галина. Організація розрахунків платіжними картками....</i>	72
<i>ФУРСА Валерія. Теоретичні підходи до формування конкурентоспроможності страхової компанії.....</i>	74
<i>ЧЕРНУШ Анастасія. Аналіз фінансових результатів діяльності банку.....</i>	76
<i>ШАХОВА Ірина Основні проблеми діяльності пенсійного фонду.....</i>	77
<i>ШВЕЦЬ Юлія. Податкове планування податку на прибуток в системі податкового менеджменту підприємства.....</i>	78
<i>ЯРЕМЕНКО Аліна. Оцінка фінансової стійкості господарюючого суб'єкта.....</i>	82
Секція 3. Освітньо-професійна програма Політологія	
<i>КЕКАЛО Олег. Процес ухвалення управлінських рішень в місцевих органах державної влади.....</i>	85

Секція 1. Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування

БОЙЧЕНКО Максим, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

ЄРМОЛАЄВА Марина, к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

МЕТОДИ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Актуальним питанням в обліку основних засобів є облік їх амортизації. Підприємства самостійно обирають метод нарахування амортизації і вносять його до наказу про облікову політику. При цьому для різних груп основних засобів можуть застосовувати будь-який із методів амортизації, передбачених П(С)БО 7 «Основні засоби».

Відповідно до П(С)БО 7 амортизація основних засобів підприємства може здійснюватися за одним з методів:

- прямолінійним;
- методом зменшення залишкової вартості;
- методом прискореного зменшення залишкової вартості;
- кумулятивним;
- виробничим.

Крім того, для двох специфічних груп основних засобів, а саме для малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів, П(С)БО 7 пропонує спрощений метод: амортизація об'єктів таких груп може нараховуватися у першому місяці експлуатації об'єкта в розмірі 50 відсотків від його вартості, яка амортизується, а решта 50 відсотків вартості, яка амортизується, у місяці його списання з балансу внаслідок невідповідності критеріям або в першому місяці використання об'єкта 100 відсотків його повної вартості [1].

Прямолінійний метод нарахування амортизації передбачає рівний розподіл вартості що амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів. Найчастіше за все за цим методом амортизують основні засоби, які є статичними та використовуються в господарській діяльності підприємства тривалий час – наприклад, будівлі та споруди.

За методом зменшення залишкової вартості річна сума визначається як прибуток залишкової вартості основних засобів на початок звітної періоду або первісної вартості на дату початку нарахування зносу та річної норми амортизації. Річна норма амортизації обчислюється як різниця між результатом використання основних засобів з результату ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість та її одиницею.

За методом прискореного зменшення залишкової вартості річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості ОС на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється.

Зазначені методи доцільно застосовувати до амортизації основних засо-

бів, які застосовуються для автоматизації бухгалтерського обліку і швидко морально застарівають.

За кумулятивним методом річна сума амортизації визначається як добуток вартості що амортизується та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, які залишаються до кінця строку використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання.

За виробничим методом місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу робіт, продукції послуг та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг робіт, продукції, послуг. За цим методом доцільно амортизувати ті основні засоби, які інтенсивно використовуються в процесі здійснення господарської діяльності – транспортні засоби, верстати, виробниче обладнання.

Отже, при формування амортизаційної політики слід враховувати особливості використання тих чи інших об'єктів, інтенсивність їх експлуатації, місце розташування та в окремих випадках кліматичні умови, що склалися на території розташування об'єктів.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 р. № 92. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (Дата звернення 29.09.2020)

ГАРБУЗ Анна, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

ЄРМОЛАЄВА Марина, к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

ОСОБЛИВОСТІ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Бухгалтерська служба сучасного підприємства виконує різноманітні функції – від ведення бухгалтерського обліку господарських процесів і складання звітності до здійснення значного обсягу аналітичної роботи, фінансових та аналітичних розрахунків, складання внутрішньої звітності, надання економічно обґрунтованих пропозицій щодо підвищення прибутковості підприємства, тощо. Для своєчасного і якісного виконання наданих функцій бухгалтерській службі необхідно застосовувати певне програмне забезпечення, яке з одного боку спростить і прискорить виконання бухгалтерських процедур, а з іншого допоможе максимально вірно здійснити необхідні аналітичні розрахунки і відобразити їх у різного роду бухгалтерській звітності.

Сьогодні в Україні застосовуються різноманітні програмні продукти з автоматизації обліку. Найбільшого поширення набуло програмне забезпечення обліку і звітності 1С:Підприємство різних конфігурацій. Крім того, на сучасному ринку України пропонуються програмні продукти АВВУУ Ukraine, Диск, Фаворит Сервіс, Форт. Окремі підприємства створюють власні програмні про-

дукти, які забезпечують виконання специфічних завдань та враховують особливості ведення того чи іншого виду господарської діяльності.

В будь – якому випадку, вибір програмного забезпечення – це справа підприємства. Головними критеріями при цьому виступають адаптація програмного продукту до діючої нормативної бази, можливість формування фінансової, податкової, статистичної та внутрішньої звітності, суміщення програмного забезпечення з існуючими програмами, зручність інтерфейса та можливість технічного обслуговування з оновленням нормативної бази.

В останні роки найпоширенішою версією програмного продукту 1С:Підприємство стала 1С:Бухгалтерія 8. Вона поступово заміняє попередню версію і, фактично, витісняє її з ринку. Це пов'язано з тим, що оновлена версія краще підлягає модернізації, більші обсяги робіт автоматизуються, збільшення обсягів інформації не знижує швидкості роботи з програмою.

Облік запасів на підприємстві завжди є однією з найскладніших ділянок облікової роботи. Особливо це актуально для сільськогосподарських підприємств, які використовують значну номенклатуру запасів та продукції сільськогосподарського призначення. Контроль за наявністю та рухом запасів підприємства та ведення складського обліку є завданням бухгалтерської служби підприємства. Ця ділянка облікової роботи є громіздкою та потребує значної уваги бухгалтера. Саме застосування того чи іншого облікового програмного продукту допомагає зменшити облікове навантаження на працівників та одночасно з цим отримати точну інформацію про стан виробних запасів підприємства.

Програмний продукт 1С:Бухгалтерія 8.2 дає можливість ведення синтетичного та аналітичного обліку запасів. При цьому. Запаси відображаються за номенклатурою, партіями, місцями зберігання. Крім того, програмне забезпечення спрощує облік походження імпортованих запасів і може відображати дані вантажних митних декларацій.

Під час підведення підсумків інвентаризації програма автоматично може підрахувати відхилення даних інвентаризації від даних бухгалтерського обліку, сформувавши документи списання нестач або оприбуткування лишків.

Зручність використання названого програмного продукту полягає в тому, що при введенні інформації щодо надходження і вибуття виробничих запасів є можливість автоматично формувати бухгалтерські проведення. При цьому інтерфейс програми дає можливість використовувати довідники «Контрагенти», «Номенклатура», «Місця зберігання». Це зручно, тому що є одночасна можливість формувати бухгалтерські проводки і відображати інформацію на рахунках аналітичного обліку. При необхідності у будь-який момент, бухгалтер може перевірити інформацію щодо запасів, використовуючи стандартний звіт «Оборотно-сальдова відомість по рахунку». Це дає можливість для постійного контролю за рухом запасів на підприємстві.

Слід зауважити, що використання програмних продуктів з автоматизації бухгалтерського обліку, потребує зміни підходів до документального оформлення господарських операцій. Програмне забезпечення бухгалтерського обліку потребує розробки нових уніфікованих форм первинних бухгалтерських документів.

Список використаних джерел:

1. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Гудзь Н.В., Денчук П.Н. Фінансовий облік : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 19 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20.10.1999 р. № 246. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення 29.09.2020)

ГОРВАД Єлизавета, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

ПОНОМАРЕНКО Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ПЛОЩИНІ ПІДПРИЄМСТВА

Результативність роботи будь-якого підприємства в наш час багато в чому залежить від вдосконалення управління його діяльністю. Працювати більш оперативно з найменшими витратами допомагає автоматизація облікових процесів в організації. Загальновідомим представником бухгалтерських програм з високим рівнем автоматизації процесів є фірма «1С» із своїми програмними продуктами «1С: Підприємство 7.7», що еволюціонував до «1С: Підприємство 8.3» [1].

Протягом місяця в інформаційній базі відображаються господарські операції підприємства. При цьому не завжди може бути дотримана хронологічна послідовність операцій, не завжди коректно відображаються операції з точки зору податкового та бухгалтерського обліків. Але ця інформація використовується для визначення фінансових результатів, заповнення звітів та розрахунку податків. Тому наприкінці періоду необхідне виконання регламентних операцій щодо закриття періоду [2].

Велика частина операцій завершення періоду виконується документом «Закриття місяця» (меню «Операції» - «Регламентні операції» - «Закриття місяця»). Форма документа «Закриття місяця» містить ієрархічний список регламентних операцій, до яких відносяться: нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів; переоцінка валютних коштів; списання витрат майбутніх періодів; коректування фактичної собівартості номенклатури; розрахунок і коректування собівартості продукції (послуг); операції з нормування витрат у податковому обліку та інші [2].

За замовчуванням кожна операція позначена прапорцями - це означає, що при проведенні документа програма «1С : Підприємство 8.3» сформує відповідні проводки в бухгалтерському та податковому обліку. Користувач може скасувати частину регламентних операцій, знявши відповідні прапорці, може скасувати операцію тільки для одного виду обліку. Регламентні операції з бухгалтерського обліку слід проводити щомісяця, а операції з податкового обліку - щоквартально .

Для виконання процедури завершення періоду в шапці документа слід вказати період (останню дату місяця) і організацію, відзначити необхідні рег-

ламентні операції і натиснути кнопку «ОК», програма виконає всі необхідні розрахунки і сформує проводки. Послідовність виконання деяких регламентних операцій має принциповий характер:

- нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів. При цьому можна проводити нарахування амортизації шляхом установлення окремих прапорців за ОЗ і НМА;
- переоцінка валютних коштів і відображення курсових різниць;
- розподіл транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ), накопичених на певних рахунках, у розрізі номенклатурних груп за напрямками вибуття запасів;
- коригування фактичної вартості номенклатури для організацій, у яких в «Обліковій політиці підприємства» встановлено спосіб оцінки вартості матеріально-виробничих запасів - «за середньою», для визначення середньозваженої вартості списання за місяць;
- списання витрат майбутніх періодів, відображених на 39 рахунку, в розрізі елементів довідника «Витрати майбутніх періодів» на рахунки витрат;
- розрахунок і коректування собівартості продукції (послуг) і коректування зроблених протягом місяця проводок за собівартістю продукції (послуг);
- переоцінка вартості запасів на дату балансу в бухгалтерському обліку (за номенклатурними позиціями, для яких визначена чиста вартість реалізації), якщо для організації зазначені параметри оцінки запасів на дату балансу;
- розрахунок торгової націнки за проданими товарами, якщо облік у роздробі ведеться за продажними цінами;
- технологічні операції за податковим обліком, які призначені для закриття у податкових реєстрах повних угод (оплата - відвантаження) за договорами. Цю операцію необхідно виконувати для збільшення швидкодії системи.

Після того як місяць був закритий, можна братися до визначення фінансових результатів.

Визначення фінансового результату виконується документом «Визначення фінансових результатів» (рис. 1) [4].

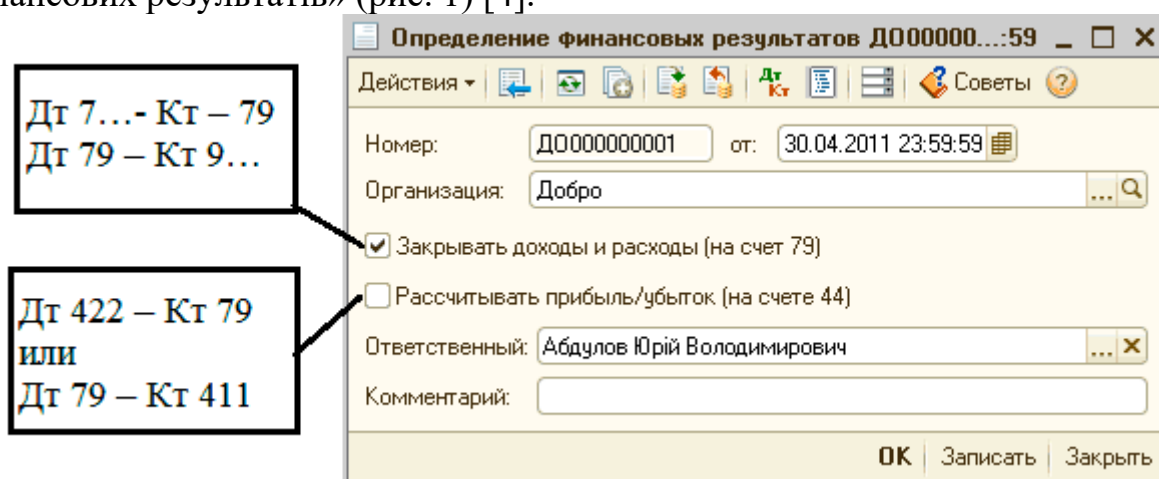

Рис. 1. Структура документу «Визначення фінансових результатів»

Документ є регламентним і повинен обов'язково вноситися останнім днем місяця. Точніше - цей документ має бути останнім в періоді, який він закриває, він повинен формуватися після відображення усіх господарських про-

цесів, що роблять вплив на доходи і витрати, враховуючи витрати по податку на прибуток [4].

При включеному прапорця «Закривати доходи і витрати (на рахунок 79)» документ формує проводки по списанню бухгалтерських і податкових сум витрат по кредиту і сум доходів по дебету. Усі суми списуються на відповідні субрахунки 79 рахунків. Відповідність рахунків 7, 9 класу і субрахунку 79 рахунків прописано в модулі документу [4].

Включення прапорця «Розраховувати прибуток / збиток (на рахунку 44)» приводить до списання сальдо 79 рахунків на 44 рахунок.

Операції по відображенню в обліку використання прибутку (Дт 443) (наприклад, нарахування дивідендів, відрахування в резервний капітал), оформляються документом «Операція (бухгалтерський і податковий облік)».

Списання отриманого фінансового результату з урахуванням витраченого в поточному періоді прибутку на рахунок обліку нерозподіленого прибутку також виконується документом «Визначення фінансових результатів». Така операція зазвичай виконується після закінчення звітного періоду (роки) [4].

Отже, можемо зробити висновок, що в умовах конкурентної боротьби для підприємства особливий інтерес має процес моделювання та автоматизації обліку доходів і витрат у підприємствах. Проектування інформаційних потоків доходів і витрат і запровадження багаторівневого аналітичного обліку фінансових результатів забезпечить раціональну побудову інформаційної системи підприємства та сприятиме вдосконаленню управління фінансовими результатами [3].

Список використаних джерел:

1. Рогачова С. Л. Проблеми автоматизації обліку на підприємстві. *Європейські перспективи*. 2012. № 2. С. 29 – 33. URL: <http://www.mnau.edu.ua/files/.pdf> (дата звернення 01.10.2020).

2. Сорокіна Я. «1С : Бухгалтерія 8»: закриття періоду. URL: <https://i.factor.ua/ukr/info/1c/1c-06> (дата звернення 01.10.2020).

3. Шевчук О. А. Особливості автоматизації обліку доходів і витрат на промислових підприємствах. *Бізнесінформ*. 2013. № 11. С. 124 – 127. URL: http://www.business-inform.net/pdf/2013/11_0/124_127.pdf (дата звернення 01.10.2020).

4. 1 С : Підприємство 8.2 / Бухгалтерія для України / Облік доходів, витрат і прибутку. URL: <http://stimul.kiev.ua/tags.php> (дата звернення 01.10.2020).

ГУСАРЕНКО Наталія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

ЛЕГА Ольга, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ЗА МСБО 16 ТА П(С)БО 7: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

В наш час на ринку товарів і послуг, як вітчизняному, так і міжнародному конкурує велика кількість підприємств різних розмірів та форм власності. Про-

те усі ці підприємства об'єднує один суспільний факт – наявність основних засобів, які потребують грамотного ведення обліку. Сьогодні у більшості компаній, вартість основних засобів займає велику частку в активах підприємства, що відповідно впливає на фінансові результати.

Основні засоби є матеріально-технічною базою підприємства, вони формують його виробничу потужність, а більш повне і раціональне їх використання сприяє покращенню техніко-економічних показників роботи підприємства. А це означає, що користувачі, мають бути забезпечені достовірною, повною, а найважливіше прозорою інформацією щодо основних засобів. Для досягнення даної цілі, бухгалтерський облік потребує відповідно чіткого нормативно-правового регулювання обліку основних засобів.

На даний момент, актуальним є питання порівняння національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку щодо основних засобів, виявлення спільних і відмінних особливостей.

Питання обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами знайшли своє відображення в наукових працях українських вчених Войнаренко М. П., Голов С. Ф., Замазій О. В., Костюченко В. М., Пиріжок С. Є., Попович В. І., Пономарьова Н. А. та інші.

Облік основних засобів регулює велика кількість документів. Стандарти бухгалтерського обліку, як міжнародні, так і національні є важливою ланкою нормативно-правового регулювання обліку основних засобів.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформацію про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності [2].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» визначає обліковий підхід до основних засобів, щоб користувачі фінансової звітності могли розуміти інформацію про інвестиції суб'єкта господарювання в його основні засоби та зміни в таких інвестиціях. Основні питання обліку основних засобів – це визнання активів, визначення їх балансової вартості та амортизаційних відрахувань, а також збитків від зменшення корисності, які слід визнавати у зв'язку з ними [1].

Аналізуючи та порівнюючи МСБО 16 та ПСБО 7, було виявлено ряд розбіжностей. Розглянемо більш детально у табличному вигляді деякі позиції щодо обліку основних засобів, висвітлені в національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, для виявлення відмінностей між ними.

В таблиці наведено порівняльну характеристику теоретичних основ, закладених у цих двох стандартах.

Отже, детально дослідивши положення, які містяться у МСБО 16 та ПСБО 7 встановлено, що існує цілий ряд відмінних ознак: у термінологічному словнику; у класифікації груп (класів) основних засобів; в особливостях обліку амортизації основних засобів; у формуванні первісної вартості основного засобу; у відображенні інформації про основні засоби у фінансовій звітності.

Порівняльний аналіз обліку основних засобів згідно П(С)БО 7 «Основні засоби» та МСБО 16 «Основні засоби»

П(С)БО 7 [2]	МСБО 16[1]
Групи основних засобів	
Земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель; будинки та споруди; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, приладдя, інвентар; тварини; багаторічні насадження; інші основні засоби.	Земля; земля та будівлі; машини та обладнання; кораблі; літаки; автомобілі; меблі та приладдя; офісне обладнання.
Відображення в обліку переоцінки основних засобів	
Представлена одна модель переоцінки основних засобів.	Суб'єкт господарювання має обирати у своїй обліковій політиці або модель собівартості, або модель переоцінки, і йому слід застосувати цю політику до всього класу основних засобів.
Методи нарахування амортизації	
Прямолінійний метод, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод та виробничий.	Прямолінійний метод, метод зменшення залишку та метод суми одиниць продукції.
Ліквідаційна вартість та строк корисної експлуатації активу	
Слід переглядати принаймні на кінець кожного фінансового року та, якщо очікування відрізняються від попередніх оцінок, зміну слід відображати як зміну в обліковій оцінці.	Чітко не вказано.

Таким чином, можна зробити висновок, що питання уніфікації ПСБО 7 до МСБО 16 вимагає суттєвих доопрацювань і доповнень в напрямку пристосування їх до конкретних умов господарювання, з метою удосконалення системи бухгалтерського обліку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»
URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення 01.10.2020).
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби».
URL : <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 01.10.2020).
3. Попович В. І. Облік основних засобів: порівняльний аналіз МСБО та П(с)БО. *Національний університет «Львівська політехніка»*. № 721. 2012. С. 216-219.

ЗМІЄВСЬКА Альбіна, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»
ЄРМОЛАЄВА Марина, к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

ОПЛАТА ПРАЦІ В НАТУРАЛЬНІЙ ФОРМІ

Праця робітників є необхідною складовою частиною процесу виробництва, споживання та розподілу створеного продукту. Участь працівників у виробничій базі висловлюється у вигляді заробітної плати, яка повинна відповідати кількості та якості затраченої ними праці.

В Законі України «Про оплату праці» заробітна плата - це «винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу» [1]. У більшості випадків оплата праці здійснюється саме так, проте на практиці трапляється, що замість виплати зарплати грошима роботодавці видають її товарами, сільгосппродукцією тощо. Це може бути зумовлено низкою причин, але головною з них зазвичай є те, що роботодавцю бракує коштів, аби розрахуватися з працівниками, проте водночас він не хоче отримати штрафні санкції за невчасне проведення розрахунків із найманими особами. Особливий інтерес до здійснення виплат у натуральній формі в даний час пов'язаний також і з тим, що натуральна оплата праці стала єдиною альтернативою для підприємств, що мають податкову заборгованість, виплатам по оплаті праці коштами.

Згідно ст. 23 Закону України «Про оплату праці» від 24.03.1995р., зарплату в Україні можна виплачувати:

- 1) у грошових знаках, що мають законний обіг на території України;
- 2) банківськими чеками в порядку, установленому КМУ (хоча на практиці такий механізм не діє, адже Уряд досі не затвердив відповідного порядку);
- 3) як виняток – натурою. При цьому йдеться про виплату не всієї суми зарплати, а лише її частини в розмірі, що не перевищує 30% нарахованої зарплати за місяць [1].

Для того щоб виплачувати частину заробітної плати натурою, слід виконати три умови:

- 1) натуроплата має бути передбачена колективним договором. Натуроплату не можна передбачати в трудовому договорі між підприємством та окремим працівником, тим більше не можна її встановлювати в односторонньому порядку. Якщо на підприємстві взагалі немає колективного договору, воно не може виплачувати заробітну плату натурою. Ця умова також унеможливає натуроплату в тому разі, якщо працедавець – фізична особа, бо тоді колективний договір не може бути укладений. Колективний договір укладається тільки працедавцем — юридичною особою);

- 2) ціна товару або продукції, якими виплачується частина заробітної плати, не може бути вищою за собівартість такого товару. Підприємство не отримує прибутку при натуральній оплаті праці працівників, і така операція є вигідною, тільки якщо підприємство не має достатньо коштів для виплати зарплати, натомість має в своєму розпорядженні великі запаси продукції;

- 3) є перелік товарів, якими не можна виплачувати заробітну плату, за-

тверджений Постановою №244. Найбільше натуральна оплата праці поширена у сільському господарстві, де виплата зарплати сільгосппродукцією часто є бажаною для працівників та водночас зручною для працедавця. Проте навіть у сільському господарстві розраховуватися за роботу фізосіб можна далеко не всякою сільгосппродукцією – забороненою є натуроплата виноматеріалами, продукцією звірівництва, хутром та вовною, лікарськими рослинами, коренеплодами цукрового буряку тощо [2].

Чіткого визначення «натуральної оплати праці» в нашому законодавстві в даний час немає, тому це поняття потрібно розуміти як оплату праці товарами, продукцією, наданням послуг, причому будь-якої грошової компенсації вартості таких товарів з боку працівника немає. Як правило, рішення про часткову оплату праці працівників натурою працедавець та працівник приймають до нарахування зарплати. Тому в тій зарплаті, яка нараховується працівникові, вже знаходиться частина, яка виплачуватиметься в натуральній формі [3].

Оподатковування натуроплати відповідно до чинного законодавства істотно відрізняється від оподатковування заробітної плати, виплаченої коштами. Натуральна частина заробітної плати оподатковується ПДФО на підставі пп. 164.2.1 ПКУ. Попри те що вона має негрошову форму, «натуральний коефіцієнт» не застосовується. База оподаткування заробітної плати визначається шляхом зменшення нарахованої заробітної плати на суму ЄСВ та податкову соціальну пільгу (за наявності). Таким чином, оподатковується частина такої зарплати у складі всієї суми нарахованої зарплати за місяць, а не окремо [4].

Військовий збір із вартості натуральної частини заробітної плати утримується на підставі п. 16-1 підрозділу 10 розділу XX ПКУ. При цьому базою для утримання військового збору буде сума всієї нарахованої за місяць зарплати та частина, яка видається в натуральній формі.

Нарахування ЄСВ з натуральної оплати праці законом не передбачено, тому ЄСВ нараховується на негрошову частину заробітної плати точно так само, як і на грошову – у складі загальної суми нарахованої зарплати за місяць.

На підприємстві, де має місце виплата заробітної плати натурою, згідно ст. 23 Закону № 108, має бути локальний акт (колективний договір, положення про оплату праці, положення про матеріальне стимулювання тощо), в якому має бути закріплено показники такі як:

- перелік робіт, на яких дозволена виплата зарплати в натуральній формі;
- перелік професій (посад) працівників, які задіяні на виконанні таких робіт і які мають право на отримання зарплати в натуральній формі та на натуральну оплату праці;
- ціни, за якими здійснюється виплата та нарахування заробітної плати в натуральній формі;
- відсоток заробітної плати (не вище 30%), яка може виплачуватися в натуральній формі тощо [1].

Отже, виплата натурою заробітної плати є важливим етапом у веденні бухгалтерії, недотримання встановлених вимог може розцінюватися, як порушення трудового законодавства та може призвести до адміністративної відповідальності у вигляді штрафів. Тому кожен етап виплати має бути чітко обґрунтований

законодавчою базою.

Список використаних джерел:

1. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. № 108/95-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95> (дата звернення 25.09.20).
2. Про перелік товарів, не дозволених для виплати заробітної плати натурою: Постанова від 03 квітня 1996 р. №244. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-93-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.09.20)
3. Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04#Text> (дата звернення 25.09.20)
4. Податковий Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>(дата звернення 25.09.20)

ІВАНЧЕНКО Вікторія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

ГРІШНЕНКО Ірина, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

ДОРОШЕНК Андрій, к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ЗАПАСІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ НИМИ

Для здійснення господарської діяльності сучасними підприємствами незалежно від форм власності та галузей використовуються виробничі запаси, що є найбільш важливою та, однозначно, значною частиною активів (і зокрема оборотних) підприємства. Отже, від процесу організації обліку виробничих запасів в значній мірі залежить точність визначення майбутнього прибутку підприємства, його фінансово-економічний стан, конкурентоспроможність та ефективність роботи.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» запаси підприємства класифікують за наступними ознаками (табл. 1).

Таблиця 1

Групування запасів за П(С)БО 9 «Запаси»

Ознаки групування	Вид запасів
Призначені для подальшої реалізації в умовах звичайної діяльності підприємства	Готова продукція, товари
Знаходяться в процесі виробництва з метою виробництва готової продукції	Напівфабрикати, незавершене виробництво, брак у виробництві
Призначені для подальшого споживання при виробництві продукції, виконанні робіт, наданні послуг	Виробничі запаси, матеріали та швидкозношувані предмети

При визнанні запасів активами вони зараховуються на баланс підприємства за вартістю на момент надходження (первісна вартість реалізації, історична собівартість). Зазвичай первісна вартість залишається незмінною протягом всього звітного періоду окрім випадків, що передбачені в стандарті № 9 «Запаси». Визначення первісної вартості запасів залежить від джерел їх надходжен-

ня.

Одночасно важливе значення має процес оцінки запасів при їх вибутті, оскільки тут виникають певні проблеми обрання варіанту, з урахуванням потенційного впливу такої оцінки на вартість продукції, ціну готової продукції (товарів, робіт, послуг), попит споживачів та розмір виручки та прибутку, що був одержаний від реалізації продукції.

В загальному вигляді процес управління виробничими запасами підприємства виконує функції, які в загальному можна відобразити у вигляді певної схеми (рис. 1).

Рис. 1. Функції управління виробничими запасами підприємства

Поряд з цим центральним елементом механізму управління запасами (виробничими запасами) на рівні окремого суб'єкта господарювання є ефективно нормування та планування. Відповідно метою такого нормування є визначення їх доцільних розмірів для забезпечення планованого обсягу виробництва та з найменшими втратами запасів в процесі їх придбання, зберігання чи використання. Результатом такого планування має стати не лише відповідний економічний ефект а й має бути забезпечено соціальну сторону процесу виробництва – забезпечення населення товарами споживання відповідної якості та за відповідними цінами.

Головним нормативним документом, що регулює правові засади ведення бухгалтерського обліку та складання і подання фінансової звітності в Україні є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996–XIV від 16.07.1999 р. (з останніми змінами і доповненнями від 18 вересня 20192019 р.), яким:

- визначено принципи організації бухгалтерського обліку на підприємствах;
- визначено зміст основних термінів термінів: управлінський облік, первинний документ, облікова політика;
- визначено форми та види первинних облікових документів та реєстрів бухгалтерського обліку;
- означено терміни подання та оприлюднення фінансової звітності підприємства;
- встановлено контроль за додержанням положень законодавства про бухгалтерський облік та фінансову звітність.

Списк використаних джерел:

1. Скуміна А.В., Ломака К.В., Ангелова О.С. Проблеми обліку виробни-

чих запасів на сільськогосподарських підприємствах та напрями їх вирішення *Агросвіт*. 2011. № 24. С. 84-86.

2. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень К.: Довіра, 2000. 1018 с.

3. Слюсарчук Л.І. Облік і аналіз виробництва та продажу готової продукції. (Методолого – прикладний аспект). Київ : «Альтерпрес», 2001, 258с.

ІВАЩЕНКО Вікторія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»
НЕЗДОЙМИНОГА Олена, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Статутний капітал являє собою не що інше як частину власного капіталу, сформовану за рахунок внесків засновників або інвесторів. Ця стаття займає досить вагомий частку в структурі пасиву балансу підприємства і зазвичай статутному капіталу не властиве сильне коливання розмірів впродовж певного періоду. Але, на даний час в Україні існують певні невідповідності та складнощі, які виникають під час здійснення обліку статутного капіталу, а також обмеження, що залежать від форми організації підприємства.

В Україні визначені певні обмеження щодо кількості учасників, які здійснюють формування статутного капіталу, а також його розміру в залежності від типу підприємства. Детальну характеристику обмежень представлено в табл.1.

Таблиця 1

Обмеження щодо статутного капіталу в Україні

Тип підприємства	Учасники		Склад	Мінімальний розмір статутного капіталу
	Кількість			
	Мінімальна	Максимальна		
ТОВ	1 юридична або	100 учасників	Юридичні і фізичні особи	Відсутній
ПП	1 фізична особа	Декілька фізосіб (кількість необмежена) або 1 юрособа		
АТ		Не обмежено		

На даний час такі типи підприємств як товариства з обмеженою відповідальністю та приватні підприємства мають обмеження щодо кількості учасників та розміру статутного капіталу у 100 осіб, в той час як для акціонерного товариства максимальна кількість учасників є необмежена.

Якщо розглядати внески засновників, то вони також можуть бути різних видів. За критерієм певного виду майна внески до статутного капіталу можуть поді-

лятися на: кошти (в т.ч. в іноземній валюті); цінні папери; інше майно; майнові права. Заборонено учасникам товариств вносити: бюджетні кошти; кошти отримані в кредит чи під заставу; майно державних підприємств тощо. Для АТ заборонено вносити боргові цінні папери та зобов'язання.

На сьогоднішній день законодавством України визначені чіткі терміни формування статутного капіталу. Наразі діє норма, що зобов'язує погашати заборгованість по внесках до статутного капіталу до закінчення першого року з дня державної реєстрації даного підприємства. Але, з 6 лютого 2018 року для товариств з обмеженою відповідальністю строк погашення скоротився до 6 місяців з дня реєстрації. Якщо ж термін сплати стік, то виконавчі органи такого товариства повинні повідомити учасника-боржника про дану ситуацію у вигляді попередження і вказати в ньому додатковий строк погашення – 30 днів.

З внесків до статутного фонду податки стягуються не завжди. Для прикладу, не стягується податок з грошових внесків, тоді як на майнові внески може нараховуватися ПДВ.

Як було зазначено на початку, розмір статутного капіталу може певною мірою змінюватися. Причинами для збільшення статутного капіталу є:

- учасники вносять додаткові вклади;
- здійснюється реінвестиція дивідендів (використання дивідендів для збільшення капіталу можливе тільки для ТОВ та ПП);
- вклади за рахунок нерозподіленого прибутку без нарахування дивідендів (можливе для Товариств з обмеженою відповідальністю з 17.06.2018 р) [2].

Чинники, що можуть привести до зменшення статутного капіталу є:

- один з учасників покинув товариство;
- правонаступник відмовляється ставати учасником товариства;
- величина статутного капіталу більша, ніж вартість чистих активів;
- не сформований резервний капітал у вартості частки, яку товариство викупило;
- чисті активи товариства зменшилися більше ніж на 50% вартості у порівнянні з кінцем попереднього року;
- статутний капітал зменшено добровільно.

Отже, статутний капітал відіграє важливу роль в діяльності підприємств та має досить різноманітну специфіку формування, оподаткування та обмеження щодо його розміру та учасників-інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Статутний Капітал // Юридична енциклопедія: [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998-2004. С. 672-768.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 р. № 20. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0085-00> (дата звернення 01.10.2020).

ІЛЬІНА Руслана, освітньо-професійна програма Облік та оподаткування спеціальності 071 Облік та оподаткування, СВО «Бакалавр»

НАЛИВКА Маргарита, освітньо-професійна програма Облік та оподаткування спеціальності 071 Облік та оподаткування, СВО «Магістр»

ПРИЙДАК Тетяна, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та контролю

З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ГРОШЕЙ

На ранніх етапах розвитку людського суспільства відбувався безпосередній обмін товару на товар. Такими товарами в одних місцевостях була худоба, в інших – зерно, в третіх – хутро тощо. У одного й того ж народу в різні часи, на різних місцевих ринках і у різних народів в один і той же час існували різні найбільш ходові товари, які виконували роль загального еквіваленту. Врешті-решт, у процесі історичної еволюції товарного виробництва і товарного обміну відбувається перехід від загального товарообміну до грошової форми обміну.

Протягом тривалого часу в обігу використовували повноцінні монети, реальний зміст яких відповідав їх номінальній вартості. Скарбниці окремих країн не мали права отримувати прибуток від випуску монет. Та й назви багатьох грошових одиниць окремих країн встановлювалися відповідно до ваги їх металевого змісту. Так, приміром, фунт стерлінгів став грошовою одиницею Англії як фунт срібла.

Від 2-ї половини 19 ст. становище змінилося. Номінальна вартість монет почала відділятися від їхньої реальної вартості. В обігу з'явилися розмінні монети, номінальна вартість яких значно перевищувала їхню вагову вартість. Емісія таких монет стала прибутковою. Прибуток, отриманий від різниці між номінальною вартістю випущених в обіг грошей та витратами на їх емісію, дістав назву сеньйорат. Сеньйорат присвоювався скарбницями або центральними банками, що здійснювали грошову емісію.

Для багатьох країн із функціонуванням товарних грошей було характерним використання системи біметалевого обігу – паралельної емісії золотих і срібних монет. У цьому випадку державою встановлювалися фіксовані пропорції між їх номінальним визначенням. Паралельний обіг золотих і срібних монет породжував труднощі. При біметалевій системі гроші, вартість яких на ринку цінних металів нижча за їхню номінальну вартість, витісняють ті грошові одиниці, що коштують дорожче своєї офіційної ціни.

Епоху товарних (металевих) грошей заступила епоха грошей паперових. Як знаки вартості повноцінних товарних грошей, паперові гроші почали використовуватися понад тисячу років тому. Вважається, що вперше паперові гроші з'явились у Китаї ще у 18 ст. н.е. У Європі це сталося значно пізніше. У Франції емісія розпочалася 1783 р. Наприкінці 18 ст. банкотний обіг мав місце в Англії [1]. Проголосивши своїм Третім універсалом 18 липня 1917 року утворення Української Народної Республіки, Центральна Рада запровадила в Україні нову національну валюту. Первісно такою валютою було визначено український карбованець. Ухвалою Центральної Ради від 19 грудня 1917 року було видруковано перший грошовий знак Української Народної Республіки – купюру вартістю у 100 карбованців. Напис «100 карбованців» подавався на купюрі мовами

чотирьох найчисленніших націй, що живуть на території України, – українською, російською, польською та єврейською (івритом).

З випуском сто карбованцевої купюри пов'язаний вибір тризуба як державного герба України. Після введення купюри в обіг майже одразу ж було зафіксовано випадки її фальшування. З огляду на те, а також на деякі політичні причини (так, УНР, яка за Третім універсалом визначалася як складова частина федеративної Росії, проголошувалася за Четвертим універсалом 22 січня 1918 року «самостійною, ні від кого не залежною державою») Центральна Рада 1 березня 1918 року прийняла закон про запровадження нової грошової одиниці – гривні. Протягом 1918 року в Берліні було видруковано грошові знаки у 2, 10, 100, 500, 1000 та 2000 гривень (проекти двох останніх було виконано вже після проголошення гетьманату на чолі з Павлом Скоропадським).

Гетьман Павло Скоропадський, прийшовши до влади в Україні у квітні 1918 року, відновив як основну грошову одиницю Української Держави карбованець [1].

«Більшовицькі тисячки» запроваджені Раднаркомом на землях Радянської України. Це становище спричинилося до проведення у 1922 - 1924 роках грошової реформи, наслідком якої стало введення в обіг радянського червонця. 1924 року було встановлено курс нового радянського карбованця, який дорівнював 1/10 червінця. Ця подія стала моментом остаточного утвердження радянської валюти.

Акт проголошення незалежності України відкрив дорогу для запровадження в нашій молодій державі повноцінної національної валюти, гривня. Щодо назви розмінної монети, то для неї пропонувалися назви «сотий», «реза-на», але врешті було віддано перевагу звичній уже «копійці». 1992 року перші зразки української національної валюти було виготовлено в Канаді за ескізами В. І. Лопати. Однак в обіг в Україні з 1992 року було введено тимчасову валюту, розраховану на перехідний період, – український карбованець, або купоно-карбованець.

Отже, гроші – не просто товар, а носій певних суспільних відносин, формування яких зумовило виділення із широкого ряду товарів одного – грошового.

Список використаних джерел:

1. Деньги. Кредит. Банки : учебник. для студентов вузов, обучающихся по экон. спец. / Под ред. С. Ф. Жукова. Киев : ЮНИТИ, 2009. 617 с.

КАНТИПЕНКО Денис, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»,
ЧЕРНЕНКО Ксенія, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

ДОГОВІРНІ ВІДНОСИНИ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ

В умовах ринкових відносин договір є основним юридичним актом, з якого випливають зобов'язальні правовідносини. Він є головним засобом регулювання товарно-грошових зв'язків, що визначають зміст правовідносин та

обов'язки їх учасників. Загальні положення договорів, умови і порядок укладання, внесення змін та розірвання передбачені в Цивільному та Господарському кодексах України.

Договір (контракт, угода) - форма закріплення партнерських зв'язків, а саме предмета договору, взаємних прав і обов'язків, наслідків порушення домовленостей. Одним із видів договірних відносин є купівля - продаж, коли одна сторона передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму. Товаром за договором купівлі-продажу можуть бути будь-які речі з дотриманням правил, передбачених ЦКУ.

Договір може бути укладений на купівлю-продаж товару, що є в наявності у продавця в момент укладання договору, а також товару, що буде створений чи придбаний продавцем у майбутньому. У договорі купівлі-продажу, крім зобов'язань передати у власність покупця товар та одержати за нього визначену договором ціну, наводяться вимоги до якості, умов постачання, визначається порядок розрахунків, відповідальність сторін тощо.

Договір купівлі-продажу має такі властивості: двосторонність, оскільки кожна сторона, що бере участь у відносинах, набуває відповідних прав та обов'язків; платність, що впливає із самої сутності такого договору. У випадках, коли одна сторона передає іншій будь-яке майно на безоплатній основі, такий договір не можна вважати договором купівлі-продажу; консенсуальність (процесу укладання договорів передуює згода сторін вступати в такі економічні відносини, вони доходять спільної згоди щодо своїх прав та обов'язків).

Метою договору купівлі-продажу є отримання права власності або повного господарського ведення будь-якого майна однією стороною та ціни цього майна – іншою. Основною ознакою договору купівлі-продажу є перехід майна у право власності покупця.

Право власності у набувача майна за договором виникає з моменту передачі майна, тобто вручення його набувачеві або перевізникові, організації зв'язку тощо для відправлення, пересилання набувачеві майна, відчуженого без зобов'язання доставки, якщо інше не встановлено договором або законом.

Разом із цим є випадки, коли обов'язковим є нотаріальне засвідчення договорів або обов'язкова реєстрація в органах державної влади. У такому випадку право власності на майно за договором виникає в набувача з моменту такого засвідчення або з моменту набрання законної сили рішенням суду про визнання договору, не засвідченого нотаріально, дійсним, або з моменту державної реєстрації договору.

Будь-яка сторона договірних відносин може виступати боржником або кредитором. Це залежить від того, що сторона планує отримати в результаті укладання договору: дохід чи блага, необхідні для ведення діяльності.

У договорі поставки особливою умовою є те, що отримані за ним активи не мають використовуватися для власних потреб, а тільки для ведення господарської діяльності. Таким чином, при виконанні договору поставки дотримується принцип бухгалтерського обліку – автономності.

Процеси купівлі-продажу й поставки мають відмінності, які відобража-

ються в договорах, якими оформлюють ці процеси.

Ознакою, яка суттєво вирізняє договір поставки від договору купівлі-продажу, є цільове використання набутого в результаті таких відносин майна. Постачання, яке здійснюється за цим договором, має плановий характер, відбувається у строки, що часто не притаманно процесу купівлі-продажу.

У будь-яких договірних відносинах особливе значення має момент переходу права власності, що є необхідною умовою процесу купівлі-продажу.

Важливим питанням процесу постачання за укладеними договорами є терміни й порядок постачання. Якщо договором передбачене постачання окремими партіями протягом терміну дії договору, але періоди поставок не визначені, постачання має здійснюватися рівномірними партіями помісячно, якщо інше не передбачено чинним законодавством, впливає із сутності зобов'язань чи звичаїв ділового обігу [1].

Постачання може відбуватися також за бартерних угод, що передбачають товарообмінні та компенсаційні погодження при обміні однієї кількості товару на інший.

За договором підряду одна сторона (підрядник) зобов'язується на свій ризик виконати роботу за завданням другої сторони (замовника), а замовник зобов'язується прийняти й оплатити виконану роботу.

Договір підряду може укладатися на виготовлення, обробку, переробку, ремонт або на виконання іншої роботи з передачею її результату замовнику [2].

Також важливим є погашення заборгованості, що є виконанням однією стороною своїх зобов'язань. За формою оплати договори класифікують на договори з оплатою у грошовій і товарній формі.

Формування договірної політики – непростий процес, що вимагає організаційних, технічних, кадрових можливостей і не закінчується після затвердження Наказу про облікову політику, а продовжується аж до моменту припинення діяльності підприємства [3]. Ведення договірної політики на належному рівні дасть можливість підприємствам попередити непередбачувані втрати, які можуть виникнути, тобто забезпечити безперервність здійснення господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Теорія бухгалтерського обліку. Нападовська Л. В., Добія М., Сандер Ш., Матезіч Р. та ін.; за заг. ред. Нападовської Л. В. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 300 с.

2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13 (дата звернення 01.10.2020).

3. Колумбет О. Договірна політика: підходи до розуміння та значення в діяльності підприємства. *Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління»*. 2014. Вип. 28. С. 171 – 177.

КОЛІБАБА Аліна, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

ЛЕГА Ольга, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК ЯК СКЛАДОВА ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВ

Екологічний податок – це загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року.

Згідно Податкового кодексу України, платниками податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються:

- викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення;
- скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;
- розміщення відходів (крім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання);
- утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені);
- тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк.

Суми податку розраховують самостійно на основі визначених ставок для кожного виду відходів, забруднюючої речовини, категорії радіоактивних відходів та їх фактичного обсягу [2].

Облікова інформація має важливе значення для визначення сум податків, які необхідно сплатити платнику до бюджету згідно податкового законодавства [3].

Законом України «Про відходи» встановлено, що суб'єкти господарської діяльності у сфері поводження з відходами зобов'язані на основі матеріально-сировинних балансів виробництва виявляти і вести первинний поточний облік кількості, типу і складу відходів, що утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються, утилізуються, знешкоджуються та видаляються, і подавати щодо них статистичну звітність у встановленому порядку [4].

Таким чином, облікова інформація щодо відходів формується значною мірою на підставі даних їхнього первинного обліку, який ведеться у відповідних формах первинної документації з використанням технологічної, нормативно-технічної, планово-економічної, бухгалтерської та іншої документації [3].

Для відображення інформації про розрахунки за податками застосовують рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами», а саме субрахунок 641, на якому ведеться облік податків, які нараховуються та сплачуються відповідно до чинного законодавства. За кредитом рахунку 64 відображаються нараховані платежі до бюджету, за дебетом – належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання тощо.

Аналітичний облік податку ведуть за видами платежів (основний платіж, штрафи, пені) із виділенням аналітичних рахунків згідно із переліком екологічних платежів: податок за розміщення відходів у навколишньому природному середовищі; податок за викиди в атмосферу забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення.

У бухгалтерському обліку нарахування екологічного податку відображається кореспонденцією рахунків за дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати» та за кредитом рахунку 641 «Розрахунки за податками», сплата податку – за дебетом рахунку 641 «Розрахунки за податками» та за кредитом рахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті» [1].

Платники податку складають податкові декларації екологічного податку за видом забруднення та подають їх протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, до контролюючих органів та сплачують податок протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації.

Платники податку перераховують суми податку, що справляється за викиди, скиди забруднюючих речовин та розміщення відходів, одним платіжним дорученням на рахунки, відкриті в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, які забезпечують розподіл цих коштів у співвідношенні, визначеному законом [2].

Якщо платник податку з початку звітного року не планує здійснення викидів, скидів забруднюючих речовин, розміщення відходів, утворення радіоактивних відходів протягом звітного року, то такий платник податку повинен повідомити про це відповідний контролюючий орган за місцем розташування джерел забруднення та скласти заяву про відсутність у нього у звітному році об'єкта обчислення екологічного податку.

Список використаних джерел:

1. Сарахман О. М. Особливості екологічного оподаткування в Україні: проблеми обліку та аудиту на сучасному етапі. URL: <https://rep.polessu.by/bitstream/123456789/14158/1/Sarakhman%20O.M.pdf>. (дата звернення 25.03.2019).

2. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755–VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення 25.03.2019).

3. Занько Б. М. Обліково-аналітичне забезпечення обчислення екологічного податку. *Збалансоване природокористування*. 2017. № 1. С. 33-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zp_2017_1_8. (дата звернення 25.03.2019).

4. Про відходи: Закон України від 05 березня 1998 р. № 187/98-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show..>

КОСТЕНКО Євген, освітньо-професійна програма Облік та оподаткування спеціальності 071 Облік та оподаткування, СВО «Бакалавр»

СОЛОДКИЙ Володимир, освітньо-професійна програма Облік та оподаткування спеціальності 071 Облік та оподаткування, СВО «Магістр»

ПРИЙДАК Тетяна, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та контролю

ДОГОВІР ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗРАХУНКОВИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН

Розрахункові взаємовідносини між постачальниками і покупцями виникають у процесі господарської діяльності підприємств, і цим відносинам, як правило, повинне передувати укладання договорів (контрактів) купівлі – продажу товарно – матеріальних цінностей, договорів підряду на виконання різних робіт, надання послуг тощо [1].

Облік процесів постачання та реалізації необхідно здійснювати в розрізі окремих угод з врахуванням умов договорів, якими оформлюються такі операції.

Предметом договору поставки є товар, призначений для підприємницької діяльності або інших цілей, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім та іншим споживанням. В предметі договору поставки повинно відобразитися, який саме товар одна сторона зобов'язується поставити іншій стороні із зазначенням точного найменування марки, сорту.

В чинному законодавстві з цього приводу існують деякі протиріччя. Зокрема, у ст. 247 Цивільного кодексу України передбачено, що «продукція повинна поставлятися в асортименті передбаченому в договорі», на практиці часто вказується, що «асортимент продукції, що підлягає поставці, визначається в договорі на підставі замовлення покупця». Таким чином, умова в договорі про асортимент продукції повинна розроблятися і складатися покупцем. Постачальник, згідний з асортиментним переліком, встановленим покупцем, зобов'язаний задовольнити обґрунтовані вимоги покупця по асортименту, якщо вони відповідають спеціалізації або профілю постачальника.

Кількість продукції що поставляється визначається покупцем і узгоджується постачальником. При цьому необхідно визначити залежність від номенклатури одиниці вимірювання, прийняту для продукції такого виду, а також загальну кількість.

Необхідно зазначити й те, що якщо продукція, яка поставляється, має визначений строк використання, то цим передбачається, що протягом цього строку вона повинна відповідати якості та зберігати свої властивості і індивідуальні характеристики. Тому в таких випадках сторони повинні включити в договір умову про те, що постачальник гарантує якість продукції в цілому, складові частини і комплектуючі вироби протягом визначеного строку [2].

Ціна договору встановлюється на кожен одиницю продукції з виведенням загальної його суми. Сторони договору можуть передбачати, що ціни на продукцію, яка поставляється встановлюється у специфікаціях, що є невід'ємною частиною договору.

Сторони договору постачання мають право змінити будь-яку із умов угод договору (строк поставки, порядок розрахунків, ціну тощо) за взаємною зго-

дою. Одностороння зміна угод договору не допускається. Зміна складається в письмовій формі або окремим документом, або в листах, телеграмах, тощо. Крім того, зазначається, що такі документи є невід'ємною частиною договору. Порядок зміни умов договору вирішується сторонами самостійно. Сторони договору постачання можуть передати свої зобов'язання за договором третім особам лише з письмовою згодою іншої сторони [3].

У разі розірвання договору згідно з ст. 653 Цивільного кодексу зобов'язання сторін припиняється з моменту досягнення домовленості про зміну або розірвання договору, якщо інше не встановлене договором чи не обумовлене характером його зміни. Якщо договір змінюється або розривається в судовому порядку зобов'язання змінюється або припиняється з моменту прийняття рішення суду про зміну розірвання договору законної сили.

Якщо договір змінений або розірваний у зв'язку з істотним порушенням договору однієї із сторін, друга сторона може вимагати відшкодування збитків, завданих зміною або розірванням договору.

При зміні ціни в договорі сторонам логічно передбачити такі нюанси, як інфляційні процеси, можливість підвищення цін на вихідні матеріали, збільшення собівартості продукції, збільшення цін на послуги сторонніх організацій, якщо ці послуги «споживаються» виконавцем у процесі виконання договору. Однак, на практиці так буває не завжди. Цим зумовлюється виникнення конфліктних ситуацій з приводу необґрунтованого підвищення ціни після її встановлення [2].

Таким чином, при укладанні договору необхідно враховувати його істотні умови. Істотні умови – це перелік окремих ознак господарського договору, що виражають інтереси його укладачів та сукупність яких здатна забезпечити перебіг від можливості у дійсність.

Список використаних джерел:

1. Лукінова О. Організація бухгалтерського обліку. Облікова політика *Баланс*. 2012. № 5. С. 19-24.
2. Петрук О. М. Бухгалтерський облік договірних зобов'язань і прав : навч. посібник. Житомир : ЖІТІ, 2012. 186 с.
3. Хомин П. Я. Особливості обліку розрахунків з постачальниками (підрядниками) за новими реєстрами журнальної форми. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 1. С. 59-61.

*КОРХ Ірина, освітньо-професійна програма Облік та оподаткування спеціальності 071 Облік та оподаткування, СВО «Бакалавр»,
ФЕДОРЧЕНКО Аліна, освітньо-професійна програма Облік та оподаткування спеціальності 071 Облік та оподаткування, СВО «Магістр»,
ЛЕГА Ольга, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю*

ПОРЯДОК СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Бухгалтерський облік являє собою своєрідну інформаційну систему, ос-

новним завданням якої є відображення інформації про господарську діяльність підприємства з метою її подальшого аналізу та прийняття управлінських рішень.

Баланс, як відомо, відображає наявність господарських засобів та джерел їх формування у вартісному вимірнику на звітну дату. Для відображення змін цих засобів та їх джерел призначені рахунки. Між бухгалтерським балансом і рахунками існує тісний взаємозв'язок, оскільки вони відображають одні і ті ж господарські засоби та їх джерела.

Актив і пасив є основними поняттями бухгалтерського обліку. Баланс традиційно представляється у вигляді цих двох основних категорій. Важливо позначити той факт, що чисельно обидві ці частини обов'язково повинні бути рівні між собою. Склад активу малого підприємства (ТОВ «Авто-Моторна компанія») представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Склад активу Балансу (ф. № 1-м)

Розділ активу	Статті	Рядок	Взаємозв'язок з Планом рахунків
I. Необоротні активи	Незавершені капітальні інвестиції	1005	151
	Основні засоби	1010 = 1011-1012	
	Первісна вартість	1011	10
	Знос	1012	131
II. Оборотні активи	Запаси	1100	20, 22, 23, 25, 26, 27, 28
	У тому числі готова продукція	1103	26, 27
	Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	1125	36
	Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	37, 66, 68
	Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	30, 31

Ліва сторона балансу показує напрямки використання або вкладення наданих підприємству засобів, оскільки вкладення здійснюються для того, щоб допомогти підприємству досягти своїх цілей.

В пасиві показуються джерела засобів, вкладених в активи, тобто відображається яким чином здійснюється фінансування активів.

Склад пасиву малого підприємства (ТОВ «Авто-Моторна компанія») представлено у табл. 2.

У Звіті про фінансові результати (форма 2-м) ТОВ «Авто-Моторна компанія» відображає доходи, витрати, прибутки або збитки від господарської діяльності за звітний період. Метою складання цієї форми звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про результати діяльності ТОВ «Авто-Моторна компанія».

Структура Звіту про фінансові результати суб'єктів малого підприємництва побудована відповідно до структури Плану рахунків бухгалтерського обліку активів.

Склад пасиву балансу (ф. № 1-м)

Розділ активу	Статті	Рядок	Взаємозв'язок з Планом рахунків
I. Власний капітал	Зареєстрований капітал	1400	401
	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	441
II. Довгострокові зобов'язання. Цільове фінансування та забезпечення		1595	47, 48, 5 клас рахунків
III. Поточні зобов'язання	Короткострокові кредити банків	1600	60
	Поточна заборгованість за:		
	товари, роботи та послуги	1615	63
	розрахунками з бюджетом	1620	64
	розрахунками зі страхування	1625	65
	розрахунками з оплати праці	1630	66

Дані цього Звіту дозволяють побачити структуру доходів і витрат, інформацію для визначення прибутковості і рентабельності діяльності ТОВ «Авто-Моторна компанія». Технологія заповнення Звіту про фінансові результати суб'єкта малого підприємництва (ф. №2-м) представлено у табл. 3.

Таблиця 3

Технологія заповнення Звіту про фінансові результати суб'єкта малого підприємництва (ф. №2-м)

Статті	Рядок	Взаємозв'язок з Планом рахунків
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	70
Разом доходи	$2280 = 2000 + 2120 + 2140$	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	90, 91
Інші операційні витрати	2180	92, 93, 94
Інші витрати	2270	95, 97
Разом витрати	$2285 = 2050 + 2180 + 2270$	
Фінансовий результат до оподаткування	$2290 = 2080 - 2285$	
Чистий прибуток (збиток)	$2350 = 2290$	

Загальні вимоги до фінансової звітності викладено в однойменному НП(С)БО 1. Для ТОВ «Авто-Моторна компанія», як МСП, строк подання фін звітності визначається як для решти малих підприємств. Подається вона за квартал та річна: до 28 лютого, 25 квітня, 25 липня, 25 жовтня (на 2018 р.).

Звітність подається у Головне управління регіональної статистики

*МЕЛЬНИК Ярослава., освітньо-професійна програма Облік та оподаткування спеціальності 071 Облік та оподаткування, СВО «Бакалавр»,
СОБКО Вікторія, освітньо-професійна програма Облік та оподаткування спеціальності 071 Облік та оподаткування, СВО «Магістр»,
МОКІЄНКО Тетяна, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю*

СУТНІСТЬ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

В даний час є дуже популярним поняття «електронні гроші». Жодне підприємство, жодна організація і жодна людина не обходилася без «електронних грошей».

Електронні гроші (e-money) – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі.

Електронні гроші, наприклад WebMoney, Transfer, Limonex, UkrMoney, Яндекс.Деньги, з'явилися на початку 90-х років та стрімко увійшли в повсякденне життя. Десятиліття після створення Інтернету ознаменувалося спробами нової грошової революції. Електронні гроші в своєму розвитку пройшли етапи, що предствлені на рис. 1 [2].

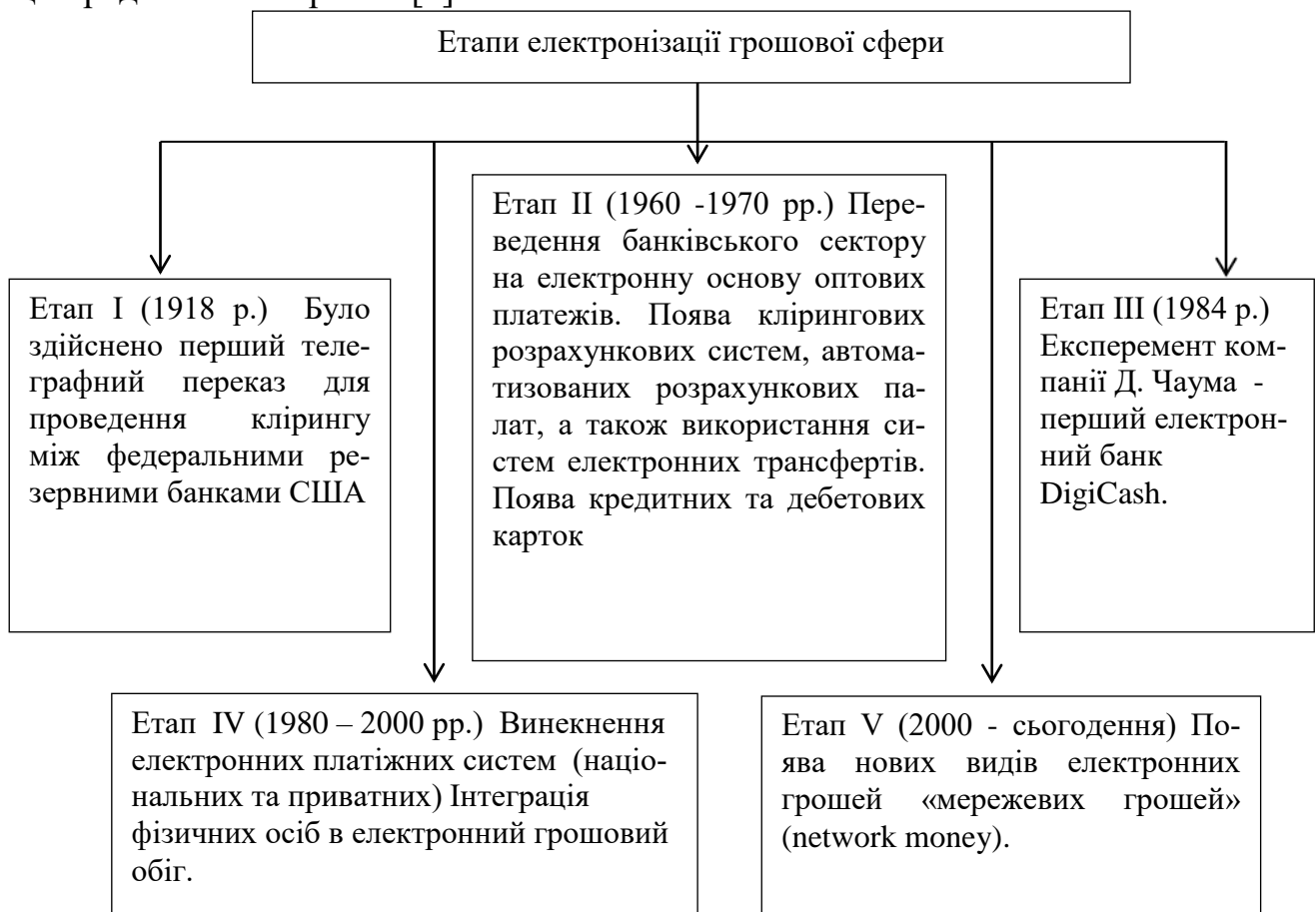

Рис. 1. Етапи електронізації грошової сфери

Випуск електронних грошей може здійснювати виключно банк. Банк має право здійснювати випуск електронних грошей, номінованих лише в гривні.

Банк, що здійснює випуск електронних грошей бере на себе зобов'язання з їх погашення [3].

Сьогодні переваги електронних грошей переважають їхні недоліки, а отже, є ймовірність зростання їхньої популярності. Виділяють такі переваги та недоліки електронних грошей (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Переваги та недоліки використання електронних грошей

Переваги	Недоліки
Зручність як під час їх отримання, так і під час здійснення розрахунків ними	Ризики шахрайства
Безпека цілісності інформації та захист від її несанкціонованого відтворення	Зняття готівки лише з комісією
Анонімність платника та отримувача грошей	Відсутність нарахованих відсотків за зберігання грошей на рахунках
Можливість роботи в режимі онлайн для платника та одержувача коштів	Доступ обмежується програмно-технічними засобами в роздрібній сфері
Портативність	Обмеження обігу визначено законами та постановами НБУ
Можливість конвертації у законні засоби платежу, емітовані центральним банком	Не підлягають виплаті фондом гарантування вкладів фізичних осіб

У 2017 р. був прийнятий Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» № 2346-14, в якому визначено поняття «електронні гроші» як одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [3]. В даний час електронні гроші розглядаються, як потенційний заміник готівки для мікроплатежів. Однак за своїми якостями, електронні гроші здатні частково замінити або повністю витіснити при розрахунках готівкою гроші.

Список використаних джерел:

1. Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б., Ліпський Р. В. Електронні гроші: сутність, класифікація та облікове відображення. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/6990>.

2. Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б. Криптовалюта та електронні гроші : спільні та відмінні риси. *Актуальні питання сучасної економічної науки* : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (4 грудня 2019 р., м. Полтава). С. 261 – 264. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/6274>

3. Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б. Електронні гроші : сутність, класифікація Збірник наукових праць науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2018 році (м. Полтава, 16-17.05.2019 р.). URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/5221>.

МІХЕЄВА Катерина, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

ЛЕВЧЕНКО Зоя, к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Переоцінка основних засобів проводиться підприємством для приведення вартості основних засобів, що фактично склалася в бухгалтерському обліку, до її реального ринкового рівня. Головним мотивом переоцінки служить прагнення підприємства до вірогідності фінансової звітності. Тому підприємство може переоцінити об'єкт ОЗ, якщо залишкова вартість такого об'єкта істотно відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу.[1]

Як зазначено в п. 16 П(С)БО 7, підприємство *може* здійснити переоцінку активу, якщо його залишкова вартість суттєво відрізняється від справедливої на дату балансу. З цього ми робимо висновок, що підприємство може, але *не зобов'язана* дооцінювати об'єкт з нульовою залишковою вартістю. До того ж, утримання такого основного засобу на балансі підприємства не суперечить нормам П(С)БО 7. Адже, об'єкти, які продовжують використовуватися компанією та залишкова вартість яких дорівнює нулю, підлягають лише кількісному обліку.[2]

Предметом переоцінки основних засобів на підприємстві є:

- об'єкти нерухомості (наприклад, будівлі, споруди, передавальні пристрої);
- робочі силові машини та обладнання;
- вимірювальні і регулюючі прилади та пристрої;
- обчислювальна техніка, інша оргтехніка;
- транспортні засоби;
- інструмент;
- виробничий і господарський інвентар;
- інші види основних засобів, які діють, знаходяться на консервації або в резерві, підготовлені до списання, але не оформлені у встановленому порядку відповідними актами [1].

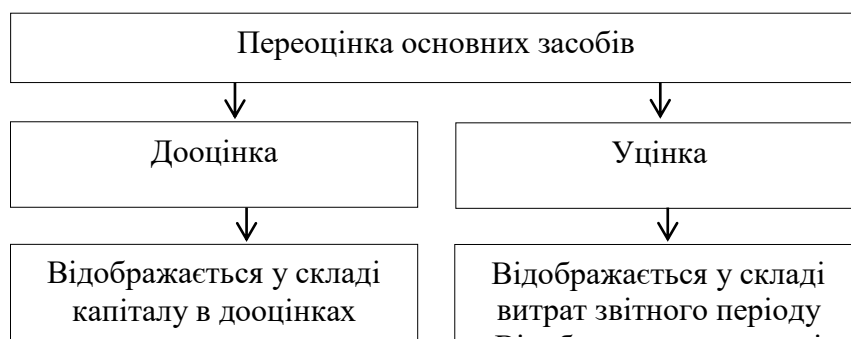

Рис. 1. Схема обліку переоцінки основних засобів

Для переоцінки основних засобів потрібно визначити критерій суттєвості. Підприємство може самостійно встановити критерій суттєвості. При цьому, потрібно подбати про відповідним чином складений наказ про облікову політику

підприємства та наказ керівника про проведення переоцінки, в ньому, приміром, потрібно вказати групу основних засобів та дату проведення їх переоцінки.

Приймаючи рішення про проведення/ не проведення переоцінки ОЗ, підприємство перш за все аналізуватиме аргументи «за» та «проти», які ми систематизували в табл. 1. Але, крім того, кожне підприємство, звичайно, може мати і свої власні аргументи за або проти.

Механізм проведення переоцінки основних засобів:

- 1) визначаємо справедливу вартість об'єкта, який збираємося переоцінити;
- 2) визначаємо індекс переоцінки (шляхом ділення справедливої вартості об'єкта на його залишкову вартість);
- 3) обчислюємо переоцінену первісну вартість об'єкта і переоцінений знос (для цього первісну вартість і суму зносу множимо на отриманий індекс переоцінки).

Таблиця 1

Аргументи «за» та «проти» проведення переоцінки основних засобів

Аргументи «за» проведення переоцінки	Аргументи «проти» проведення переоцінки
В результаті дооцінки збільшується первісна і залишкова вартість ОЗ. Дооцінка може збільшувати розмір капіталу в дооцінках, який є частиною власного капіталу.	Якщо прийнято рішення про переоцінку одного об'єкта, то доведеться на цю ж дату переоцінити всі об'єкти його групи основних засобів.
В результаті зменшення залишкової вартості ОЗ зменшується база для нарахування ПДВ за деякими операціями, наприклад, під час продажу об'єкта.	Переоцінку об'єктів тієї групи, яка вже була переоцінена, згодом потрібно буде проводити з такою регулярністю, щоб залишкова вартість цих об'єктів на дату балансу істотно не відрізнялася від їх справедливої вартості.
Зменшення амортизованої вартості ОЗ зменшує амортизаційні відрахування і собівартість продукції.	Оцінку може проводити тільки суб'єкт оцінної діяльності, тому підприємство не може провести переоцінку ОЗ тільки силами своїх фахівців, тобто переоцінка потребуватиме додаткових витрат.

Переоцінка ОЗ проводиться за рішенням підприємства і здебільшого не є для нього обов'язковою процедурою. Приводом для переоцінки може стати істотна відмінність залишкової вартості об'єкта ОЗ від його справедливої вартості. При цьому проводити переоцінку повинні професійні оцінювачі.

Для переоцінки активу доведеться витратити певну суму коштів і затратити час на пошук компанії, яка здатна провести експертну оцінку необоротних активів. Про це свідчить ст. 7 Закону № 2658, в якій зазначено, що для визначення справедливої вартості активів необхідно залучати професійного оцінювача. Якщо ж ви здійснили переоцінку основних засобів власними силами, вона буде недійсною (ст. 8 Закону № 2658). Крім того, при самостійній оцінці можна випадково знизити базу оподаткування, скажімо, з податку на прибуток, а в деяких випадках і ПДВ.

Відповідно до п. 5 Методичних рекомендацій із бухгалтерського обліку

основних засобів результати переоцінки відображають у первинних документах. Метою первинного обліку основних засобів є збирання та обробка даних про факти господарської діяльності, їх подальше перетворення на інформацію, яка дає можливість апарату управління приймати рішення і уникати економічних прорахунків.[3]

Проведення переоцінки основних засобів спрямовано на досягнення головної мети – об'єктивного і вірогідного відображення результатів діяльності підприємства у фінансовій звітності.

Список використаних джерел:

1. Фатенок-Ткачук А.О. Особливості переоцінки основних засобів та наслідки її проведення: прикладні аспекти. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск № 10. С. 810-814. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/137.pdf.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 29 жовтня 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.
3. Прийдак Т.Б., Яловега Л.В. Проблемні питання обліку переоцінки основних засобів. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789.pdf>

МЯЛО Карина, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»
ЄРМОЛАЄВА Марина, к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВАРТОСТІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТА ЇХ АМОРТИЗАЦІЇ

Матеріальну базу будь-якого бізнесу становлять необоротні активи. В більшості своїй це основні засоби або інші необоротні матеріальні активи. В сільському господарстві значну частку в необоротних активах становлять довгострокові біологічні активи. Сучасний бухгалтер керується низкою нормативних документів, які регламентують облік необоротних активів: П(С)БО, інструкціями міністерства фінансів, іншими нормативними актами. Загальні підходи до формування облікової політики щодо необоротних активів підприємство визначає самостійно – обирає методи нарахування амортизації, вартісний критерій віднесення активів до складу необоротних, інші питання.

Відносно новим видом активів, що відображаються в обліку господарюючого суб'єкта, є нематеріальні активи. Сучасні реалії ведення підприємницької діяльності потребують інноваційних підходів, використання науково-технічних знань і розробок, спираються на досягнення науки та практики. Так, іноземні науковці переконують що «...успіх корпорації залежить більшою мірою від інтелектуальних можливостей системи, чим від фізичних активів» [1].

На практиці інколи досить складно буває визначити вартість нематеріального активу, особливо, якщо він створений силами підприємства. Достатньо часто виникає ситуація, коли нематеріальний актив купується у його автора і при цьому вартість такого активу визначається безпосередньо в процесі придбання шляхом домовленості між покупцем і власником нематеріального активу. Не завжди визначена вартість об'єктивно відображає реальну вартість придба-

ного об'єкта.

При цьому може виникнути невпевненість в достовірності визначеної вартості. Для встановлення об'єктивної вартості нематеріальних активів до договору купівлі-продажу бажано додавати копії або скрін-шоти тих джерел, які б відображали вартість аналогічних активів і підтверджували реальність встановленої ціни в договорі.

Нормативна база з обліку нематеріальних активів передбачає різні методи їх оцінки і, відповідно, різні види вартості, зокрема: первісну, справедливу та переоцінену. Згідно з П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» «первісна вартість відображає історичну (фактичну) собівартість активів та складається з ціни (вартості) придбання (крім отриманих торговельних знижок), мита, непрямих податків, що не підлягають відшкодуванню, та інших витрат, безпосередньо пов'язаних з його придбанням та доведенням до стану, у якому він придатний для використання за призначенням» [2]. Саме первісна вартість найчастіше за все визначається під час купівлі нематеріальних активів. Слід зауважити, що не завжди первісна вартість відображає реальну вартість нематеріального активу. При визначенні ціни придбання бажано вивчити ціни ринку та очікуваний економічний ефект від використання цього активу. Ця інформація може суттєво вплинути на реальну вартість активу на момент здійснення операції з ним.

Крім визначення реальної вартості нематеріального активу, облікова політика підприємства повинна врахувати особливості його амортизації. Особливість амортизації нематеріальних активів полягає в тому, що якщо відсутня можливість визначити термін корисного використання об'єкту, то у фінансовому обліку цей об'єкт не амортизується.

На сьогодні існують певні теоретичні напрацювання з метою вдосконалення обліку нематеріальних активів, зокрема облікова модель Х. Неша «Бухгалтерський облік для майбутнього» (Accounting for the future (AFTF)). Заслугує також на увагу облікова модель «Інтелектуальний коефіцієнт доданої вартості» (Value added intellectual coefficient (VAIC)), згідно з якою вважається, що «додана вартість є основним індикатором трансформацій нематеріальних активів у ринкові активи підприємства» [3].

Певні дискусійні моменти в обліку нематеріальних активів потребують наукової дискусії. При цьому слід враховувати вимоги міжнародних стандартів обліку, але й одночасно застосовувати національні напрацювання, оскільки вони базуються на набутому досвіді облікової практики.

Список використаних джерел:

1. Кузик Н. П., Боярова О. А. Актуальні проблеми обліку та оцінки нематеріальних активів. *Облік і фінанси АПК. Бухгалтерський портал*. URL : <http://magazine.faaf.org.ua/aktualni-problemi-obliku-ta-ocinki-nematerialnih-aktiviv.html>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» від 18.10.1999 р. № 242. Дата оновлення 29.10.2019 р. № z-1065-19. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення 29.09.2020)
3. Корягін М. В. Бухгалтерський облік у системі управління вартістю підприємства: теоретико-методологічні концепції : монографія. Львів : ТОВ «НВП

ІНТЕРСЕРВІС». 2012. 261 с.

ПАВЛІЄНКО Ірина, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

НЕЗДОЙМИНОГА Олена, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ

Для здійснення господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовують виробничі запаси, вони є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Виробничі запаси формують виробничі ресурси підприємства, які займають особливе місце у складі майна та у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності. Управління запасами це раціональне використання оборотних активів, скорочення виробничого циклу та зниження витрат виробництва. Адже їх стан є одним з основних факторів, що впливають на фінансові результати та конкурентоспроможність підприємства.

Дослідженням встановлено, що питання обліку виробничі запаси широко висвітлюються у працях відомих вчених, таких як: Бутинця Ф. Ф., Дубініна М. В., Багрій К. Л., Білик М. С., Дмитренко А.В., Лопатіна В. В., Коваль Н. І., Коваль Л. В., Садовська І. Б., Стецюк Н. Є., Янчук В. І., а також визначення складу запасів, зазначено у нормативних документах.

Виробничі запаси є складовою частиною активів підприємства. Забезпечуючи постійність, безперервність та ритмічність господарської діяльності підприємства, вони гарантують його економічну безпеку. Тому раціональне використання запасів є одним із найважливіших факторів розвитку економіки, оскільки збільшується обсяг виробництва та прибуток підприємств [3].

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» – це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [1]. А також інше трактування терміну запаси відображається в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» активи – це ресурси, контрольовані підприємством в наслідок минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому внаслідок будь-якого використання такого запасу [2].

Запаси повинні відповідати таким ознакам:

- бути власністю підприємства;
- виступати у формі матеріальних активів;
- мати призначення бути використаними у процесі виробництва (для виробничих підприємств), у процесі реалізації (для виробничих і торговельних підприємств);
- постійно витрачатися, реалізовуватися та замінюватися новими (відновлюватися);

– перетворюватися в грошові кошти протягом року або одного нормального операційного циклу [4].

Науковці зауважують на тому, що існує різноманітне трактування об'єкта дослідження, а саме залежить від обраного підходу до визначення.

А саме Лопатіна В.В. характеризує виробничі запаси як сукупність предметів праці, які знаходяться на підприємстві у вигляді складських запасів основних та допоміжних матеріалів, а також палива, запасних частин, зворотних відходів, тари та інших матеріалів, які призначені для використання як у виробничому процесі, такі для будь-яких інших потреб підприємства за умови їх повного споживання в одному операційному циклі [6]. А отже, Коваль Н.І. визначає, що виробничі запаси – це придбані або самостійно виготовлені запаси, що підлягають подальшій переробці на підприємстві або утримуються для іншого споживання у ході нормального операційного циклу і характеризуються речовою формою, макроекономічним змістом, мікроекономічним призначенням та наявністю облікової складової [5].

Важливу роль у системі обліку виробничих запасів займає обґрунтування їх класифікації. Уточнену класифікацію виробничих запасів обґрунтувала Стецюк Н.Є., яка визначила наступні ознаки: за участю у процесі виробництва; за організаційно-номенклатурною належністю; за участю у технологічному процесі; за участю у господарських процесах; за об'єктами управління; за вимірниками [7].

А отже, виробничі запаси – це матеріальні оборотні активи, які протягом операційного циклу використовуються в повному обсязі для створення продукції, товарів, надання послуг, виконання робіт, а також для будь-яких господарських чи управлінських потреб підприємства. Таким чином, для забезпечення ефективного розвитку підприємств та зростання їх виробничого потенціалу. Формування та використання запасів в діяльності підприємств впливають на процес прийняття рішень щодо їх стратегічного розвитку і забезпечують позитивні кінцеві результати діяльності.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ МФУ № 246 від 20 жовтня 1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення 01.10.2020).
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України №996-14-ВР від 16 липня 1999 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 01.10.2020).
3. Бондаренко Н. М., Яресько А. М. Сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки.* 2014. № 4. С. 273 - 281.
4. Дмитренко А.В., Балабась І.В. Економічна сутність поняття виробничі запаси. *Економіка і регіон.* 2016. №2 (57). С. 149-152.
5. Коваль Н. І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики.* 2017. №7. С. 93-105.
6. Лопатіна В. В. Економічна сутність виробничих запасів. *Економіка.*

2012. С. 67 – 71.

7. Стецюк Н.Є. Облік і аналіз виробничих запасів підприємств деревообробної промисловості України. Київ, 2015. 22 с.

ПАЛАМАРЕНКО Руслан, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»
ЧЕРНЕНКО Ксенія, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: МЕХАНІЗМ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ

Податки являються регулюючим та стимулюючим фактором розвитку економіки та суспільства в умовах теперішньої ринкової економіки. Сплата податків суб'єктами підприємництва забезпечуючи формування доходів державного бюджету, одночасно справляє вплив на їх діяльність. Цей вплив пов'язаний використанням податків для регулювання діяльності їх платників, тобто з використанням регулюючої функції податків [1].

Одним з найбільш важливих у системі податків є податок на додану вартість, так як ми стикаємось з ним щоденно і він становить основу процесу бюджетоутворення. Вплив ПДВ на діяльність суб'єктів господарювання залежить від галузі діяльності, продукції, товарів, що виробляються, послуг, що надаються, фінансових можливостей покупців.

Податок на додану вартість (ПДВ) — це непрямий податок, який входить в ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент) [2].

Механізм сплати ПДВ на діяльність платників суб'єктів підприємництва можна розкрити через його елементи. Зокрема:

1. Об'єкт оподаткування є операції платників податку з: постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України; постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України; ввезення товарів на митну територію України; вивезення товарів за межі митної території України; постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом [2].

2. Податковий кредит - це сума, на яку платник ПДВ має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду.

3. Податкові зобов'язання з ПДВ нараховує продавець, що постачає товари чи послуги. Датою виникнення податкових зобов'язань є перша з таких дат: отримання коштів від покупця/замовника; відвантаження товарів [2].

4. Податкова накладна - первинний документ і підстава для нарахування податкових зобов'язань із ПДВ у зв'язку з постачанням (продажем) товарів (робіт/послуг) у продавця-платника ПДВ. Документ є одночасно документальним доказом права на віднесення до податкового кредиту витрат зі сплати ПДВ при придбанні товарів у покупця – платника податку. Для її заповнення на підприємстві мають бути наявні «товарні» або інші документи, що підтверджують

факти проведення підприємством господарських операцій із постачання товарів (послуг), - рахунки, рахунки-фактури, накладні, товарно-транспортні накладні, акти виконаних робіт тощо.

5. Усі податкові накладні підлягають реєстрації в єдиному реєстрі податкових накладних. Підтвердженням продавцю про прийняття його податкової накладної до Єдиного реєстру податкових накладних є квитанція в електронному вигляді у текстовому форматі, яка надсилається протягом операційного дня.

6. Система електронного адміністрування податку на додану вартість (СЕА ПДВ) – це електронна система автоматичного, безперервного та оперативного контролю з обліку ПДВ за кожним платником такого податку, яка розміщена на сайті Державної фіскальної служби (ДФС). Вона призначена для запобігання отриманню відшкодування ПДВ із бюджету шляхом шахрайства [3].

СЕА забезпечує автоматичний облік у розрізі платників податку [4]: сум податку, що містяться у виданих та отриманих податкових накладних, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН), та розрахунках коригування до них; сум податку, сплачених платниками при ввезенні товарів на митну територію України; сум поповнення та залишку коштів на рахунках у системі електронного адміністрування ПДВ; суми податку, на яку платники мають право зареєструвати податкові накладні в ЄРПН.

Отже, діяльність суб'єктів господарювання, які здійснюють операції з придбання та реалізації продукції, товарів, послуг, пов'язана з нарахуванням та сплатою ПДВ. Його вплив на діяльність таких підприємств залежить від призначення товару й типу покупця. Реалізація товарів, робіт, послуг пов'язана з нарахуванням податкового зобов'язання, зменшити яке можна на суми податкового кредиту. До факторів впливу також можна віднести загальне підвищення цін; обмеження купівельної спроможності споживачів; обмеження обсягу виробництва та реалізації продукції; нагромадження нереалізованих товарів тощо.

Список використаних джерел:

1. Поддєрьогін А.М. Податок на додану вартість та його вплив на діяльність суб'єктів підприємництва. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/1802/10PAM180612-1.pdf?sequence=1> (дата звернення: 04.09.2020).
2. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 04.09.2020).
3. Шендригоренко М.Т., Панасенко А.О. Система електронного адміністрування ПДВ та призначення ПДВ-рахунків в Україні. *Приазовський економічний вісник*. 2019. №5(16).
4. Фіскальна служба надала роз'яснення щодо системи електронного адміністрування ПДВ. URL: <http://if.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/print-180406.html> (дата звернення 04.09.2020).

ПИНЧУК Анастасія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»
 ПОНОМАРЕНКО Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

ПРЯМОЛІНІЙНИЙ МЕТОД НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Обов'язковою ресурсною складовою виробничого потенціалу, як відомо, є засоби праці, недостатня забезпеченість якими та їх незадовільний технічний стан суттєво впливають на конкурентоспроможність товарів та послуг, що виробляються [1]. Показники руху та стану основних засобів у сільському господарстві, лісництві та рибництві.

Таблиця 1

Показники руху та стану основних засобів у сільському господарстві України*

Показники	Сільське госпо- дарство		Лісне госпо- дарство		Рибне госпо- дарство	
	Роки					
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Коефіцієнт приросту	0,820	0,846	0,878	0,865	0,947	0,793
Коефіцієнт надходження	0,229	0,226	0,138	0,152	0,061	0,219
Коефіцієнт вибуття	0,060	0,085	0,018	0,020	0,009	0,014

* розраховано на підставі [2]

Отже, дані таблиці 1 свідчать, що коефіцієнт приросту у сільському господарстві зріс на 0,020, у лісному та рибному господарстві коефіцієнт зменшився. Коефіцієнт надходження основних засобів зменшився у сільському та рибному господарстві, що є негативною динамікою для підприємства. У лісному господарстві показник зріс на 0,014, що позитивно характеризує оновлення основних засобів. Коефіцієнт вибуття основних засобів зріс по всіх видах господарства: в сільському господарстві на 0,025, у лісному на 0,002, у рибному господарстві на 0,005 пункти. Перевищення коефіцієнтів оновлення порівняно з коефіцієнтами вибуття, характеризує позитивно процес відтворення основних засобів у досліджуваних галузях, але показники невисокі, тому і процес оновлення основних засобів є неінтенсивним.

Проаналізувавши статистичні дані України щодо рівня зносу основних засобів, можна зробити висновок про високий рівень цього показника. У 2018 р. рівень зносу основних засобів зріс порівняно з базисним роком на 16,9 %, найбільший рівень зношеності відмічено у 2014 р.- 83,5 %, найменший у 2000 р. – 43,7 %. Тобто, ситуація з кожним роком погіршувалася. В середньому за 2000-2018 рр. рівень зношеності основних засобів склав 60 %, що свідчить про придатність їх до використання всього 40 % [1]. Ступінь зношеності основних засобів сільського, лісового та рибного господарства у 2017 – 2018 рр. склав відповідно 35,7 % та 35,4 % [1].

Для обліку амортизації основних засобів у сільськогосподарських підприємствах частіше всього використовують два методи: прямолінійний (ділення вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних

засобів) і виробничий – місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації (ділення вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів) [2]. Особливості прямолінійного методу в перевагах і недоліках представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Переваги та недоліки прямолінійного методу нарахування амортизації

Автор	Переваги	Недоліки
Демина А.Ю, Правдюк Л. О. [3]	Простота застосування	Сума амортизації не залежить від обсягів виробленої продукції, що не дозволяє реально розрахувати собівартість.
Диба В. М. [4]	Легкість розрахунку. Вартість об'єкта ОЗ списується рівними частинами протягом усього строку його експлуатації.	Не враховується моральний знос об'єктів ОЗ та фактор підвищення витрат на ремонт у міру його експлуатації.
Павлова Г. Є. [5]	Простота розрахунку і рівномірність розподілу суми амортизації між обліковими періодами, що забезпечує зіставлення собівартості продукції з доходом від її реалізації. Метод - простий, раціональний, систематичний (тобто логічний, стабільний, послідовний).	Не враховує моральний знос, різну виробничу потужність основних засобів у різні роки їх експлуатації та необхідність збільшення витрат на ремонт в останні роки служби, а головне - у деяких випадках важко визначити зношеність окремих об'єктів основних засобів.
Семеген Л. Г. [6]	Простота застосування, зрозумілість.	Неврахування різної інтенсивності використання основних засобів.

При застосуванні прямолінійного методу річна сума амортизації визначається діленням первісної вартості об'єкта основних засобів, по якому визначається амортизація за мінусом ліквідаційної вартості на кількість років його використання.

Приклад: Первісна вартість об'єкта основних засобів 92000 грн, його ліквідаційна вартість визначена 7600,0 грн, строк використання об'єкта визначено 8 років. В цьому прикладі річна сума амортизації буде $\frac{92000-7600}{8}=10550$ грн. Місячна сума амортизації $10550 : 12 = 879$ грн.

Отже, в результаті дослідження встановлено:

- рівень зношеності основних засобів в Україні є високим, за 2000 – 2018 рр. він склав в середньому 60 %, у сільському господарстві відповідно 35,5 %;
- перевагою прямолінійного методу є легкість та простота розрахунку, а недоліком є те що сума амортизації не залежить від обсягів виробленої продукції, що не дозволяє реально розрахувати собівартість;

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 30.09.2020).
2. Сук П.Л. Амортизація сільськогосподарської техніки. Науковий вісник

Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». К. : ВЦ НУБіП України, 2016. Вип. 247. – 401 с.

3. Демина А. Ю., Правдюк О. Л. Проблеми оцінки нематеріальних активів підприємства та їх вирішення. *Управління розвитком*. 2014. № 7. С. 114-116. URL: Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_7_46 (дата звернення 30.09.2020).

4. Диба В. М. Нематеріальні активи в інноваційному розвитку економіки та їх облік. *Фінанси, облік і аудит*. 2011. Вип. 17. С. 287-296. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Foa_2011_17_39 (дата звернення 30.09.2020).

5. Павлова Г. Є. Методи нарахування амортизації на сільськогосподарських підприємствах у системі бухгалтерського обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 7. С. 50-53.

6. Семеген Л. Г. Облік інших необоротних матеріальних активів у будівельних підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Терноп. нац. екон. ун-т. Т., 2010. 20 с.

ПОДГОРНА Анастасія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

ЧЕРНЕНКО Ксенія, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН

Сучасний світ розвивається достатньо динамічно завдяки розвитку і поширенню новітніх технологій. У зв'язку з цим все частіше виникають нові проблеми у житті суспільства, проте вони (у переважній більшості) вирішуються теж достатньо швидко. Все більш затребуваними при цьому стають нові підходи в управлінні, які дозволяють розглядати те чи інше явище в динаміці із врахуванням взаємозв'язку впливу різних чинників. Поступово відбувається відхід від односторонніх підходів, коли завдання вирішуються, виходячи з інтересів тієї чи іншої сторони. Пріоритети зміщуються в сторону комплексних всебічних рішень, які у сучасних умовах неможливо приймати без урахування великих масивів даних, їх системного оброблення, що передбачає застосування передових ІТ-технологій [1].

Система обліку, яка існує сьогодні, не має майбутнього без впровадження та використання нових технологій на практиці. Активне впровадження комп'ютерних технологій у практику бухгалтерської роботи вимагало розробки нових теоретичних підходів і обґрунтувань проектних рішень для відповідних програмних продуктів, створення цілісної науково обґрунтованої концепції моделювання бухгалтерського обліку при проектуванні ПЗ АСБО, заснованої на узагальненні накопиченого досвіду побудови програмних систем з позицій сучасних інформаційних технологій. На нинішньому етапі замість широко відомої аббревіатури ІС все частіше застосовують словосполучення Business Analytics Systems (BAS), проте дані системи базуються на вже адаптованих до реалій вітчизняного бізнесу підходах, які, щоправда, постійно вдосконалюють-

ся. Подібні системи застосовують при автоматизації діяльності підприємств, бюджетних і фінансових організацій; у процесі оперативного управління підприємством; веденні бухгалтерського та управлінського обліку, побудові аналітичної звітності; плануванні, бюджетуванні та фінансовому аналізі; управлінні персоналом та інших сферах діяльності. Вони дозволяють організувати єдину інформаційну систему для управління різними аспектами діяльності підприємства (управління виробництвом, основними засобами і планування ремонтів, управління фінансами, взаєморозрахунками, бухгалтерський і податковий облік і т. п.). До їхніх переваг відносять:

- можливість створювати або допрацьовувати індивідуальні проекти, які враховують бізнес-процеси кожної організації;
- вбудовувати об'єктно-орієнтовані мови;
- єдину технологічну платформу, яка є фундаментом для побудови прикладних рішень.

Розробка і поширенням нових технологій відкриває нові перспективи розвитку бухгалтерського обліку, які передбачають використання систем штучного інтелекту. Це дозволяє побудувати комплексну інформаційну систему для управління діяльністю будь – якого підприємства на основі інноваційних рішень, які використовують комплексний підхід до управління бізнесом, кращі міжнародні методики та багаторічну вітчизняну практику, що гарантує гнучкість налаштувань, зручність використання і істотний економічний ефект. Лінійка рішень даних автоматизованих систем охоплює всі основні галузі, має великий набір функцій і програмних інструментів, підходить для використання на підприємствах будь – якої чисельності.

Ряд фахівців стверджують, що майбутнє обліку має передбачати необхідність впровадження блокчейну (бази даних, яка для збереження інформації, яка одночасно використовує велику кількість різних серверів) в бухгалтерську практику. Особливістю системи є постійна перевірка даних у блоках, сповіщення за умови їхньої зміни та водночас записування нової інформації у новий блок. Блокчейн – ідеальний бухгалтерський облік, адже не допускає помилок або умисних маніпуляцій з цифрами [2].

Отже у перспективі важливо приділити більшу увагу питанням розробки та поширення нових технологій у сфері ІТ та сприяти їх впровадженню підприємствами.

Список використаних джерел:

1. Черненко К.В. Розвиток бухгалтерського обліку в контексті технологічних змін. *Сучасні технології менеджменту, інформаційне, фінансове та облікове забезпечення розвитку економіки в умовах євроінтеграції* : збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Черкаси, 16–17 квітня 2020 року. Черкаси : Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, 2020. С. 351 – 353.

2. Осмятченко В. О. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в контексті зміни технологічних укладів. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2018. Вип. 2. С. 131–138.

СИВОГЛАЗ Анна, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

ЛЕГА Ольга, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ПІДПРИЄМСТВАХ НАФТОПРОМИСЛОВОЇ ГАЛУЗІ

Публічне акціонерне товариство «УКРНАФТА» (далі – Компанія або ПАТ «УКРНАФТА») було засноване і розпочало свою діяльність як Державне підприємство «Виробниче об'єднання «УКРНАФТА».

Основна діяльність Компанії – це розвідка, видобування та продаж нафти і газу, переробка газу, експлуатація системи заправних станцій та надання відповідних нафтопромислових сервісних послуг на території України. Компанія бере участь у спільних операціях із розробки та видобування нафти і газу. Основна діяльність та виробничі потужності Компанії сконцентровані в Україні.

ПАТ «УКРНАФТА» – найбільша нафтовидобувна Компанія України. Акції Компанії належать українським та іноземним юридичним і фізичним особам. 50% плюс 1 акція належить Публічному акціонерному товариству «Національна акціонерна Компанія «Нафтогаз України». Полтавське тампонажне управління ПАТ «Укрнафта» є структурним підрозділом ПАТ «УКРНАФТА». Адреса: 36034, ПОЛТАВСЬКА область, КИЇВСЬКИЙ район, місто ПОЛТАВА, вулиця ПОЛОВКИ, будинок 90. Види діяльності: 09.10 Надання допоміжних послуг у сфері добування нафти та природного газу. Основні показники діяльності ПАТ «УКРНАФТА» представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Основні показники діяльності ПАТ «УКРНАФТА»

Показники	Од. виміру	2018 р.	2017 р.	Зміна %
<i>Виробничі показники</i>				
Видобуток нафти з конденсатом (основна та спільна діяльність)	тис. т	1 448	1 379	5,0
Видобуток газу (основна та спільна діяльність)	млн м ³	1 082	1 108	-2,3
Виробництво скрапленого газу	тис. т	110	116	-5,2
Експлуатаційний фонд свердловин (основна та спільна діяльність)	шт.	2 091	2 094	-0,1
Введення нових свердловин з буріння*	шт.	2	6	-66,7
Кількість операцій з інтенсифікації видобутку	св.-опер.	87	81	7,4
Реалізація моторного палива	тис. т	454,76	492,7	-7,7
Облікової кількості штатних працівників станом на 31 грудня	осіб	22 050	22 952	-4
<i>Фінансові показники</i>				
Чистий дохід від реалізації	млн. грн.	36 113	26 907	34,2
Валовий прибуток	млн. грн.	21 330	12 364	72,5
Операційний прибуток	млн. грн.	7 979	104	у 77 р.
Чистий прибуток	млн. грн.	6 438	102	у 63 р.
Капітальні інвестиції	млн. грн.	1 210	871	39
Сума сплачених податків і зборів	млн. грн.	16 286	10 821	51

Облікова політика ПАТ «УКРНАФТА» розроблена у відповідності до вимог чинного законодавства України з питань фінансів та оподаткування.

Метою Облікової політики є створення єдиних засад відображення фактів господарської діяльності ПАТ «УКРНАФТА» в фінансовому, податковому та управлінському обліку. При розробці даного Положення поряд із загальними обов'язковими вимогами та правилами, враховані наступні особливості ПАТ «УКРНАФТА»:

- наявність в структурі значної кількості структурних одиниць, виділених на окремий баланс, в більшості випадків територіально віддалених від Апарату управління;

- здійснення видобутку нафти і газу і пов'язаних з цим галузевих особливостей обліку;

- різноманітність внутрішньогосподарських зв'язків, виробництва та продаж продукції стороннім підприємствам, а також споживання значної їх частини на власні господарські потреби – використання у виробництві, капітальному будівництві та соціально-побутовій сфері.

Положення забезпечує єдність методології та організації ведення обліку в цілому та в структурних одиницях підприємства, достовірність всіх видів звітності ПАТ «УКРНАФТА» – оперативної, бухгалтерської, управлінської, податкової, статистичної.

Відповідальним за організацію бухгалтерського обліку підприємства у відповідності до п. 3 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV є Голова Правління ПАТ «УКРНАФТА».

Відповідальним за ведення бухгалтерського обліку у відповідності до Статуту підприємства та п.7 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV є Головний бухгалтер ПАТ «УКРНАФТА». Головний бухгалтер забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку, складання і представлення відповідним користувачам у встановлені строки фінансової звітності.

Відповідальними за організацію та ведення бухгалтерського обліку в структурних одиницях ПАТ «УКРНАФТА» є керівники та головні бухгалтери відповідних структурних одиниць.

Відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» система організації бухгалтерського обліку та звітності повинна:

- надавати користувачам для прийняття рішень повну, правдиву та неупереджену інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства;

- здійснювати контроль за наявністю та рухом майна, використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів у відповідності із затвердженими нормами, нормативами, кошторисами;

- своєчасно попереджувати негативні явища в фінансово-господарській діяльності, виявляти внутрішньогосподарські резерви.

Виходячи з цих вимог, а також керуючись правом самостійно встановлювати організаційну форму бухгалтерської роботи, виходячи з виду організації та конкретних умов господарювання, головними завданнями бухгалтерського обліку ПАТ «УКРНАФТА» вважаються:

- формування достовірної інформації про результати діяльності ПАТ «УКРНАФТА» в цілому по всіх видах діяльності;
- забезпечення оперативності бухгалтерської інформації про доходи та витрати ПАТ «УКРНАФТА» у розрізі видів діяльності та підрозділів;
- централізація інформації про фінансові результати ВАТ «Укрнафта»;
- розмежування внутрішньогосподарських операцій та операцій з зовнішніми контрагентами;
- своєчасне забезпечення користувачів повною та неупередженою інформацією про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Для вирішення даних задач:

- прибуток після оподаткування, одержаний структурними одиницями в результаті діяльності, належить ПАТ «УКРНАФТА», як юридичній особі та підлягає розподілу та використанню в порядку, передбаченому Статутом та іншими внутрішніми документами ПАТ «УКРНАФТА»;
- реалізація продукції (товарів, робіт, послуг) стороннім особам здійснюється від імені ПАТ «УКРНАФТА»;
- доход від реалізації продукції є доходом ПАТ «УКРНАФТА»;
- переміщення продукції, робіт, послуг, товарно-матеріальних цінностей в межах ПАТ «УКРНАФТА» при здійсненні всіх видів діяльності розглядається в якості внутрішньогосподарського обороту і здійснюється за фактичною собівартістю згідно Інструкції про внутрішні розрахунки ПАТ «УКРНАФТА»;
- система рахунків бухгалтерського обліку (План рахунків) є єдиною для всіх структурних одиниць ПАТ «УКРНАФТА».

Список використаних джерел:

1. «Укрнафта» – лідер нафтової галузі України URL: Режим доступу: [h https://www.ukrnafta.com](https://www.ukrnafta.com) (дата звернення 30.09.2020).

СКРИЛЬНИК Ольга, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

ОЛЕФІР Ірина, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

ДРОШЕНК Андрій, к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень

РОЗРАХУНКОВІ ВІДНОСИНИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ЇХ НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Досить недавно переважне використання під час розрахунків (платежів) безготівкових коштів було головною прерогативою юридичних осіб. Стрімкий та динамічний розвиток новітніх технологій та техніки сприяло поширенню безготівкових розрахунків, швидко витісняючи наявні. Однак слід зауважити, що наявні кошти досить таки гідно витримують «конкуренцію» з безготівкови-

ми грошима, особливо у випадках коли мова йде про виплату заробітної плати працівникам, компенсації різноманітних витрат на відрядження, а також при забезпеченні інших господарських витрат, що, проведених через касу підприємства.

Враховуючи той факт, що використання готівки суб'єктом господарювання викликає спокусу витрати їх не за цільовим призначенням, держава повинна контролювати цей процес шляхом введення різноманітних нормативних актів. Так, у повній відповідності до ст. 40 Закону України «Про Національний банк України» № 679/XIV від 20.05.1999 р. зі змінами і подальшими доповненнями від 20 березня 2020 року, Національний банк України встановлює загальні правила, форми та стандарти розрахунків банків та решти юридичних та фізичних осіб в економічному обороті України з використанням як паперових, так і різноманітних електронних документів та готівки, забезпечує координацію та організацію розрахунків [1].

Розрахунки між суб'єктами господарювання, а також з різними фізичними особами підприємства зазвичай здійснюються як у готівковій так і безготівковій формах. При цьому конкретний порядок розрахунку безготівковими коштами регламентовані Постановою НБУ «Про внесення змін до Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні» № 127 від 16.11.2019 р., зі змінами і доповненнями [3], а готівковими коштами – Положенням «Про ведення касових операцій в національній валюті України» Постанова НБУ № 148 від 29.12.2017 р., зі змінами і доповненнями [2].

З метою забезпечення зберігання грошових коштів підприємства, а також здійснення різноманітних грошових банківських операцій, як з численними юридичними та фізичними особами, підприємство повинно відкрити розрахункові розрахунки в банківській установі. При цьому основними нормативно-правовими документами, що регулюють дані питання є Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2221/III зі змінами від 25 березня 2020 р.

Для здійснення підприємством безготівкових грошових розрахунків необхідно відкрити рахунки в банку у національній та іноземній валюті. Сам порядок відкриття банками рахунків для підприємств, установ чи організацій визначений Інструкцією «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах» Постанова НБУ № 159 від 28 грудня 2018 р. Рахунки що необхідні для зберігання грошових коштів та проведення всіх видів банківських операцій можуть бути відкриті в будь-яких банках України відповідно до вибору клієнта і за наявності згоди самого банку. Між установою та банком укладається відповідний договір щодо надання банківських послуг, в якому обумовлюється як предмет договору так і обов'язки та відповідальність кожної зі сторін.

Розрахунки що здійснюються між юридичними особами та пов'язані з провадженням ними відповідної підприємницької діяльності, регулюються Цивільним кодексом України.

Порядок здійснення розрахунків в національній валюті встановлений Інструкцією «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», затвердженою постановою Правління Національного банку України № 127 від

06.11.2019 р., (з подальшими змінами та доповненнями).

Як найбільш ліквідні (абсолютноліквідні) активи, грошові кошти є досить важливим елементом сучасної економіки, тобто певна частина майна підприємства – кошти, що уособлюють її робочий капітал. Від його розміру та чіткості бухгалтерського обліку залежить як рівень фінансової стійкості підприємства так і його платоспроможність. Ліквідність та платоспроможність є одними із важливих умов забезпечення безперебійної діяльності та оптимального рівня фінансової стійкості підприємств, саме від означених показників залежить сам факт довготривалого існування підприємств, адже більшість підприємств припиняють свою операційну діяльність здебільшого в результаті нестачі грошових (обігових) коштів, а не через недостатній рівень рентабельності.

Література

1. Закону України «Про Національний банк України» Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення 12.11.2019).

2. Постановою НБУ Положенням «Про ведення касових операцій в національній валюті України» Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення 12.11.2019).

3. Постановою НБУ «Про внесення змін до Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні» Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення 12.11.2019).

ТУПОВА Інна, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

ЛЕГА Ольга, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ФОРМУВАННЯ ЗАРЕЄСТРОВАНОВОГО КАПІТАЛУ

Статутний капітал, особливо для новостворюваного підприємства, відіграє роль так званої скарбнички, наповнення якої дає змогу підприємству закрити певні фінансові питання, що виникають під час його діяльності. Адже майно, яке передається як вклад до статутного капіталу підприємства, як правило, переходить у власність останнього [1].

При створенні товариств з обмеженою відповідальністю (далі - ТОВ) та формуванні статутного капіталу необхідно керуватися такими нормативними документами: Цивільний і Господарський кодекси України та Закон України «Про господарські товариства» [2, 3, 4].

Відповідно до вимог ст. 57 ГКУ, 87 ЦКУ та 4 Закону України «Про господарські товариства», приймаючи рішення про створення товариства з обмеженою відповідальністю, його засновники зобов'язані зареєструвати установчі документи.

Установчим документом товариства з обмеженою відповідальністю є статут, який розробляється та підписується всіма засновниками на стадії створення. У статуті обов'язково повинні відображатися такі дані: найменування,

мету і предмет діяльності, розмір статутного капіталу, з визначенням частки кожного засновника, склад та порядок внесення засновниками вкладів, порядок вступу та виходу з товариства, порядок передання (переходу) часток у статутному капіталі, розмір та порядок формування резервного капіталу, органи управління і контролю товариства, їх компетенція та порядок прийняття рішення, порядок розподілу прибутків і збитків, умови реорганізації та ліквідації [5].

За ЦКУ передбачено також, у разі необхідності, укладання між засновниками договору у письмовій формі, у якому встановлюється порядок заснування товариств, умови здійснення спільної діяльності щодо створення товариства, розмір статутного капіталу, частку у статутному капіталі кожного з засновників, строк та порядок внесення вкладів та інші необхідні умови. Цей документ не є установчим, та не є обов'язковим для подання при державній реєстрації товариства [3].

Відповідно до ч. 1 ст. 86 Господарського кодексу України від 16.01.2003 р. № 436-IV (далі - ГКУ) [3], вкладами учасників та засновників господарського товариства можуть бути: будівлі, споруди, обладнання та інші матеріальні цінності; цінні папери; права користування землею, водою та іншими природними ресурсами, будинками, спорудами; інші майнові права (включаючи майнові права на об'єкти інтелектуальної власності); грошові кошти, в тому числі в іноземній валюті. Внески до статутного капіталу підприємства оформлюються засновницьким описом майна, який є первинним документом, що підтверджує внесення часток засновників.

Порядок оцінки, документального оформлення та обліку основних видів внесків учасниками до статутного капіталу представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Порядок оцінки, документального оформлення та обліку основних видів внесків учасниками до статутного капіталу

Оцінка	Документування	Кореспонденція рахунків
Грошові кошти		
-	Довідка банку про внесення засновниками вкладів до статутного капіталу	Дт 31 Кт 46
Будівлі, споруди та інші об'єкти нерухомості		
За погодженою засновниками (учасниками) справедливою вартістю з урахуванням витрат зобов'язані п. 11 П(С)БО 7	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів Документи щодо державної реєстрації нерухомості (технічний паспорт, довідка-характеристика з БТІ)	Дт 103 Кт 46
Транспортні засоби		
За погодженою засновниками (учасниками) справедливою вартістю з урахуванням витрат зобов'язані п. 11 П(С)БО 7	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів Документи щодо державної реєстрації транспортних засобів, технічна документація (технічний	Дт 104 Кт 46

Оцінка	Документування	Кореспонденція рахунків
	паспорт тощо)	

*Джерело [5]

Отже, невід'ємною умовою функціонування ТОВ є наявність статутного капіталу. Основними особливостями формування статутного капіталу є: капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів, внесками можуть бути як оборотні, так і необоротні активи; чинним законодавством визначено мінімальний розмір статутного капіталу ТОВ та обмеження щодо внесків.

Список використаних джерел:

1. Салука І. Я. Формування статутного капіталу в товаристві з обмеженою відповідальністю. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 5. С. 437 – 440.
2. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV / Верховна рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15> (дата звернення 11.09.2020).
3. Господарський кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 436-IV / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 11.09.2020).
4. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення 11.09.2020).
5. Жук В. М. Організація обліку відносин власності : навч. посібник. Київ: Видавництво ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2010. 372 с.

Секція 2. «Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування»

БАРДАКОВА Вікторія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

ОДНОВОЛ Богдана, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ТА ВИКОРИСТАННЯМ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Одним з основних факторів будь-якого бізнесу є організація ефективного управління його оборотними активами. Управління оборотними активами підприємства, в першу чергу, має передбачати визначення оптимальної величини, розробку варіантів фінансування та забезпечення ефективності їх використання. Оптимальна величина оборотних активів повинна з однієї сторони забезпечувати безперебійне, ефективне функціонування підприємства, з іншої – мінімізувати наявність недіючих поточних оборотних активів.

Необхідний обсяг оборотних активів слід розглядати з двох позицій: ліквідності та доходності. При низькому рівні оборотних активів можлива втрата ліквідності і як наслідок можливі перебої в роботі та втрата доходів. При зростанні величини оборотних активів ризик втрати ліквідності знижується. Подальше зростання оборотних активів, приводить до того, що підприємство матиме в своєму розпорядженні вільні активи, утримання яких, призводить до витрат і зниження прибутку.

Таким чином, стратегія і тактика управління оборотними активами полягає в пошуку компромісу між ризиком втрати ліквідності та ефективності роботи підприємства.

Метою управління дебіторською заборгованістю, за твердженням І. Алексєєва, є визначення оптимального її розміру і забезпечення своєчасної інкасації боргу [1]. Якщо не контролювати дебіторську заборгованість, то сума цієї заборгованості може перевищити допустимий рівень, що призведе до зниження потоку готівки і сумнівні борги значно знизять прибуток від продажу. При цьому ефективне управління дебіторською заборгованістю пов'язане з виконанням певного кола завдань, а саме:

- аналіз дебіторської заборгованості;
- визначення форм реалізації продукції;
- визначення суми грошових коштів, яка буде відволікатись в дебіторську заборгованість в минулому періоді;
- формування умов відвантаження готової продукції покупцям;
- оцінювання кредитоспроможності покупців;
- розроблення порядку проведення інкасації дебіторської заборгованості;
- використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості;

– здійснення ефективного контролю за рухом і своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості.

Здійснюючи управління дебіторською заборгованістю, як вважає Н. Олексенко, слід одночасно враховувати два підходи:

– порівняння додаткового прибутку, пов'язаного з тією чи іншою схемою спонтанного фінансування, з витратами та втратами, що виникають при зміні політики реалізації продукції;

– порівняння та оптимізація величини та строків дебіторської та кредиторської заборгованостей. Дані порівняння проводяться за рівнем кредитоспроможності, часом відстрочки платежу, стратегії знижок, доходам та витратам за інкасацією [3].

Управління грошовими коштами або залишком грошових коштів, що постійно перебувають у розпорядженні підприємства, є важливою невід'ємною частиною управління оборотними активами.

Неодмінним елементом політики управління грошовими коштами є їх ефективний збір (стягнення), платежі та короткострокове інвестування. Відповідальність за систему управління грошовими коштами, як правило, має покладатися на обліково-фінансові відділи підприємства. При цьому важливу роль відіграє складання касового плану, який визначає яку кількість грошових коштів може бути в наявності, коли вони надійдуть в наше розпорядження та на який строк. Крім того, підприємству необхідно систематично одержувати інформацію про рух грошових коштів та мати певну систему контролю.

Оперативний обмін інформацією, за словами О. Бондаренка, сприяє збільшенню прибутку підприємства за рахунок якісного управління збором грошових коштів, платежами, касовими залишками та інвестиціями в ліквідні цінні папери [2]. В більшості випадків господарюючим суб'єктам вигідно прискорювати збір грошових коштів та затримувати строки платежів. Підприємство прагне прискорити одержання грошових коштів за рахунками дебіторів з метою якомога скорішого їх вкладення в оборот. Воно прагне відтягти розрахунки з кредитором, наскільки дозволяє політика підтримки кредитної довіри поставальників, з метою одержати максимальну користь з тих грошових коштів, які на даний момент є в наявності.

Загалом, на нашу думку ефективність фінансового управління як дебіторською заборгованістю і грошовими потоками так і іншими складовими оборотних активів підприємства залежить від одночасного втілення ряду заходів, основними з яких є наступні:

1. Вибір оптимального рівня і раціональної структури оборотних активів з урахуванням специфіки діяльності кожного підприємства.

2. Вибір оптимального рівня джерел формування оборотних активів, ураховуючи при цьому ефективність використання оборотного капіталу та ризику, який впливає на фінансову стійкість і платоспроможність підприємства.

3. Наявність чистого оборотного капіталу, який дає змогу забезпечити рівень ліквідності балансу підприємства (абсолютної, поточної, загальної). Визначені коефіцієнти повинні перевищувати оптимальні значення або дорівнювати їм.

4. Забезпеченість підприємства оптимальним розміром грошових коштів, який залежить від обсягу виробництва та швидкості оборотності оборотних активів, у тому числі і грошових коштів.

5. Вибір оптимального операційного і фінансового циклів через скорочення виробничого процесу, прискорення оборотності дебіторської заборгованості та уповільнення оборотності кредиторської заборгованості.

6. Оптимізація параметрів розрахункових операцій на основі вимог та потреб моделі управління дебіторською заборгованістю, а також строку іммобілізації фінансових ресурсів у сферу обігу, мінімізація тривалості обороту оборотного капіталу, здійснення розрахунків з постійними покупцями шляхом періодичних платежів, тобто періодичних грошових переказів.

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що наслідком впровадження ефективної політики управління оборотними активами мають стати: забезпечення безперебійної роботи підприємства; зниження обсягів вільних поточних активів, і, як наслідок, зниження витрат на їх фінансування; прискорення обороту оборотних активів; максимізація прибутку підприємства при збереженні ліквідності.

Список використаних джерел:

1. Алексєєв І. В., Нич О. І. Поняття оборотних активів підприємства як економічної категорії. *Економічний простір*. 2018. № 42. С. 133–137.
2. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 4. С. 40–44.
3. Окселенко Н. О. Оборотні активи як об'єкт та інструмент фінансового управління. URL: <http://www.rusnauka.com>.

БЕЗКРОВНИЙ Олександр, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

СУХОМЛИН Ганна, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

ВОЙТОВИЧ Людмила, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

ДО ПИТАННЯ ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ПОДАТКИ»

Податки здійснили тривалу еволюцію від платежів у натуральній формі із безсистемним характером до стабільного джерела державних доходів. Сучасна економічна ситуація в державі не лише демонструє провідну значимість категорії «податки» в порядку фінансових відносин, але й виставляє нові напрями прояву з плином часу.

Економічна суть податків полягає у обов'язковому перерозподілі національного доходу із ціллю формування цільових державних фінансових фондів. Характерною рисою податків є їх примусовий та обов'язковий характер, який не вимагає зустрічної персональної платності з боку держави [24].

Податки являють собою тільки-но один з видів економічного примусу.

Поряд з податками існують і інші види вилучень до державного бюджету. У зв'язку з різноманіттям конфігурацій вилучень в дохід держави з'являється необхідність визначити: що ж є безпосередньо податком, а що неподатковими, хоча й обов'язковими платежами.

Проблема полягає в тому, що податок – категорія комплексна. Розглядаючи категорію податку із економічної точки зору, дозволено зробити висновок про те, що виокремити його із складу інших державних видатків, а також встановити його несхожість з іншими зборами, митом і платежами досить складно.

На думку З. Варналія, податки мов „найважливіша вартісна економічна категорія” показує собою грошові відносини, за сприяння яких держава вилучає частину національного доходу на безоплатних основах для фінансового забезпечення виконання своїх функцій [1, с. 60].

Одночасно, А. Захарін визначає податок як вилучення державою на користь суспільства певної частини внутрішнього валового продукту у вигляді обов'язкового внеску [2].

В цілому, при визначенні економічної сутності податків найбільш суттєвим критерієм виступає їхня приналежність до фінансової та бюджетної системи суспільства.

Без твердого визначення терміну «податок» неможливо правильно й одно-манітно застосовувати приписи законодавства, що регулюють порядок установлення й стягнення податкових платежів, неможливо, зокрема, правильно встановити фінансову відповідальність за порушення строків оплати обов'язкових платежів.

Порівнюючи природу податків у їх суспільному розумінні (податок з власників транспортних засобів, податок на прибуток, і ін.) і, зокрема збори до пенсійного та фонду соціального страхування, мита, тощо слід вказати на відсутність принципових відмінностей між ними у світлі положень діючого податкового законодавства.

За таких умов явно недостатнього висвітлення нормативного трактування категорії «податок» економічна школа змушена уточнювати визначення сутності податку. Так, на думку К. Ковальчука, „податок – єдино законна (установлена законом) форма перерозподілу власності фізичних та юридичних осіб на умовах обов'язковості, індивідуальної безплатності та безповоротності [3, с. 83].

Таке найбільш оптимальне визначення податку представляється все-таки неповним. Характеристика податку дається шляхом і не відбиває позитивних його атрибутів, які б дозволяли абсолютно встановити, чим податок розходиться у змісті від іншого неподаткового платежу.

Розширювальний підхід до ідеології податків передбачає включення до них вилучень коштів для фінансування публічних видатків. При такому підході усякий внесок, відрахування, збір, тариф попадають під поняття податків.

Такий звужений підхід дозволяє простежувати податок як одну з типів фіскальних платежів, що відповідає істинним вимогам. Вибір відповідного підходу немало в чому визначається конкретними особливостями національного законодавства. Фактично єдиним критерієм відхилення податку від іншої непо-

даткової плати виступає ознака нормативно-галузевого регулювання. Податкові відносини, у тому числі стягнення податків, регламентується нормами фіскального законодавства, тоді як неподаткові обов'язкові платежі регулюються нормами інших галузей законодавства, зокрема, екологічного тощо.

Узагальнюючи вищевикладене, можна констатувати, що податок – це обов'язковий платіж у бюджет (цільовий централізований фонд) за умови, що даний платіж безпосередньо входить у податкову систему держави й установлений відповідним податковим законодавством.

Список використаних джерел:

1. Варналій З., Серебрянський Д. Вплив оподаткування прибутку на економічний розвиток України. *Економіка України*. 2014. № 5. С. 55–69.
2. Захарін А. В. Удосконалення механізму податкового регулювання сталого економічного розвитку. *Фінанси України*. 2020. № 2. С. 92–100.
3. Ковальчук К., Рева Т. Функції податків та їх реалізація в податковій системі України. *Економічний простір*. 2019. № 3. С. 70–83.

ГАВРИЛЮК Вікторія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

КРАСНІКОВА Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

НЕОБХІДНІСТЬ І СУТНІСТЬ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Діяльність підприємства в системі ринкової економіки передбачає періодичне використання різноманітних форм залучення кредитів. З економічного погляду кредит – це форма позичкового капіталу (в грошовій або товарній формах), що надається на умовах повернення та обумовлює виникнення кредитних відносин між кредитором і позичальником.

Загальноекономічною причиною виникнення кредитних відносин є товарне виробництво. Підґрунтям функціонування кредиту є рух вартості у сфері товарного обміну, у процесі якого виникає розрив у часі між рухом товару і його грошовим еквівалентом, відбувається відокремлення грошової форми вартості від товарної. Якщо рух товарних потоків випереджає грошовий, то підприємства – споживачі товарів з настанням моменту плати за них не завжди мають достатні кошти, а це може спинити нормальний процес відтворення. Коли рух грошових потоків випереджає товарні, то на підприємствах нагромаджуються тимчасово вільні кошти [1].

Виникнення і функціонування кредиту пов'язане з необхідністю забезпечення безперервного процесу відтворення, з тимчасовим вивільненням коштів у одних підприємств і появою потреби в них у інших. При цьому виникнення кредитних відносин зумовлюється не самим фактом розбіжності в часі відвантаження товару і його оплати, а узгодженням між суб'єктами кредитних відносин умови щодо відстрочки платежу через укладання кредитної угоди. Обіг товарів є не єдиною причиною виникнення кредитних взаємовідносин. Нині кре-

дитні відносини з'являються за будь-якої економічної чи фінансової операції, пов'язаної із заборгованістю одного з учасників такої операції.

Для забезпечення процесу відтворення підприємству необхідні оборотні кошти, які використовуються для придбання різних видів оборотного капіталу. За браком власних оборотних коштів підприємства залучають банківські кредити, кошти інших кредиторів та комерційний (товарний) кредит. Кредит дає змогу доцільніше організувати оборот коштів підприємств, не витратити значних фінансових ресурсів на створення понаднормативних запасів сировини й матеріалів.

У процесі кредитування підприємств насамперед ураховуються індивідуальні особливості кругообігу їхніх оборотних коштів, які виявляються в часовій розбіжності між вивільненням з обороту коштів та їхнім авансуванням у новий оборот. Такі розбіжності відбуваються передусім в умовах сезонного характеру виробництва. Сезонність виробництва зумовлює в одні періоди випереджальне зростання виробничих витрат проти надходження коштів і спричиняє додаткову потребу в коштах для забезпечення виробничого процесу.

Особливості індивідуального обороту коштів підприємства зумовлюються багатьма об'єктивними і суб'єктивними факторами.

До об'єктивних факторів належать: галузева належність підприємства; характер виробничого процесу; сезонність виробництва.

Суб'єктивні фактори включають: рівень організації виробництва; організація збуту продукції й постачання підприємства виробничими ресурсами [2].

На підприємствах виникає потреба в кредитах на поповнення виробничих запасів, якщо їхні розміри перевищують власні кошти, тобто якщо створюються наднормативні запаси. Це зумовлюється сезонністю завезення, нерівномірною або достроковою поставкою матеріальних ресурсів постачальниками. Формування наднормативних запасів сільськогосподарської сировини є головним об'єктом банківського кредиту на підприємствах, які переробляють цю сировину і працюють сезонно (цукрові заводи, консервні комбінати, підприємства харчової та легкої промисловості), або створюють сезонні запаси сировини на рік, тобто до нового врожаю.

За допомогою кредитів підприємство може розраховуватись зі своїми постачальниками, а також підтримувати кругообіг об'єктів оборотного капіталу, що обслуговують процес реалізації продукції [3].

За настання строків погашення зобов'язань підприємство повертає кредиторам не тільки позичені кошти та відсотки за кредит, а й відшкодовує всі витрати, пов'язані з організацією та здійсненням кредитної операції у тій сумі та строках, які обумовлені в кредитному договорі.

Таким чином, використання різноманітних форм кредитування підприємства прискорює рух грошових і матеріальних ресурсів та сприяє підвищенню ефективності фінансово-господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Фінанси підприємств. Підручник. [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]. К.: КНЕУ, 2008. С. 224-293.

2. Кредитування підприємств. URL: https://pidru4niki.com/84354/ekonomika/kredituvannya_pidpriyemstv (дата звернення 19.09.2020).

3. Кредитування підприємств. URL: <https://studfile.net/preview/5591884/page:8/> (дата звернення 19.09.2020).

ДЕМ'ЯНКО Вікторія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

ЯГОЛЬНИК Катерина, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Сьогодні в Україні, як і в інших країнах, традиційною системою забезпечення населення медичними послугами є національна охорона здоров'я, відповідно до якої послуги охорони здоров'я оплачуються державою. Інший можливий спосіб забезпечення громадян медичними послугами – система обов'язкового (ОМС) і добровільного (ДМС) медичного страхування

Медичне страхування – це форма соціального захисту населення щодо охорони здоров'я, пов'язана з компенсацією витрат громадян на медичне обслуговування, а також система організаційних та фінансових гарантій щодо забезпечення практики страхової медицини. Воно передбачає страхування на випадок втрати здоров'я з будь-якої причини і має певні привілеї перед приватними і державними системами, забезпечуючи більшу доступність, ясність і повноту щодо задоволення різноманітних потреб жителів в наданні медичних послуг.

Дослідження досвіду зарубіжних країн щодо фінансування сфери охорони здоров'я дає підстави виділити три форми його здійснення: бюджетну, соціальну, приватну. Бюджетна система охорони здоров'я, на думку О. Вороніної найвиразніше була представлена в СРСП, де була поширена соціальна форма фінансового забезпечення медичного страхування [1]. Відмінність між ними проявляється в особливостях організації та здійснення заходів із фінансування охорони здоров'я, заснована на бюджетних підходах і передбачає використання коштів податкових надходжень до бюджету, результатом чого є недостатній рівень стабільності фінансового забезпечення охорони здоров'я.

В свою чергу соціальна система фінансування заходів з охорони здоров'я базується на сукупному використанні коштів накопичених з цільових внесків підприємств, працівників та дотацій держави.

Важливо зазначити, що для соціальної системи характерне співіснування державних і приватних систем охорони здоров'я. Наприклад, у Німеччині, як свідчить Г. Красюк, передбачена можливість виходу певної категорії населення з державної системи та її участь у приватному страхуванні за умови контролю держави за його якістю [2].

У Великій Британії поряд із тим, що все населення застраховане державою, у випадках, коли державна система не влаштовує громадян, з метою поліпшення обслуговування вони мають змогу взяти участь у приватному страхуванні 2].

На сьогодні саме медичне страхування виступає основною формою соціального захисту населення в частині охорони здоров'я, пов'язане з компенсацією витрат жителів не медичне обслуговування, а також система організаційних і фінансових заходів для забезпечення практики страхової медицини. Медичне страхування ділиться за формами на обов'язкове і добровільне і, за твердженням С. Козьменка, принципово відрізняється своїми характеристиками (рис. 1).

Рис. 1. Механізм здійснення медичного страхування в обов'язковій та добровільній формах [3]

Крім того слід зазначити, що обов'язкове медичне страхування є частиною системи соціального страхування і основною формою медичного страхування в країнах із розвинутою економікою, тоді як добровільне медичне страхування є довершенням до обов'язкового і гарантує оплату медичних послуг понад його програму.

Загалом вважаємо, що розбудова страхової медицини має здійснюватися з добровільної згоди всіх суб'єктів медичного страхування і супроводжуватися зростанням їх фінансових можливостей. Тому звичайно, що впровадження загальнообов'язкового державного медичного страхування не має чинити перешкод розвитку медичного страхування на комерційних засадах через сукупність страхових компаній, цим самим забезпечуючи можливість громадянам із достатньо високим рівнем власних доходів, при бажанні, створювати додаткові фі-

нансові гарантії достатнього медичного обслуговування себе і членів своїх сімей.

Зрозуміло, що поряд із запровадженням медичного страхування суттєвого вдосконалення потребують й вже діючі види соціального страхування через функціонування яких в значній мірі забезпечується соціальний захист саме працівників сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел:

1. Вороніна О. О. Наукові підходи до визначення сутності медичного страхування. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*. 2015. № 8. С. 733–737.

2. Красюк Г. В. Система соціального захисту населення в умовах трансформації українського суспільства. *Соціальний захист*. 2019. № 4. С. 2–9.

3. Козьменко С. М., Охріменко І. О. Аналіз законодавчих ініціатив щодо обов'язкового медичного страхування в Україні. URL:[http:// docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Flib.uabs.edu.ua](http://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Flib.uabs.edu.ua). (дата звернення 25.09.2020).

ЖАДАН Анна, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

ГЛУЩЕНКО Юлія, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ

Забезпечення конкурентоспроможності всіх секторів економіки, зокрема фінансового, є необхідною умовою економічного розвитку України. Внаслідок світової фінансової кризи вітчизняні банки зазнали значних втрат, які пов'язані не лише з відпливом коштів з банківського сектору і проблем з ліквідністю, а також із зниженням рівня довіри населення, що призвело до зниження рівня їх конкурентоспроможності [4].

Конкурентоспроможність банку – це його спроможність ефективного функціонування у банківському середовищі, яка досягається постійним використанням інновацій для формування конкурентних переваг своїм продуктам та послугам на ринку з метою досягнення прибутковості та фінансової стійкості у майбутньому, враховуючи соціальний аспект діяльності банків та загальноекономічне становище держави [3].

Існують різні погляди науковців щодо класифікації рівня конкурентоспроможності банку. Вони виділяють два фактори впливу на нього, а саме зовнішній та внутрішній.

До зовнішніх факторів належать: місткість ринку; доступність виходу на ринок; конкурентні позиції банків, які вже працюють на цьому ринку; можливість технічних інновацій у галузі; конкурентоспроможність регіону і країни тощо. До внутрішніх факторів належать: стратегія розвитку, яку обрав банк; різноманітність та якість послуг; спеціалізація та репутація банку; розмір та достатність капіталу; дотримання нормативів НБУ; структура, стабільність і тем-

пи зростання депозитної бази; обсяги і вартість банківських кредитів; фінансова залежність банку від зовнішніх джерел; кваліфікація менеджменту тощо [2].

Крім цього, також існують такі трактування стосовно систематизації факторів впливу на конкурентоспроможність банку. Зокрема, Коломієць І.В. пропонує розглядати оцінку рівня конкурентоспроможності банку, виходячи з впливу таких факторів: рівень надійності банку; розмір активів банку; розмір капіталу; фінансовий результат діяльності банку[5]. За визначенням Гірченка Т.Д. фактори впливу пропонується групувати за суб'єктами ринку, діяльність яких створює умови для конкуренції, таким шляхом: держава та державна конкурента стратегія; банки, які вступають на ринок та загострюють конкуренцію; споживачі банківських послуг, які впливають на банки; постачальники фінансового капіталу на галузевому ринку; дія субститутів банківських продуктів, які займають частину галузевого ринку; безпосередньо фінансові організації [1].

Вплив тих чи інших факторів на рівень конкурентоспроможності банку також значно залежить від стабільності макроекономічних умов. Тому не можна з впевненістю сказати, що вирішальну роль в оцінці рівня конкурентоспроможності мають саме внутрішні фактори. Проаналізувавши окремі аспекти діяльності АТ КБ «ПриватБанк», ми дійшли таких результатів (табл.1).

Таблиця 1

Аналіз динаміки коштів клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2019 рр.

Фінансові зобов'язання	Роки				Відхилення (+,-)	
	2018		2019			
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн.	%
Фізичні особи						
- Строкові депозити	109 778	47,51	99168	41,21	-10 610	-6,3
- Поточні рахунки / Рахунки до запитання	72 892	31,55	90 827	37,75	+17935	+6,2
Всього	182 670	79,06	189 995	78,96	+7 325	-0,1
Юридичні особи						
- Строкові депозити	11 422	4,94	10 626	4,42	-796	-0,52
- Поточні / Розрахункові рахунки	36 785	15,92	39 822	16,55	+3 037	+0,63
<i>Всього</i>	48 207	20,86	50 448	20,97	+2 241	+0,11
Державні організації: - Поточні розрахункові рахунки	178	0,08	178	0,07	-	-0,01
Всього коштів клієнтів	231 055	100	240 621	100	+9 566	+4,1

Аналізуючи динаміку коштів клієнтів АТ КБ «Приватбанк» за 2018-2019 рр. ми дійшли висновку, що основну частку коштів банку (близько 80%) становлять вклади фізичних осіб, що створює певну його залежність. Проте, в цілому за 2019 рік депозитний портфель має приріст 9, 6 млрд грн (4,1%), що свідчить про конкурентоспроможність банківських послуг.

Варто відзначити також, що АТ КБ «Приватбанк» має певні конкурентні переваги серед інших банків, зокрема, він займає четверте місце у рейтингу ба-

нків за підсумками I-го півріччя 2020 р. з рейтинговою оцінкою 4,5, яка була розрахована за такими показниками: кількість чистих активів, що складають 328,5 млрд. грн, миттєва ліквідність 11,9% [6]. Це дає йому змогу продовжувати розвиватися та не втрачати довіру серед клієнтів. Нажаль негативним є показник проблемних кредитів, що становить 81,3%.

На нашу думку однією з причин стала зміна форми власності банківської установи, зокрема перехід до державної власності, що на певний час створило складнощі у відносинах з клієнтами.

Вважаємо, що АТ КБ «Приватбанк» доцільно удосконалити процес управління конкурентоспроможності банківських послуг та визначити заходи щодо їх збільшення. Зокрема, варто звернути увагу на підвищення контролю над ІТ, підсилення функції управління ризиками для можливості кредитування, перекваліфікація та переорієнтація штатних працівників на кредитування, оптимізація організаційної структури банку. Таким чином задля обрання правильної стратегії управління своєю конкурентоспроможністю, банки мають враховувати можливий вплив та вагомість кожного з існуючих зовнішніх та внутрішніх факторів.

Список використаних джерел:

1. Гірченко Т. Д. Стратегія конкурентоспроможності банків в умовах активізації розвитку ринку банківських послуг. *Регіональна економіка (укр.)*, № 4, 2003. С. 122-127.
2. Крухмаль О. В., Барановська О. А. Конкурентоспроможність банку та банківського продукту : фактор впливу та оцінка. *Ефективна економіка*, № 5, 2014. С. 14-18.
3. Литовченко М.О., Татяніна М. О. Сутність та значення конкурентоспроможності банку. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. № 35. С. 427–432.
4. Черевик Н. В., Черевик А. М. Основні індикатори конкурентоздатності банків в умовах світової фінансової кризи. *Вісник ЖДТУ*, № 3, 2010. С. 150-152.
5. Коломиец И. В. Модели оценки конкурентноспособности банка. *Управління розвитком*, № 19 (140), 2012. С. 52-54.
6. Фінансова звітність. Електронний ресурс. URL: <https://mind.ua/banks/rating>.

ЖАДЬКО Наталія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

ЧУМАК Валентина, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В БАНКУ

Принципи реалізації політики підприємства формують нинішній напрямок розвитку бізнесу. В часи високого рівня соціалізації компанії прагнуть до більшої прозорості та відкритості, все більше суб'єктів господарювання здійс-

нують ряд заходів, щоб забезпечити внутрішніх та зовнішніх учасників комфортними умовами створення та споживання благ. Тим не менш, тенденція не завжди має позитивний вплив на різних учасників в ринкових процесах, а для менеджера мають бути цілком обґрунтовані для впровадження. При цьому необхідно оцінити економічні та аналітичні можливості для реалізації, поліпшення або ліквідації існуючої політики.

Корпоративне управління – одна з форм керівництва компанії, що забезпечує побудову ефективного механізму взаємодії топ-менеджменту і досягнення встановлених цілей діяльності. Оскільки одним з принципів корпоративного управління є ефективне здійснення управління поточної діяльності, то перехід банку до державної власності є необхідним кроком для забезпечення стабільності грошово-кредитної системи України та для підтримки стратегічно важливої фінансової установи у важкий для неї час, що дозволить уникнути процедури банкрутства та ліквідації. Ці принципи краще порівняти на прикладі АТ КБ «ПриватБанк», в якому 18 грудня 2016 року розпочався процес націоналізації, який завершився на початку 2017 року, а в середині 2019 була затверджена Постанова КМУ, яка включала в себе норми про необхідність запровадження принципів корпоративного управління як невід'ємної частини забезпечення діяльності компанії [1]. Характерною особливістю структури в банку, коли об'єкт є власністю держави, є те, що її єдиним і головним акціонером виступає держава. Водночас, контроль діяльності банку, як і в інших кредитних і фінансових організаціях такого типу, здійснюється НБУ, відповідно до Статуту АТ КБ «ПриватБанк», також є інструментом реалізації реформ фінансового сектору [2].

Розглянемо основні принципи корпоративного управління ПриватБанку.

1. Принцип «Забезпечення захисту прав та юридичних інтересів акціонера банку» - це значення чистого фінансового результату. У 2017 році був задекларований збиток у розмірі 23,9 млрд грн (проте у звітності 2018 року за 2017 рік збиток перетворився на прибуток у розмірі 378 млн грн). Чистий прибуток у 2018 році склав 12,8 млрд грн, а у 2019 році – близько 32,6 млрд грн прибутку.

2. Принцип «Чіткого розподілу повноважень і сфер відповідальності між органами управління Банку, впровадження належного рівня звітності та контролю, створення необхідних умов для своєчасного обміну інформацією та ефективною взаємодії між ними». Фінансова стійкість ПриватБанку знаходиться на високому рівні, як показує індекс надійності банку.

3. Принцип «Достатнього рівня стримування і противаги в системі» – пропонується оцінювати на основі аналізу показників ліквідності банку. Ця група показників затверджена НБУ, як «обов'язкові економічні нормативи діяльності банків», вони призначені для регулювання діяльності банківських установ на основі безвиїзного нагляду. Використання цих вимог гарантує не тільки моніторинг стабільності ведення справ, а й стає можливими відстеження своєчасного виконання зобов'язань перед клієнтами, оскільки для діяльності банків притаманний високий рівень ризиковості. Тому управління оперативної діяльності здійснюється вдало, банк здатний забезпечити своєчасне виконання своїх фінансових зобов'язань внаслідок збалансованості строків та сум погашення розміщених активів і зобов'язань банку.

4. Принцип «Здійснення Наглядовою радою стратегічного управління Банком в межах та у спосіб, визначених чинним законодавством та внутрішніми документами Банку, забезпечення ефективного контролю за діяльністю правління Банку з метою виконання Стратегії Банку» пропонується оцінити з позиції ключових показників рентабельності.

5. Принцип «Здійснення правлінням Банку виваженого, сумлінного та ефективного керівництва поточною діяльністю Банку». Стратегією банку визначений КРІ (показник ефективності діяльності): прибуткова робота банку, повернення грошей, виведених з банку, і, найголовніше, третій КРІ – підготовка банку до приватизації. Це означає, що керівництво повинно досягти головної мети – створити «здоровий» банк, який буде привабливим для потенційних інвесторів.

До 2022 році року ПриватБанк планує побудувати кредитний портфель на суму 170 млрд грн і згенерувати 8 млрд грн прибутку; прогнозується зростання комісійного доходу, оптимізація операційних витрат, а ризики оцінюватимуться в 4,5 %. В кінці 2019 р, в банку вже згенерував 32,6 млрд грн прибутку, і портфель кредитів досяг значення 61 млрд грн [3]. Не виключається і можливість приватизації та опція щодо «виходу учасників банку». І в такому випадку держава не повинна бути ключовим гравцем на банківському ринку.

ПриватБанк – це в більшій мірі роздрібним банком, і, таким чином, його цільова аудиторія – це населення, малі та середні підприємства. Такий напрямок є необхідним для побудови своїх власних планів: продавати не тільки банківські послуги, але й послуги, які популярні на ринку в цілому. Таким чином, принципи корпоративної культури є не тільки «модною» тенденцією, а й важливою необхідністю для банківського сектору щодо забезпечення необхідного рівня економічного розвитку країни та її фінансової безпеки. Для будь-якого суб'єкта господарювання наявність Наглядової ради – це елемент додаткових значних витрат, але якщо вони виправдані і доречні, то компанія, врешті-решт, формує таким чином раціональні фінансові потоки.

Для АТ КБ «ПриватБанк» запровадження вище зазначених принципів корпоративного управління несе значні переваги, але така оцінка повинна бути безперервною, тому що банк віднесено НБУ до «категорії 1» (банки, які визначені Національним банком системно важливими, та інші банки, визначені важливими для системи на підставі їх розміру, структури та внутрішньої організації, а також характеру та складності їх діяльності), а отже, дії Наглядової ради мають бути під пильним контролем та аналізом з точки зору економічної ефективності та обґрунтованості.

Список використаних джерел:

1. Деякі питання діяльності акціонерного товариства комерційний банк «ПриватБанк» (Постанова Кабінету Міністрів України). № 594. (2019). [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/594-2019-D0BF/ed20190816>

2. Статут АТ КБ «ПриватБанк». (2019). [Електронний ресурс]. URL: https://static.privatbank.ua/files/Statut_11.09.2019.pdf.

3. OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises. (2015). [Електронний ресурс]. ГКДЖ реєзЖ..щццюишспюуг.цз-сщтеуте. гздщфвы. 2017.07.ЩУСВ-2015юзва

ІЛБІН Вікторія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

КРАСНІКОВА Оксана, к.е.н., доцент, доцент, кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ ТА БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Банкрутство – це природній процес ринкової економіки, який є наслідком впливу об'єктивних зовнішніх факторів ринку та суб'єктивних внутрішніх факторів менеджменту підприємства. Своєчасна ідентифікація ознак банкрутства та застосування заходів по уникненню негативних наслідків головне завдання для керівництва будь-якого підприємства.

Зауважимо, що банкрутство та ліквідація підприємства означають не лише збитки для його акціонерів, кредиторів, виробничих партнерів, споживачів продукції, а й зменшення податкових надходжень до бюджету, зростання безробіття, що зрештою може стати одним з чинників макроекономічної нестабільності.

Головними факторами фінансового банкрутства на підприємстві можуть бути:

- спад кон'юнктури в економіці в цілому;
- зменшення купівельної спроможності населення;
- значний рівень інфляції;
- нестабільність господарського та податкового законодавства;
- нестабільність фінансового та валютного ринків;
- посилення конкуренції в галузі;
- криза окремої галузі;
- сезонні коливання;
- посилення монополізму на ринку;
- дискримінація підприємства органами влади та управління;
- політична нестабільність у країні місцезнаходження підприємства або в країнах підприємств-постачальників сировини (споживачів продукції).

Найдієвішим засобом запобігання банкрутству підприємства є фінансова санація.

Згідно із законом «Про банкрутство» від 1992 р., під санацією розуміється задоволення вимог кредиторів і виконання зобов'язань перед бюджетом та іншими державними цільовими фондами, у тому числі кредитором, що добровільно бере на себе задоволення зазначених вимог та виконання відповідних зобов'язань [1]. Отже, згідно з таким підходом санація за своєю правовою основою є лише інститутом переведення боргу. Проте з цим аж ніяк не можна погодитися.

Санація - це система фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових, соціальних заходів, спрямованих на відновлення платоспроможності, ліквідності та прибутковості підприємства-боржника. Метою інституту санації у процедурі провадження справи про банкрутство є відновлення ефективності виробничої діяльності підприємства у фінансовій кризі [2].

Метою фінансової санації є покриття поточних збитків та усунення причин їх виникнення, поновлення або збереження ліквідності й платоспроможності підприємств, скорочення всіх видів заборгованості, поліпшення структури оборотного капіталу та формування фондів фінансових ресурсів, необхідних для проведення санаційних заходів виробничо-технічного характеру [3].

Провівши комплексний аналіз господарства можемо зробити певні висновки. Аналіз показників ліквідності підприємства свідчать про загальну стабільність роботи та його здатність погашати свої поточні зобов'язання протягом певного періоду. Підприємство працює прибутково.

Брак фінансових коштів на підприємстві, що може стати наслідком незапланованих витрат або недосягнення необхідного фінансового результату, є причиною його неплатоспроможності. Неможливість підприємств вчасно розрахуватись із кредиторами та державним бюджетом за своїми зобов'язаннями робить їх боржниками й ставить на межу банкрутства. Це обумовлює важливість оцінки фінансового аналізу, перевірки витрат засобів по цільовому призначенню, виявлення причин фінансових утруднень, можливостей поліпшення використання фінансових ресурсів, прискорення обороту засобів і зміцнення фінансового становища.

Отже, антикризове управління розглядає санацію як один з важливих засобів запобігання банкрутству підприємств, тому вжиття ефективних та своєчасних санаційних заходів є необхідною умовою виходу з кризового стану та подальшого функціонування суб'єктів підприємницької діяльності.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом від 14.05.1992 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/page>.
2. Кодекс України з процедур банкрутства. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 19, ст.74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.
3. Пігуль Н. Г., Семенець В. П. Сутність та значення санації підприємства в сучасних умовах господарювання. *Економіка і суспільство*, № 20, 2019. С. 359-365.

ЛАШКО Тетяна, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

СУХОМЛИН Ганна, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

ШАТРАВКА Яніна, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа

та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ШЛЯХОМ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ

Податкова система – це не тільки важіль фіскальної політики і способів формування доходів, а також система заходів, які впливають на формування, зростання валового внутрішнього продукту і національного доходу. На сьогоднішній день мінімізація оподаткування набуває широкої популярності, що є реакцією суспільства на неефективну і обтяжливу податкову систему.

Платники податків у процесі своєї діяльності прагнуть максимально зменшувати сплату податків для цього у фінансовому управлінні використовують різні прийоми і методи. Важливою складовою фінансового планування є розрахунок податкових платежів, графік їхньої сплати та визначення податкового навантаження на підприємство з усіма можливими способами податкової оптимізації.

Під податковим плануванням, як зауважує В. Ткаченко розуміють процес планування підприємством податкових платежів на майбутній період. Основним напрямком податкового планування вважають оптимізацію податкових платежів підприємства. Податкове планування – це сукупність методів, прийомів і способів, що дозволяють у рамках податкового законодавства максимально скоротити податкові зобов'язання юридичної або фізичної особи [3].

В Україні створені передумови до свідомого, цілеспрямованого податкового планування, заснованому на нормах закону. Розробляються теоретичні положення й методичні основи податкового планування в організаціях. Податкове планування має об'єктивний характер, продиктований вимогами ринкової конкуренції й прагненням господарюючого суб'єкта до скорочення податкових витрат і збільшенню власних коштів для подальшого розвитку підприємницької діяльності.

Здебільшого податкове планування ототожнюють з поняттям податкова політика підприємства, не використовуючи останнє взагалі. При цьому існує другий підхід, коли податкове планування прирівнюється до планування як такого яке здійснюється підприємством в цілому і включає в себе прогнозування.

Обидва підходи, на думку Н. Танклевської, не зовсім відображають поняття податкової політики та планування, оскільки хоча не можна говорити про те що податкова політика і планування це одне і теж, оскільки на нашу думку податкова політика підприємства набагато ширше і багатогранніше поняття ніж податкове планування, але і розглядати їх одне без одного не можливо, оскільки

вся податкова політика ґрунтується на податковому плануванні та прогнозуванні [2].

Етапи процесу податкового планування представлені на рис. 1.

Розглянувши етапи податкового планування, О. Богданова виділяє два його види:

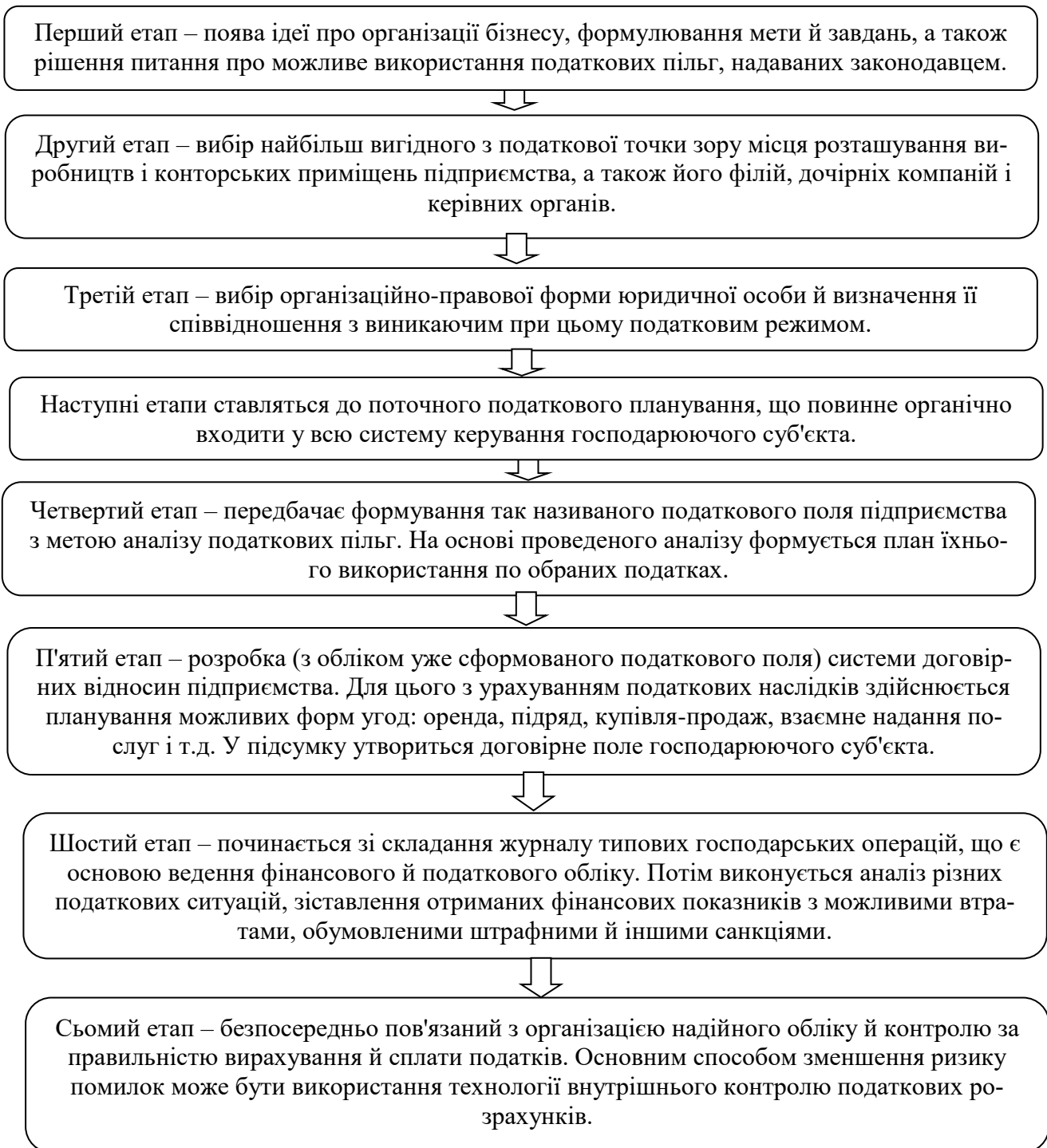

Рис. 1. Етапи процесу податкового планування

– поточне (короткострокове) – дане планування зорієнтоване перш за все на полегшення навантаження в найближчий час за існуючих умов, а також розрахунок податкового навантаження на найближчий рік (короткострокове планування), та розробку податкового календаря;

– перспективне (довгострокове) – даний вид планування забезпечує коригування всієї податкової політики підприємства в майбутньому (на 3 – 5 років вперед), з урахуванням загальної стратегії розвитку підприємства, для даного виду [1, с. 146].

На превеликий жаль із двох видів податкового планування в кращому випадку використовується перший. Це пояснюється не стільки не бажанням самих господарюючих суб'єктів займатися цим, а певною не доцільністю і невиправданістю, особливо це стосується перспективного планування. В часи коли відбуваються постійні політичні, економічні чи соціальні зміни а також зміни законодавства навіть поточне планування не може бути точним не говорячи вже про те що буде через 2 – 3 роки.

Підсумовуючи вищесказане зауважимо, що практичне втілення перспективного (довгострокового) податкового планування не є доцільним в наш час, проте розробка податкової стратегії дасть змогу вчасно корегувати свою господарську діяльність відповідно змінам які будуть в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Богданова О. О. Окремі аспекти оподаткування сільськогосподарських підприємств. *Економіка*. 2016. № 3. С. 144–151.
2. Танклевська Н. С. Розвиток податкових відносин у сільському господарстві країни. *Науковий вісник НУБіП України*, 2017. С. 20–29.
3. Ткаченко В. В. Податкове планування на підприємстві. *Економіка і держава*. 2015. № 12. С. 55–58.

МАТІЇВ Іванна, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

КРАСНІКОВА Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кожне підприємство час від часу стикається з проблемою недостатності фінансових ресурсів для забезпечення поточної фінансово-господарської діяльності. Об'єктивна необхідність використання кредитних відносин в аграрній сфері економіки пов'язана з особливостями сільськогосподарського виробництва, нерівномірністю руху оборотних засобів підприємств, значними відхиленнями потреби в оборотних засобах від їхньої фактичної наявності.

Проблеми залучення банківських кредитів у сільське господарство особливо загострюються сьогодні, в умовах фінансово-економічної кризи, коли аграрна криза і некредитоспроможність аграріїв доповнюються фінансово-економічною кризою і відсутністю позикового капіталу у вітчизняних банках.

Для аграрних товаровиробників нашої країни доступ до позичкових ресурсів був і залишається досить складним, що спричинене як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками. Одна із умов отримання кредиту – кредитоспроможність позичальника, тобто гарантія повернення кредиту. В умовах же невисокого рівня прибутковості, низької ліквідності активів, сільськогосподарські підприємства некредитоспроможні. У результаті маємо замкнене коло: відсутність фінансових ресурсів – причина низької ефективності сільськогосподарського виробництва, а це, у свою чергу, унеможливорює отримання кредитних

ресурсів. У цих умовах необхідна розробка та реалізація нових, адекватних сучасним ринковим умовам підходів до фінансово-кредитного забезпечення галузі [1].

Роль комерційних банків як головних суб'єктів кредитних відносин визначається їхніми можливостями залучати тимчасово вільні кошти і направляти їх для задоволення фінансових потреб реального сектора економіки. Отже, від здатності банківської системи забезпечувати потреби суб'єктів господарювання необхідними грошовими ресурсами залежать перспективи подальшого зростання економіки нашої країни.

Більшість підприємців і банкірів основною перешкодою активізації кредитування сільського господарства сьогодні вважають проблему кредитної застави.

З метою удосконалення процесу довгострокового кредитування сільськогосподарських підприємств банкам необхідно:

1. Ретельно оцінювати грошові потоки від інвестиційних проектів, що кредитуються. Це обумовлено тим, що грошові потоки на сьогодні є основним джерелом погашення довгострокових кредитів у сільськогосподарських підприємствах.

2. Звертати увагу на придатність об'єктів застави з точки зору можливості їх самостійного використання, перспектив їх розвитку тощо. Це обумовлено тим, що в аграрному секторі України склалася ситуація, коли об'єкт довгострокового кредитування одночасно виступає об'єктом застави.

3. Здійснювати контроль в процесі супроводу довгострокового кредиту за такими основними напрямками: цільове використання кредиту; фінансовий стан позичальника; стан збереження застави; своєчасність повернення основного боргу і відсотків; стан реалізації інвестиційного проекту та його функціонування [2].

Таким чином, вищевикладене дає можливість зробити висновок про необхідність удосконалення існуючої системи кредитування в Україні. Сучасні проблеми кредитування значно ускладнилися у зв'язку з посиленням фінансово-економічної кризи у країні, політичної нестабільності. Сьогодні поряд із традиційними проблемами аграрного сектора та некредитоспроможністю сільськогосподарських товаровиробників присутні ще й криза банківської системи, яка спричинила значне подорожчання позичкових коштів, та економічна криза, яка охопила усі галузі економіки, позбавивши Державний бюджет країни джерел надходження грошових коштів. У цих умовах розв'язати проблему кредитування аграрного сектора можна лише через відновлення економічної стабільності як основної умови стабілізації фінансової та банківської систем країни. А це, у свою чергу, можливе за умови активної участі держави в проведенні активної політики підтримки всіх учасників механізму кредитування: сільськогосподарських товаровиробників, банків, лізингових компаній.

Список використаних джерел:

1. Шацька З. Я., Тимченко І. В. Проблеми банківського кредитування підприємств агропромислового комплексу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. № 4, 2015. С. 640-643.

2. Руда О. Л. Кредит як підґрунтя взаємовідносин підприємств та комерційних банків. *Інвестиції: практика та досвід*. № 9, 2018. С. 22-25.

ОЛЕШКО Тетяна, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

КРАСНІКОВА Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

КРЕДИТУВАННЯ В БАНКІВСЬКІЙ УСТАНОВІ

Кредит – це кошти й матеріальні цінності, що надаються кредитором у користування позичальнику на певний строк та під відсоток. Кредит поділяють на фінансовий, товарний і кредит під цінні папери, які засвідчують відносини позики [1].

Банківське кредитування є необхідним джерелом стимулювання розвитку економіки і джерелом реалізації кредитних відносин з метою отримання прибутку комерційним банком. Сучасні тенденції свідчать про наявність проблем у забезпеченні кредитними ресурсами суб'єктів економічної діяльності. З одного боку, банки не в змозі забезпечити повністю необхідними кредитними ресурсами, а з іншої – більшість підприємств відноситься до категорії високо ризикових, що тягне значний приріст процентної ставки і ускладнює можливість скористатися кредитом [2].

На сьогодні кредитні операції відіграють важливу роль у стимулюванні відтворювальних процесів в економіці та становлять головний вид активних операцій комерційних банків, які організують рух капіталу та акумулюють і перерозподіляють капітал в ті сфери, де виникає його дефіцит.

Кредити надаються суб'єктам кредитування всіх форм власності на комерційній, договірній основі, за умови дотримання принципів забезпеченості, повернення, терміновості, платності, цільовій спрямованості.

Термін ухвалення рішення при короткостроковому кредитуванні складає до 10 діб за умови надання від клієнта повного пакету документів, при довгостроковому – до 20 діб.

Нове підприємство може отримати кредит за умови надання ліквідного забезпечення, а також поручительства іншого підприємства, яке має позитивну ділову репутацію та стійкий фінансовий стан.

Підприємство може отримати кредит для реалізації нової програми, непов'язаної з основним видом діяльності за умови, що поточна діяльність підприємства дозволяє обслуговувати кредит незалежно від успіху впровадження нового проекту, або якщо керівництво підприємства частково має досвід роботи в даному напрямку. Наприклад, якщо підприємство планує перейти від реалізації якоїсь продукції до її виробництва.

Одним із видів кредитування КБ АТ «Приватбанку» є кредитний ліміт на рахунок. Без заставний короткотерміновий кредит на порівняно невелику суму. Призначений для відновлення нестачі обігових коштів малого бізнесу для безперервного проходження платежів [3].

Відновлювана кредитна лінія із погашенням кожні 60-90 днів. Пропонує можливість поетапного використання кредитних коштів в межах встановленого ліміту. При погашенні кредиту або його частини відбувається відновлення вільного ліміту у відповідному обсязі. І ці кошти стають доступними для повторного використання.

Список використаних джерел:

1. Владичин У. В. Банківське кредитування. К. : Атака, 2008. 648 с.
2. Прокопенко І.Ф., Ганін В.І., Соляр В.В., Маслов С.І. Основи банківської справи: Навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 410 с.
3. Про банки і банківську діяльність : закон України. Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності, № 1, 2001. С. 3–47.

ПАСТУХОВА Вікторія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»;

РЕУТА Владислава, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»;

ЗОРЯ Світлана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ

Вирішення сучасних проблем стабілізації національної економіки, досягнення високих темпів економічного зростання, забезпечення соціального розвитку, потребує стійкого фінансового стану кожного підприємства як основної ланки національної економіки. Він визначає здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися в зовнішньому середовищі, його потенціал у діловому співробітництві, дозволяє оцінити ступінь гарантій економічних інтересів підприємства та його партнерів з приводу фінансових і інших відносин. Проте сьогодні для вітчизняних підприємств дуже гострою проблемою є неплатоспроможність, неефективна кредитна, інвестиційна, облікова, дивідендна політика, неспроможність у повному обсязі задовольняти вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями, відсутність у багатьох керівників і власників підприємства бачення перспектив розвитку й, як наслідок, недооцінка ролі стратегічного управління, що не дозволяє досягти стійкого фінансового стану підприємства у довгостроковій перспективі.

Проблемам аналізу та питанням поліпшення фінансового стану присвячено ряд робіт вітчизняних та закордонних вчених, серед яких треба виділити праці Бланка І. О., Олексюка О. С., Ковальова В. В., Стоянової Є. С., Шеремета А. Д., Крейніної М., Альтмана Е., Хелферта Е., Рішара Ж. та інших.

Досліджуючи питання сутності та завдання оцінки фінансового стану, перш за все, необхідно здійснити критичну оцінку стосовно самої дефініції «фінансовий стан» та трактування його різними спеціалістами. Не зважаючи на

його розповсюдженість та здавалось би на перший погляд простоту, в даний час однозначність тлумачень є відсутньою.

Так, на думку А. М. Поддєрьогіна, фінансовий стан є комплексним поняттям, яке в свою чергу, є результатом взаємодії усіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається значною кількістю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, які свідчать про наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [3, с. 282-283]. Тобто, основний акцент автором поставлено на наявність ресурсів, які потенційно можуть бути використані підприємством, але в той же час, упускається якісний бік: ефективність їх використання.

В той же час, досить лаконічним є трактування досліджуваної дефініції авторами навчального посібника «Фінансовий менеджмент» Коваленко Л. О. та Ремньової Л. М., якими фінансовий стан підприємства визначено як характеристику його фінансової конкурентоспроможності, ефективності використання наявних фінансових ресурсів, виконання взятих на себе зобов'язань [2, с. 411].

У відповідності до чинної нормативно-правової бази, фінансовий стан підприємства на звітну дату свідчить про ступінь його забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами з метою здійснення господарської діяльності, раціональність їх розміщення, а також ефективність використання. Задовільний фінансовий стан підприємства на протязі тривалого часу вказує на фінансову стабільність підприємства на ринку товарів і послуг.

У відповідності до цілей, ключовими завданнями оцінки фінансового стану підприємства є: дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства; дослідження ефективності розміщення капіталу підприємства, рівня забезпеченості підприємства власними оборотними коштами; об'єктивна оцінка динаміки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості; визначення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства; ідентифікація місця підприємства на фінансовому ринку та кількісна оцінка конкурентоспроможності підприємства.

Результати отримані в процесі оцінки фінансового стану підприємства надають інформацію стосовно рівня розвитку підприємства в даний час, та які заходи є можливими для впровадження з метою підвищення ефективності його функціонування. Оцінка фінансового стану підприємства проводиться шляхом розрахунку значної кількості економічних показників (коефіцієнтів), які характеризують фінансово-господарський стан підприємства. До основних серед них належать: наявність власних джерел формування оборотних активів в обсязі, якого в повній мірі достатньо для їх покриття; оптимальні розміри власних оборотних активів, які забезпечують нормальний процес виробництва та реалізації продукції; прибутковість (рентабельність) та оптимальний розподіл прибутку; платоспроможність підприємства.

На основі проведеної оцінки фінансового стану ДП «Полтавський облатородор» нами сформовано основні напрями його зміцнення: пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, що дало б змогу забезпечити мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу; збільшення грошових коштів на підприємстві, що призведе до підвищення

коефіцієнту абсолютної ліквідності; розширення ринків збуту підприємства, а також реалізація комплексу інших заходів адресованих на зміцнення ділової активності та результативності функціонування підприємства.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що запорукою успішного розвитку будь-якого суб'єкта господарювання є оцінка та систематичне вивчення фінансового стану підприємства, що в цілому дозволяє ідентифікувати та мобілізувати внутрішньогосподарські резерви, поліпшити фінансово-господарську діяльність підприємства, підвищити його прибутковість та рентабельність.

Список використаних джерел:

1. Валюх А. В., Зайцева О. В. Аналіз та напрями поліпшення фінансового стану підприємств України. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 28. С. 255–262.
2. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент : [навч. посіб.]; 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2008. 483 с.
3. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : [підруч.] / [А. М. Поддєрьогін, Л. Д. Буряк та ін. ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін.] ; 7-ме вид., перероб. та допов. К. : КНЕУ, 2008. 552 с.

РОМАНЕЦЬ Галина, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

БРАЖНИК Людмила, к.е.н. доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗРАХУНКІВ ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ

Платіжна картка дозволяє користувачам здійснювати платежі та погашати борги переказом грошей безпосередньо зі своїх рахунків за допомогою мережі без використання готівки [1]. На протязі розвитку передових міжнародних платіжних систем виникали нові види карток, які повинні були задовольняти певні групи клієнтів, але платіжна картка не втратила своїх позицій і зараз займає домінуюче місце у сфері карткових розрахунків.

Додаткові програми управління картками дозволяють власникам карток керувати своїми рахунками безпосередньо зі свого мобільного пристрою. Власники платіжних карток можуть обирати отримання оновлень транзакцій у режимі реального часу, повідомляючи їх про кожну покупку тощо, а також є можливість встановлювати ліміти витрат, визначати місця використання та географічні параметри, якщо картка буде втрачена, власники можуть скористатися негайним доступом, щоб анулювати доступ до власного рахунку сторонніми особами.

Для використання платіжної картки клієнтові банку необхідно бути учасником платіжної системи. Базовими платіжними системами для провайдерів 5PL є «MasterCard» та «Visa», на частку яких припадає 50% усіх пластикових карт у світі [2].

В останні роки ми спостерігаємо повільний перехід до технології NFC, яка підтримує використання мобільних гаманців. Застосовуючи мобільні гаманці, власники карток здійснюють списання коштів шляхом безконтактно в зоні

терміналу.

На сьогодні близько 22% активних платіжних карток – це безконтактні та токенизовані картки. Кількість таких карток продовжує зростати швидкими темпами: з початку 2019 року кількість безконтактних та токенизованих платіжних карток збільшилась майже на 70 % – до 6,7 млн шт. та 1,9 млн шт. відповідно [3].

На відміну від загальноприйнятих уявлень, мобільні гаманці навіть більш безпечні, ніж чіп-карти EMV. Вбудовані програми безпеки ідентифікують користувача, що обмежує шахрайське використання ще до того, як мобільний гаманець навіть активується. Поєднуючи додаткові гарантії сенсорного ідентифікатора відбитків пальців, шестизначний код доступу та сам чіп пристрою, смартфони мають надійніший захист користувача, ніж використання стандартних PIN-кодів та компонентів підпису пластикової картки.

ПриватБанк є визнаним лідером українського ринку банківських платіжних карток, Інтернет-банкінгу, в тому числі й мобільного.

Банк емітує декілька видів карток, тому у клієнтів є можливість вибрати те, що йому потрібно:

1. Кредитні картки (в т.ч. Універсальна) – платіжна картка, на рахунку якої розміщені засоби банку, представлені клієнту в кредит. Є можливість отримання бонусу до 20% від суми покупки в торговельно-сервісній мережі Бонус+.

2. Пенсійна картка – можливість отримувати пенсійні виплати у банкоматах, не відвідуючи Пенсійного фонду, про отримання пенсії буде повідомлено смс-повідомленням.

3. Картка «Юніор» – для школярів віком від 7 до 15 років, можливість отримувати кишенькові кошти та витратити їх у магазині, та отримувати знижки та бонуси.

4. Зарплатна картка (карта для виплат) – класичні міжнародні картки, які призначені для отримання готівки в банкоматах і банківських установах.

5. World Elite для клієнтів, що регулярно здійснюють покупки у закордонних торговельних мережах та на зарубіжних сайтах й подорожують світом.

6. Карта Platinum для бізнесменів, яким часто доводиться їздити за кордон, користуватися авіалініями. Картка має багато додаткових послуг, від знижки на страхування до надання послуги Security.

У клієнтів банку, котрі використовують для розрахунків платіжні картки є досить багато переваг, порівняно з клієнтами, які користуються переважно готівковими розрахунками:

- управління грошовими коштами дистанційно;
- можливість залучати за потреби не лише власні ресурси, а й кредитні кошти;
- надійний захист від кишенькових злодіїв;
- можливість контролювати власні витрати;
- купівля квитка на транспорт, до кінотеатру або бронювання готелю та інші опції.

Основним недоліком використання безготівкових розрахунків все ж зали

шається ймовірність стати жертвою кібер-аферистів.

Як ми бачимо, на сьогоднішній день розрахунки за допомогою платіжних карток є досить актуальними та популярними, адже швидко витісняють готівковий оборот, а в розвинених країнах розрахунки картками переважають розрахунки готівкою.

Список використаних джерел:

1. Аранчій В.І, Бойко Л.М., Черненко Л.В. Гроші та кредит. Навчальний посібник. Львів: Магнолія 2006, 2010. 300 с.
2. Циганов С. А., Апалькова В. В. Розвиток інноваційної інфраструктури глобального ринку платіжних послуг. *Фінанси України*. 2016. № 2. С. 99-110.
3. Популярність безготівкових розрахунків платіжними картками зростає завдяки інноваціям. 29 лист. 2019 р. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/populyarnist-bezgotivkovih-rozrahunkiv-platijnimi-kartkami-zrostaye-zavdyaki-innovatsiyam> (дата звернення 24.09.2020).

ФУРСА Валерія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

КРАСНІКОВА Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Сучасний етап розвитку характеризується наявністю економічного суперництва, змагання в боротьбі за споживача, тобто конкуренції. Для того щоб бути конкурентоздатним на ринку компанії необхідно мати певні конкурентні переваги, що включають характерний перелік чинників які приносять їй переваги над іншими.

Розвиток економічних процесів останніх років свідчить про те, що конкуренція - це ключовий чинник, який визначає засади формування стратегії страхової компанії та основні шляхи її реалізації. Конкурентна боротьба страхових компаній спрямована на досягнення лідируючих позицій на страховому ринку.

Страховий продукт істотно відрізняється від виробничих продуктів і тому потребує особливого підходу. Саме тому, діяльність страховика – це, перш за все, діяльність, що спрямована на пошук нових методів роботи на страховому ринку та аналіз можливих варіантів вкладення тимчасово вільних коштів страхових компаній в ті активи, від яких страхова компанія отримує більше доходів.

Значна кількість праць провідних науковців і економістів присвячена аналізу конкурентоспроможності страхової компанії. Так, наприклад, В.Л. Лунев пропонує окремо виділяти «предмет» та «об'єкт» конкуренції, що дає змогу використовувати різні як методи конкурентної боротьби, так і способи оцінки рівня конкуренції [1]. Козак Наталія пропонує проводити аналіз діяльності страхової компанії на базі комплексної системи показників, ключовим моментом якої є оцінка ефективності діяльності персоналу [2]. На думку Н.П. Сахарової, показники рентабельності страхової компанії включають рентабель-

ність страхової послуги, рентабельність продаж і рентабельність страхової справи [3].

Однією з необхідних умов високої конкурентоспроможності страховика є забезпечення якості страхових послуг, основними критеріями якої є :

- імідж страховика – наскільки страхова компанія заслуговує на довіру і серед страхувальників, і серед колег по страховому ринку;
- соціально-економічні характеристики – широта страхових гарантій, перелік покритих страхуванням ризиків, обмеження у страхових ризиках;
- фінансові характеристики – рівень страхової премії, ліміт відповідальності страховика, системи страхового відшкодування;
- капіталізація страхової діяльності – при зростанні розміру статутного фонду страховика збільшуватимуться його можливості щодо покриття ризиків страхування;
- прозорість та ступінь доступності – можливість отримати страховий захист відповідно до існуючих ризиків, простота норм страхового договору та захист інтересів страхувальників;
- партнерські взаємовідносини між страховиком та страхувальником – дозволяють максимально узгодити майнові інтереси та ретельно виконувати взяті на себе обов'язки згідно з договором страхування;
- надійність та безпечність – передбачає формування такої страхової послуги, яка б мала мінімальний ризик для страхувальника;
- швидке, якісне її справедливе врегулювання страхових випадків – зобов'язує суб'єктів страхування дотримуватись всіх умов, закладених у правилах та договорі страхування [4].

Сьогодні впровадження високого рівня страхових послуг в діяльність вітчизняних страхових компаній відбувається доволі невисокими темпами, оскільки існує велика кількість факторів, які цьому перешкоджають, основними з яких є: обмеженість спектра надаваних вітчизняними страховиками послуг; недосконалість законодавчої бази у сфері регулювання діяльності страхового ринку; недовіра населення до страхових компаній; низький рівень страхової культури; низький рівень попиту на страхові інноваційні продукти; короткострокова орієнтація керівництва страхових компаній на прибуток.

Конкуренція на ринку страхування покликана сприяти формуванню ефективного конкурентного середовища як механізму, що у короткостроковій перспективі сприятиме економічному зростанню, а в довгостроковому – стане одним з вагомих чинників створення ринкової економіки. Даний процес регулює кількість компаній на ринку, рівень цін та якості послуг, які надаються клієнтам, а також стимулює подальший розвиток ринку. Поведінка суб'єктів страхового ринку також визначається умовами конкурентного середовища.

Список використаних джерел:

1. Лунев В.Л. Тактика і стратегія управління фірмою [навч. посібник]. М.: ФИНПРЕСС, 1997. 356 с.
2. Козак Н. В. Мотивація персоналу щодо досягнення стратегічних цілей організації. К.: КНЕУ, № 13, 2012. С. 5–17.
3. Сахарова Н.П. Страхование. М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2012.

4. Кострач Л. М., Рудь Л. О. Тенденції розвитку страхових компаній в Україні. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2015. № 2. С. 135-153.

ЧЕРНУШ Анастасія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

КРАСНІКОВА Оксана, к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

ПАТ КБ «ПриватБанк» – це найбільший банк України, що є лідером за всіма фінансовими показниками в галузі. Він складає майже четверту частину всієї банківської системи країни, являє собою найбільшу, системну, ощадну спеціалізовану структуру, обслуговуючи третину вкладів населення країни. Фінансові результати діяльності банку можуть бути вираженими розміром його кредитного портфелю, власним і структурним капіталом, активами, а також сумою чистого прибутку та наявних зобов'язань. Також дослідження компанії GFK-USM показало, що 37,8% опитаних жителів України вважають найбільш привабливим для себе ПАТ КБ «ПриватБанк» серед інших українських банків. ПАТ КБ «ПриватБанк» є лідером за кількістю клієнтів поміж інших українських комерційних банків: його послуги використовує більше 24% населення України [1].

Проаналізувавши динаміку фінансових результатів ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2019 рр. можемо можна спостерігати тенденцію до зростання його фінансових можливостей.

Таблиця 1

Фінансові результати ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2019 рр.

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Активи, млн грн	253675	278048	309723
Власний капітал, млн грн	23619	31464	54529
Зобов'язання, млн грн	230056	246584	255194
Депозити, млн грн	212167	231055	240621
Курс долара	26,62	28,15	23,97
Інфляція	113,7	109,8	104,1
ВВП, млн грн	2908233	3558706	3974564
Доходи населення, млн грн	2652082	3219518	3699000

Джерело: побудовано на основі [2, 3]

Аналізуючи табл. 1 спостерігається зростання активів банку з 2017 на 56048 млн. грн. (збільшилися у 2,2 рази), власного капіталу на 30910 млн. грн. (зросло у 3,3 рази), збільшилися зобов'язання на 25138 млн. грн. (у 2,1 рази), депозити зросли на 28454 млн. грн. (у 2,1 рази).

Одним із важливих напрямів роботи – є аналіз фінансової діяльності банку. ПАТ КБ «ПриватБанк» розраховує нормативні коефіцієнти ліквідності, які

встановлює Національний банк України.

Таблиця 2

Динаміка основних нормативів ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2019 рр.

Показник	Нормативне значення	Станом на 01.01.		
		2018	2019	2020
Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2)	>10%	2,10	17,33	17,46
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	>20%	63,52	32,47	43,46
Норматив поточної ліквідності (Н5)	>40%	147,43	155,54	141,98
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	>60%	73,83	99,76	97,74

Джерело: побудовано на основі [3]

Щоб обрати найоптимальніший шлях підвищення ефективності фінансової діяльності потрібно враховувати особливості її сфери діяльності. Потрібно проводити моніторинг ринку, аналіз оцінки фінансового стану банку за дослідженими показниками щоб виявити сильні та слабкі сторони, загрози і можливості, що можуть негативно вплинути на фінансовий стан.

Основними пріоритетами фінансової діяльності банку повинно бути: нарощування якісного кредитного портфелю з роздрібним сегментом; підтримка достатньо оптимального рівня ресурсної бази при подальшому зниженні вартості; для підвищення ефективності бізнесу і якісного обслуговування клієнтів, трансформувати внутрішні бізнес-процеси; подальша розробка і впровадження інноваційних продуктів, сервісів.

Список використаних джерел:

1. Дослідження ринку банківських послуг у 2017 році URL: <https://www.gfk.com/insights/financial-research-banks-ukraine-2017>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційний сайт ПАТ КБ «Приватбанк». URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>

ШАХОВА Ірина, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

ДРОБОТЯ Яна, к.е.н., к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ

Пенсійне забезпечення в Україні є основною складовою державної системи соціального захисту населення. Відповідно, воно може вважатися досконалим лише тоді, коли національна пенсійна система є фінансово стабільною і захищеною від ризиків. Базовим фінансовим механізмом здійснення державного пенсійного забезпечення виступає Пенсійний фонд України. Діяльність Пен-

сійного фонду України спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через міністра праці та соціальної політики України. Сучасна система загальнообов'язкового державного пенсійного забезпечення України базується на засадах солідарності й виплаті пенсій із бюджету Пенсійного фонду України.

Пенсійний фонд України функціонує як фінансово-банківська система, активи якої формуються за рахунок страхових внесків підприємств, громадян та дотацій із державного бюджету України. Протягом останніх років актуальними є питання дефіциту бюджету Пенсійного фонду України, зокрема порушення принципу економічної залежності видатків на споживання від отриманих доходів і ВВП, дисбаланс розвитку пенсійної системи в рамках його дохідної і видавничої частин. Не менш важливою для України є демографічна проблема – старіння нації, що призводить до скорочення частки працюючого населення та, відповідно, зростання навантаження на ПФУ [1]. За таких умов особливої уваги потребують питання збалансованості бюджету Пенсійного фонду України, а також ефективного й раціонального використання коштів Пенсійним фондом [2].

Процеси, які характеризують фінансове становище Пенсійного фонду України за останні роки, свідчать про залежність його бюджету від дотацій із державного бюджету. Адміністративно-управлінські видатки Пенсійного фонду України, які здійснюються за рахунок його власних коштів, потребують оптимізації та затвердження їх обсягів Верховною Радою України.

Провівши аналіз діяльності Великобагачанського об'єднаного управління Пенсійного фонду, бачимо що за останні роки кошторис управління приймався з дефіцитом бюджету. Отже, використання бюджетних коштів на покриття дефіциту Пенсійного фонду негативно впливає на розвиток країни.

Неможливо не зазначити те, що в Україні й досі діють елементи радянської системи, тому доцільно відмовитися від них та почати модернізаційні процеси внутрішнього характеру у Пенсійному фонді, а також наближати соціальні міжнародні стандарти та впроваджувати їх у національну систему.

Список використаних джерел:

1. Панченко І. В. Фінансовий стан та основні проблеми діяльності Пенсійного фонду України. *Економічний часопис XXI. Економіка та управління національним господарством*. 2012. № 9, С. 45-47.
2. Єрофєєнко Л. Правова характеристика відмінностей у пенсійному забезпеченні в країнах ЄС та Україні. *Підприємництво, господарство і право*, 2017. № 11. С. 75-78.

ШВЕЦЬ Юлія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

БЕЗКРОВНИЙ Олександр, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Податкове планування використовується для формування, організації та інформаційно-методологічного забезпечення контролю за витратами підприємства на сплату податків та інших обов'язкових платежів суб'єкта господарювання до державного та місцевого бюджетів, інших централізованих цільових фондів.

У рамках управління прибутком підприємства податкове планування передбачає контроль за формуванням та виконанням податкових зобов'язань з податку на прибуток, що може здійснюватися за такими ключовими напрямками:

- визначення доходів підприємства та їх віднесення до складу валових доходів;
- визначення витрат підприємства та їх віднесення до складу валових витрат;
- формування амортизаційних відрахувань відповідно до податкового законодавства;
- моніторинг податкових пільг з податку на прибуток;
- своєчасність подання податкових декларацій та сплата податку на прибуток.

Для потреб податкового планування зобов'язань з податку на прибуток підприємства, за твердженням Л. Єріс доцільно використовувати, зокрема, такі методи:

- зниження бази оподаткування з метою скорочення абсолютної величини податкових зобов'язань з податку на прибуток;
- зменшення грошових потоків, що входять до складу валових доходів підприємств і, відповідно, збільшують об'єкт оподаткування;
- збільшення грошових потоків, що включаються до складу валових витрат підприємства і, відповідно, зменшують об'єкт оподаткування;
- використання податкових пільг;
- оптимізація перерозподілу податкових зобов'язань з податку на прибуток у часі;
- максимальне скорочення у часі розриву між визнанням виручки податкових зобов'язань та реальним надходженням на підприємство грошових коштів;
- максимальне наближення дати визнання господарських операцій, що призводять до зменшення об'єкта оподаткування і, відповідно, абсолютної величини податкових зобов'язань суб'єкта господарювання;
- використання у діяльності підприємства чи його окремих підрозділів (або, навіть, дочірніх підприємств та підконтрольних компаній) законодавчо затверджених альтернативних режимів оподаткування;
- переміщення окремих виробництв, структурних підрозділів або ж дочірніх компаній до вільних економічних зон з метою використання можливих переваг для оптимізації абсолютної величини та структури податкових зобов'язань суб'єкта господарювання;
- використання легальних механізмів офшорних зон з метою законного уникнення оподаткування тих чи інших доходів суб'єкта господарювання та ін

[1].

На нашу думку метою податкового планування є вибір такого шляху, за якого податкові платежі були б мінімальними. Оскільки податкові платежі є однією зі статей витрат, то планування податків є складеним елементом загальної стратегії оптимізації витрат. Разом з тим, нарахування і сплата податків функціонально не пов'язані з виробництвом, податки у всіх випадках – це просте нарахування з доходів підприємця, якого він, природно, бажає уникнути. Цього можна домогтися двома шляхами:

- використовувати всі легальні можливості зниження своїх податкових платежів і перебудувати свою діяльність таким чином, щоб виникаючи при цьому податкові зобов'язання були мінімальними;

- використовувати нелегальні шляхи зниження податкових зобов'язань намагаючись приховати свою діяльність і свої доходи від податкової влади, не зупиняючись перед перекручуванням податкової звітності і поданням помилкових даних про свої дії і доходи.

Перший легальний шлях, як зазначає А. Кізима, називається запобіганням податків. Він може викликати невдоволення влади, але він знаходиться під захистом закону, хоча в деяких прикордонних випадках результат конфлікту з податковими органами не може бути прогнозований з повною впевненістю [3]. Другий шлях пов'язаний з порушенням податкових законів і називається відхиленням від податків. До податкового планування він має відношення тільки в тих ситуаціях, коли платник податків під впливом тих чи інших обставин змушений порушувати закон, хоча усвідомлює наслідки цих порушень і готовий нести відповідальність. Також у податковому плануванні значну роль грають поняття мінімізації та оптимізації податків. Мінімізація податків – це процес, обов'язковими учасниками якого є платник податків і держава із властивими їй специфічними цілями, обумовленими інтересами, потребами й завданнями кожної із сторін. Податкова оптимізація – це зменшення розміру податкових зобов'язань за допомогою цілеспрямованих правомірних дій платника податків, що включають повне використання всіх наданих законодавством пільг, податкових звільнень та інших законних прийомів і способів.

При управлінні податками на підставі податкового планування на перший план має виходити обґрунтування його принципів і методів, створення методології планування оподаткування підприємства.

Систему управління податками, за словами О. Замасло можна простежити на рис. 1.

Таким чином, податкове планування на підприємстві являє собою комплексний інтеграційний процес, організація якого повинна базуватися на системному підході в управлінні податками, з використанням досягнень різних економічних та фінансових методів. Ми вважаємо, що система управління податками повинна базуватись на трьох підсистемах: податкове планування, податкове регулювання та податковий контроль. Оскільки податкове планування є частиною фінансового планування, тому слід визначити його складові: поточне, оперативне та стратегічне планування.

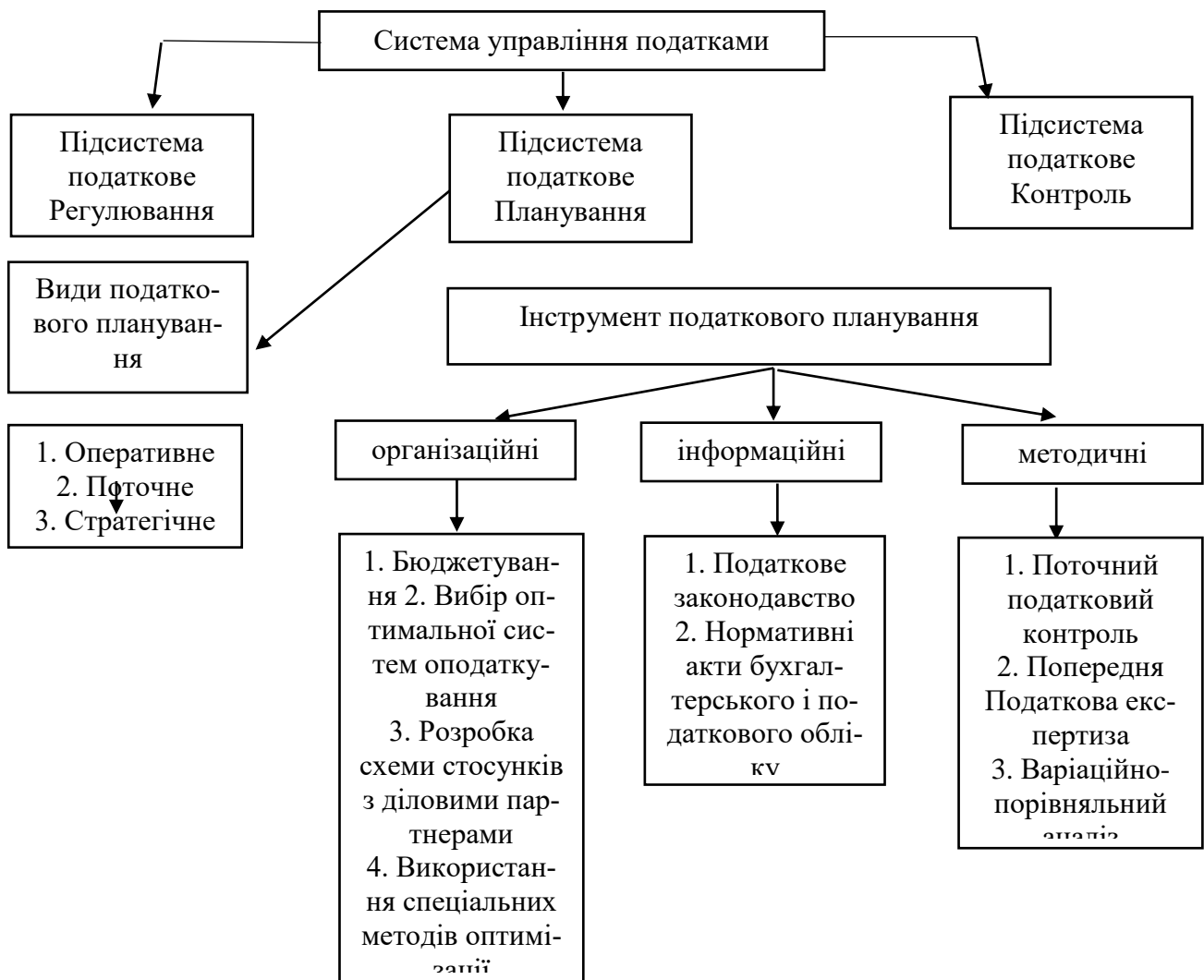

Рис. 1. Система управління податками [2]

Слід констатувати, що методологічно побудова підсистеми податкового планування повинна починатись з визначення стратегічних цілей підприємства у сфері оподаткування, з урахуванням загальних цілей розвитку бізнесу. Відповідно до поставлених стратегічних установок розраховуються показники, що дозволяють судити про досяжність і успішність нормативів, обраних як стратегічні орієнтири. Виходячи з цього, будується структура системного процесу податкового планування підприємства.

Список використаних джерел:

1. Єріс Л. М. Податкове планування як засіб збільшення фінансових ресурсів підприємств. Актуальні проблеми економіки. № 2. 2014. С. 76-86.
2. Замасло О. Роль податкового планування у розробці стратегії розвитку підприємства. Формування ринкової економіки в Україні. Науковий збірник. Львівський національний університет імені Івана Франка; Центр ринкознавства «Інтереско». Львів, вип. 12, 2013. С. 292-295.
3. Кізима А.Я. Податкове планування у системі податкового менеджменту. Фінанси України. № 2. 2018. С. 33-38.

ЯРЕМЕНКО Аліна, освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

КРАСНІКОВА Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТА

На сьогоднішній день за умов посилення зовнішньої та внутрішньої конкуренції велика кількість підприємств через проведення неефективної господарської діяльності втрачають свої позиції на ринку. Через відсутність втручання держави в господарську діяльність підприємства мають самостійно адаптуватися до нових ринкових умов та шукати шляхи вирішення питань регулювання та подальшого розвитку.

Саме тому важливим аспектом діяльності підприємства є аналіз його фінансової стійкості та ділової активності, котрі використовуються для характеристики власних та залучених коштів [1].

Дослідженням даного питання займалися: Костирко О. Г., Черниш С. С., Конєва Н. О., Шаповалова І. О. та інші. Вони довели, що дослідження потоків залучених коштів у внутрішню фінансову систему підприємства є важливим аспектом його подальшого функціонування та зазначили важливість періодичного дослідження структури власних та залучених коштів господарюючого суб'єкта [2].

Метою дослідження є доведення важливості проведення оцінки фінансової стійкості підприємства.

Досягнення поставленої мети здійснюватимемо шляхом аналізу показників в табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз фінансової стійкості підприємства за період 2017-2019 рр., тис грн

Показники	Роки		
	2017	2018	2019
Коефіцієнт автономії	0,59	0,63	0,75
Коефіцієнт фінансування	0,69	0,59	0,34
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,55	0,43	0,53
Коефіцієнт фінансової стійкості	1,46	1,71	2,94
Коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом	0,45	0,42	0,53
Коефіцієнт фінансової залежності	0,41	0,37	0,25

*Джерело: розраховано самостійно на підставі даних фінансової звітності

Аналізуючи дані можемо констатувати збільшення коефіцієнта автономії для господарства, що свідчить про позитивні тенденції для господарюючого суб'єкта, зростання його потенціалу в майбутньому. Станом на 2017 рік показник становив 0,59, а в 2019 р. вже 0,75, що на 27% більше за перший рік даного періоду.

Коефіцієнт фінансування за проаналізований період має спадний характер, що говорить про зменшення фінансових ризиків, які знаходяться на прийнятному рівні. Так у 2017 році на кожну гривню зобов'язань фінансового господарства припадає 0,69 гривні власного капіталу, відповідно у 2018 році – 0,59

грн, а 2019 року – 0,34 умовних одиниць. Можна зробити висновок, що в більшій мірі підприємство використовує власні кошти та не є залежним від позик. Зміни показника пов'язані зі збільшенням суми власного капіталу та зменшенням обсягу поточних зобов'язань.

Співвідношення між власними оборотними ресурсами та власним капіталом компанії відповідають нормативному діапазону для даного підприємства (0,1 і вище). Найбільшого свого значення показник набув у 2017 році 0,55, у 2018 році відбувся незначний його спад і він зупинився на позначці 0,43 така ситуація була спровокована зменшенням частки власних ресурсів, проте ситуація стабілізувалася у 2019 році (показник піднявся до межі 0,53). Маневреність власного капіталу малого суб'єкта господарювання є досить високою, це свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування частини оборотних і необоротних активів.

Отримані розрахунки показують, що підприємство є платоспроможним у довгостроковій перспективі. Починаючи з 2017 року показник постійно зростає і у 2019 році становить 2,94, що майже на 100% більше ніж у першому році досліджуваного періоду. Можемо зробити підсумок, що фермерське господарство має низький ризик банкрутства та гарні перспективи для розвитку.

Даний індикатор здатності підприємства фінансувати оборотний капітал через використання власних оборотних коштів в нашому випадку знаходиться в межах нормативного значення, а саме: 0,1 і вище. Коефіцієнт 2017 року знаходиться на рівні 0,45, у 2018 році спостерігається незначний його спад на 0,03, проте вже в 2019 році показник зріс і закріпився на позначці 0,53, що на 0,08 більше за перший рік досліджуваного періоду. Станом на 2019 рік підприємство було здатне профінансувати 53% всіх оборотних активів. Отже загальна тенденція зміни коефіцієнта забезпечення власним оборотним капіталом говорить про фінансову стійкість та здатність проводити господарську діяльність за відсутності доступу до зовнішніх джерел фінансування компанії.

Аналізуючи коефіцієнти фінансової залежності варто зазначити, що показники перебувають в межах норми (менше 0,5) та мають позитивну тенденцію до спаду. У 2017 році на кожен гривню власних коштів припадає 41 копійка фінансових ресурсів, відповідно у 2018- 37 копійок і 2019 року – 25 копійок. 2017 року суб'єкт на 41% фінансувався за рахунок позикових коштів, а вже 2019 року на 25%, що на 16% менше. Звідси фінансові ризики господарства знаходяться на допустимому рівні.

Для більш повного розкриття та розуміння фінансового стану підприємства скористаємося графічним методом відображення даних.

Проаналізувавши даний суб'єкт малого господарювання спостерігаємо, що за всіма показниками є досить успішним стійким фермерським господарством з ефективною економічною політикою, яка дає змогу бути підприємству маневреним, використовувати переважно власні ресурси, а не користуватися залученими, тим самим зменшуючи фінансові ризики та розвиваючи свій потенціал (рис. 1).

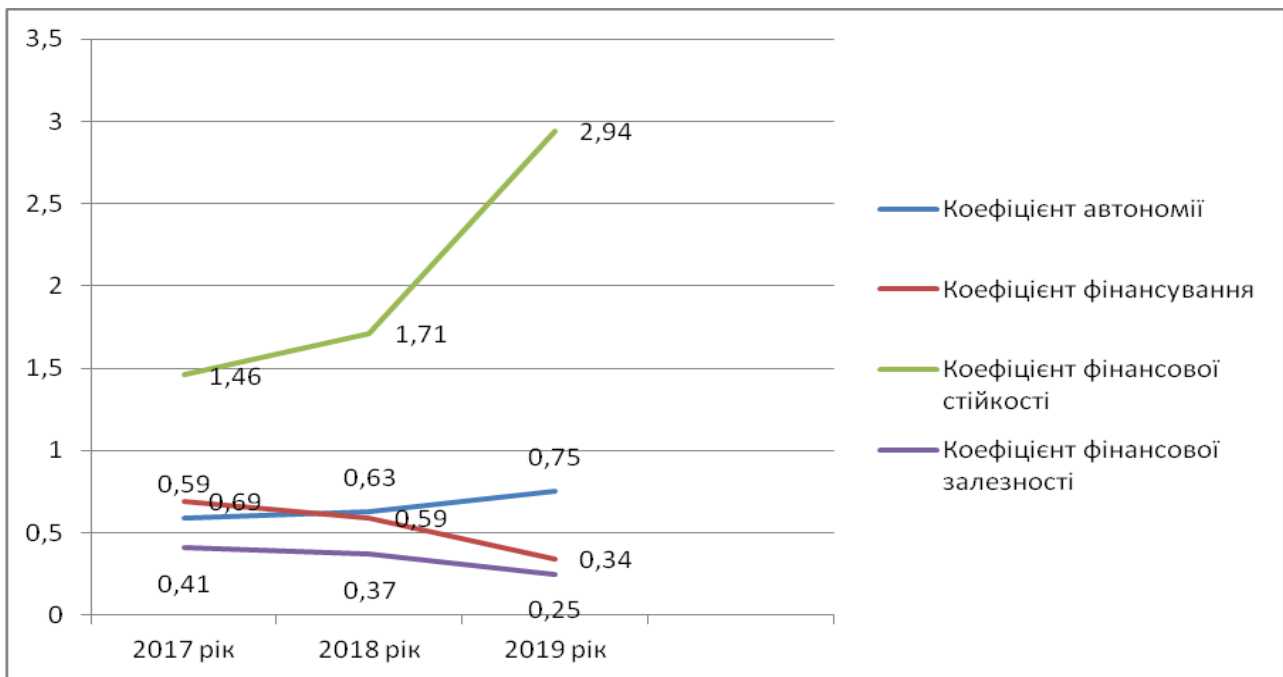

Рис. 1. Динаміка показників фінансової стійкості фермерського господарства за 2017-2019 рр.

Отже, варто зазначити, що при такому аналізі можна детально розглянути всі показники фінансової стійкості підприємства та побачити позитивні чи негативні зміни у системі власних чи залучених коштів та передбачити перспективи розвитку суб'єкта господарювання, що в свою чергу дасть можливість зрозуміти ситуацію та передбачити, протидіяти кризовим явищам на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Костирко О. Г. Використання методу коефіцієнтів для оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка АПК*. 2017. № 7. С. 54-56.
2. Черниш С. С. Економічний аналіз : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2018. С. 120–126.

Секція 3. Освітньо-професійна програма Політологія

КЕКАЛО Олег, освітньо-професійна програма Політологія спеціальності 052 Політологія, СВО «Бакалавр»

ПРИХОДЬКО Сергій, к.політ.н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін.

ПРОЦЕС УХВАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Процес ухвалення управлінських рішень є важливою складовою діяльності органів державної влади. Ці рішення відображають головну функціональну спрямованість їхньої діяльності, а також є провідним механізмом їх регулюючого впливу на життя суспільства. Сутність управлінського рішення полягає у здійсненні керівного впливу на навколишню соціальну дійсність. Воно неодмінно має бути оформлене відповідно до чинних офіційних вимог, оскільки має обов'язковий характер. Отже, «управлінське рішення є розробленим і прийнятим, а також формально зафіксованим проектом соціальних змін. Тому кожне управлінське рішення виступає актом здійснення управлінських впливів, засобом вираження, а також способом регулювання управлінських відносин у конкретно-історичних умовах і соціальному середовищі» [1, с. 503].

Особливої значущості й актуальності управлінські рішення набувають, коли стосуються місцевих проблем. Тобто, йдеться про їх ухвалення місцевими органами державної влади (місцевими державними адміністраціями). Їхня специфіка полягає в тому, що вони мають базуватися на загальних тенденціях державної політики, а з іншого боку враховувати відповідні регіональні реалії. Тому тут потрібен зважений, науково обґрунтований підхід. У цьому контексті будь яке управлінське рішення місцевого значення слід визначити як «певний цикл, що складається з послідовності таких функцій управління, як планування, організація, мотивація, контроль» [1, с. 502].

Оскільки управлінське рішення має офіційно оформлений та загальнообов'язковий характер, то його потрібно розглядати як складову усієї нормативно-правової діяльності відповідного місцевого органу державної влади, яка представляє собою комплекс послідовних організаційних та юридично-технічних дій щодо прийняття певного нормативно-правового акту. Нормативно-правовий акт місцевого органу державної влади – це офіційний письмовий документ, який встановлює, змінює або припиняє загальнообов'язкові правила поведінки, прийнятий відповідною місцевою держадміністрацією та діє в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Його *основними ознаками є*: письмова форма та визначена структура; загальнообов'язковість; прийняття суб'єктами місцевого самоврядування в межах нормотворчої компетенції; універсальність; офіційність; підзаконність; особливий предмет регулювання – питання місцевого значення; обмежений характер територіальної дії [2, с. 72].

Управлінське рішення безпосередньо пов'язане з певним процесом його нормативного оформлення, який складається з таких складових.

Етап підготовки до розробки управлінського рішення виконується у такій послідовності: отримання інформації про ситуацію; визначення цілей та ранжування їх за пріоритетами; розробка системи оцінювання; аналіз ситуації; діагностування ситуацій; розробка прогнозу розвитку ситуації.

Етап розробки управлінського рішення складається з таких дій: розроблення й обґрунтування альтернатив рішень; відбір основних варіантів управлінських впливів; розробка сценаріїв розвитку ситуації; експертна оцінка основних варіантів управлінських впливів.

Етап прийняття управлінського рішення здійснюється в такій послідовності: колективна експертна оцінка; прийняття рішення відповідальною особою.

Етап реалізації управлінського рішення складається з таких дій: розробка плану дій; контроль реалізації плану; аналіз результатів розвитку ситуації після управлінських впливів [1, с. 509-510].

Підготовка управлінських рішень у місцевій держадміністрації питань, що належать до її компетенції здійснюється головою, першим заступником голови, заступниками голови, заступником голови – керівником апарату обласної, держадміністрації, апаратом місцевої держадміністрації, управліннями, відділами та іншими структурними підрозділами місцевої держадміністрації, а також консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, службами і комісіями, утвореними головою місцевої держадміністрації [3].

Голова місцевої держадміністрації на виконання законів, доручень Прем'єр-міністра України, за власною ініціативою видає одноособово в межах повноважень місцевої держадміністрації розпорядження. Проекти розпоряджень голови місцевої держадміністрації готують структурні підрозділи. Головний розробник самостійно визначає зацікавлені структурні підрозділи місцевої держадміністрації. Головний розробник організовує, спрямовує і координує роботу зацікавлених структурних підрозділів місцевої держадміністрації. Проекти погоджуються шляхом їх візування керівниками структурних підрозділів місцевої держадміністрації, заступниками голови та керівником апарату. Проекти розпоряджень місцевої держадміністрації, які розробляються на виконання актів законодавства та доручень Прем'єр-міністра України, погоджуються не пізніше ніж у дводенний строк після їх подання головним розробником. Якщо зацікавлені структурні підрозділи місцевої держадміністрації, її апарату та інші органи не висловили своєї позиції щодо проекту розпорядження у визначений головним розробником строк, такий проект вважається погодженим без зауважень [3].

Головний розробник готує пояснювальну записку до проекту розпорядження, що повинна містити необхідні розрахунки, обґрунтування і прогнози соціально-економічних та інших результатів реалізації виданого розпорядження.

Проект розпорядження із соціально-економічних питань, як правило, має вступну частину, в якій наводяться результати аналізу стану справ і причини виникнення недоліків у розв'язанні відповідних проблем, визначається мета видання розпорядження. Нормативні положення та завдання суб'єктам відносин, передбачені у проекті розпорядження, повинні бути конкретними і реаль-

ними, спрямованими на досягнення у найкоротший строк визначеної мети та містити у разі потреби перелік виконавців і строки виконання завдань. Проекти розпоряджень з питань соціально-економічного розвитку відповідної території у разі потреби попередньо обговорюються на засіданнях колегії місцевої держадміністрації [3].

Підготовлений проект розпорядження підписується керівником органу, що є головним розробником, та вноситься голові місцевої держадміністрації. Проекти розпоряджень підлягають обов'язковій правовій експертизі у юридичному відділі. Якщо під час опрацювання проекту розпорядження виявлено необхідність внесення до нього істотних змін, проект повертається для доопрацювання та повторного погодження [3].

Розпорядження голови місцевої держадміністрації нормативного характеру набувають чинності з моменту їх реєстрації. Розпорядження голови місцевої держадміністрації, що стосуються прав та обов'язків громадян або мають загальний характер, підлягають оприлюдненню і набувають чинності з моменту їх оприлюднення [3].

Проект розпорядження, який стосується життєвих інтересів широких верств населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці, прав, свобод і законних інтересів громадян, передбачає затвердження регіональних програм економічного, соціального, культурного розвитку, а також має важливе соціально-економічне значення для її розвитку, може бути винесений для публічного обговорення шляхом опублікування у друкованих засобах масової інформації.

Управлінські рішення в системі місцевих органів державної влади мають особливо важливе значення. Вони узгоджують напрями державної політики з питаннями регіонального життя. Тому щодо них існують достатньо високі вимоги. При підготовці їх проектів необхідно докладно вивчати місцеві проблеми, ситуацію навколо них, щоб наступні рішення відображали справжні потреби жителів регіонів. Весь зазначений цикл, пов'язаний з прийняттям управлінського рішення має базуватися на суворо науковій основі. Лише в такому разі вони ефективно виконуватимуть своє призначення – сприяння прогресивному розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Державне управління: підручник: у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України; ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова). Київ; Дніпропетровськ: НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.

2. Кіцул Ю. С. Адміністративно-правове регулювання діяльності місцевих органів виконавчої влади: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 200 с.

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2007 р. №1270 «Про внесення змін до Типового регламенту місцевої державної адміністрації». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1270-2007-%D0%BF> (дата звернення 02.10.2020).